

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

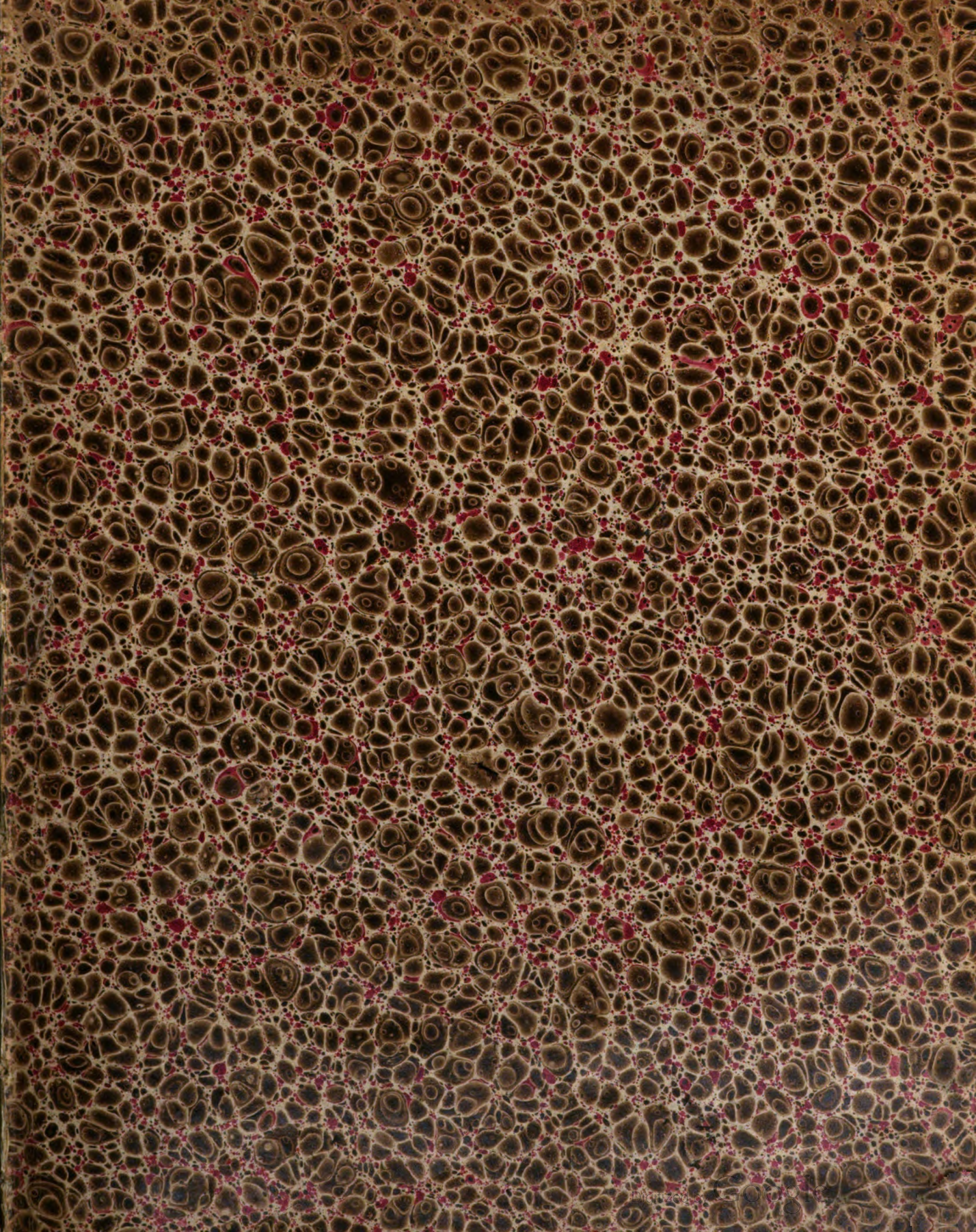
BIBLIOTHEEK
SNELLAERT.

UNIVERSITEIT
GENT

Digitized by Open Access

7254 11/10/11

2184
ONTLEDING ENDE VERDEDING

Vande Edele ende Reden-rijcke Konste der

P O È Z Y E :

Waer by haeren Ouderdom onder de Nederlanders, gebruyck,
ende mis-bruyck, word aen-gewezen: te zamen met

*De aenmerckelijckste Bezonderheden der Reden-rijcke ende
Goddelycke Hooft-gilde (gezeyt) vanden H: GEEST*

B I N N E N B R U G G E .

OP-GEDRAGEN AEN DEN EDELEN EN KONSTMINNENDEN HEER

**Jr. LIEVEN IGNACE vanden SOMPELE
H O O F T - M A N**

Als oock aende Edele ende aenzienelijke DERTHIEN
HEEREN, van het voornoemde Gezelschap,

VOERENDE VOOR KEN-SPREUCK:

MYN WERCK ES HEMELICK.

Door J: P: VAN MALE, Geestelycke Prooft der zelve Gilde

Tot Brugge, by JAN BAPTIST VERHULST, inde Breydel-straet in S. Antonius

ACTIUS SINCERUS SANNASARIUS

In maledicos Detractores Elegiâ II.

Quid ruis in sacros temeraria turba Poetas?
Sævaque mordaci prælia dente moves?
Denne sacrilegâ convitia fundere linguâ,
Desine; pro populo stat Deus ipse suo.
Quis novus in furias armat dolor? ite profani,
Ite, nec immeritas conscelerate Deas.

HIERONIMUS VIDA *Episcopus Cremonensis*

Contra eosdem. Lib. I. de Art: Poet:

Vidi ego, qui ad summos Musarum munere honores
Evecti, mox ingratos contemnere Musas,
Nec vates saltem alloquio dignarier ipsos.

* * *

Parcite mortales sacros vexare Poetas
Ultiores sperate Deos, sub numine quorum
Semper vita fuit vatum defensa piorum.

* * *

Illi omnes sibi fortunas posuere volentes
Sub pedibus, regumque & opes, & Sceptra superba
Ingenti vincunt animo, & mortalia rident.

* * *

Hinc leti haud magnis opibus, non divite cultu
Vitam agitant vates; procul est sceleratus habendi
Hinc amor, insanæ spes longe, atque impia vota.

* * *

At nimium trux ille ferisque e cautibus ortus
Qui Sanctos (genus innocuum populumque Deorum)
Aut * *Scriptis* audet vates aut ledere dictis.

• Author habet: *Arms*,

OP-D R A C H T

Aen den Edelen Achtbaeren ende Konst-lievenden HEER

Jr. **LIEVEN IGNACE** vanden **SOMPELE**
H O O F T - M A N

*Beneffens aende Edele ende Achtbaere Derthien Heeren der
Reden-rijcke ende Goddelijcke Hooft-gilde van den
H. Geest binnen Brugge.*

- JR. FRANCOIS CORNELIS KEINGJAERT.
- JR. JERONIMUS NICOLAUS ARASOLA DOGNATE.
- JR. FRANCOIS STAPPENS.
- JR. PAULO DE GHELDERE.
- JR. MICHIEL VANDEN BOGAERDE, *Proost.*
- JR. CORNELIS VAN CALOEN, *Deken.*
- JR. ADRIAEN D'HANINS.
- JR. JOSEPH KEINGJAERT.
- JR. JAN DE LA COSTE.
- JR. PIETER DE LAVILLETTE.
- M'HER MARIE CHARLES DE VOOGHT.
- JR. FERDINANDE VERANNEMAN.
- JR. NICOLAUS DE MEULENAERE.

O P - D R A C H T.

Oemwaerden Heer, die nu ruym vijf-en-twintig Jaer
 Als **HOOFT-MAN** hebt bestiert, de *Brugsche Reden-schaer*:
 Die niets en hebt gespaert om d'ed'le Zang-goddinnen
 Van *onse Brugsche* Jeugd, in deugd, te doen beminnen.

Mæcenas van uw eeuw, op wiens voorbeeld 't Hert
 Des braefften Edeldoms tot Konst genegen werd.

ô Pronck-beeld van *Parnas*! ô zuyl van onze Gilde!

Die gy erleven deed door gaven even milde.

ô Uyt-gelezen **HOOFT** van't *Derthien Reden-tal*!

Wat Konste na verdienst uw jonste dancken zal?

Ist dat-men prijft een Vorst, als Vader der Soldaeten,
 Die noyt in bloed en vuur zijn Heyr-kracht heeft verlaeten,

Maer met het blancke stael hun voor-toog inde vuyft,

In't dickste van't gevecht met bloedig stof begruyft:

Roemt men den Stierman, die door donder-swangre wolcken,

En yselijck gedruys van golven en van colcken,

Te midden banck en klip, zijn hand hield aen het roer,

Waer door 't bezeylde Schip in zeker haven voer:

Ist dat-men dancken moet een Hert, het gon' *Standvastig*

En Edelmoedig trotst de swaerigheden, lastig

Aen flauwer Herten, gy, gy zijt het Edel *Heer*,

Die van der Dicht'ren stoet verdient vol-kommen eer.

Want (g'hebt d'al-oude Gild) die reeds in schemer-duyfter

Van laffe onachtzaamheyd verliet haer ouden luyster

Erstelt, en wederom met cierelijcke pracht

Veel hooger dan zy was voor uwen tijdt gebracht.

Gy hebt ons tusschen al 't gewoel, der droeve tijden,

Op uwen *Helicon* in Konste doen verblijden.

Te midden het geklang van Trommel en Timbael

En dond'ren van 't geschut, las men op uwe zael

ô Troo-

O P - D R A C H T.

ô Troostelijk vermaeck ! zijn' aengenaeme Dichten.
De Wapens moeten voor die zoete Konste zwichten.
Gy hebt ons' Oeffen-plaets en Pronck-zael vande Konst
Mildaedig op-geciert , door ongemeene jonst.
Men zag U daer om-ringt van d'Ed'le *Derthien Heeren*
De beste Schrijvers met verdiende prijzen eeren ,
En noyt en zag-men U van Herten zoo verheugt ,
Dan als volmaeckte Konst , volmaecken konde uw vreugd.
Wat was 't aen ons een' eer voor U zijn Werck te lezen ,
Van U te zijn beloont , van U te zijn geprezen ?
Ick zegge (daer de Konst zoo g'handvest word) wie 't lust
Die roem de Letter eeuw van Roomens Vorst *August* ,
Pellenes Konst-tooneel , en dicht-strijd van *Athenen* ,
'*Olimpisch* zegen-perck van overlang verdwenen.
Ick prijze ô Waerden *Heer* ick prijze dezen tijdt
Nu gy het Opper-hoofd van onze Gilde zijt.
GODT wil uw Achtbaerheyd in vollen glans bewaeren ;
En meerd'ren ons geluck , met 't meerd'ren van uw jaeren.
GODT geve dat gy moogt alzo * *Bestendig* staen
In Konste liefde , en zoo *Standvastig* vooren gaen
Om met het volgend jaer (geschraegt door milde jonste
Van ons' hooge Overbeyd) tot ciersel van de Konste
De Gilde met een Prins van jder een , verwacht
Te eieren ; zoo gy noch voor desen een-mael placht.
Zoo zal de *Brugsche* rey van Konstenaers er-bloeyen
Zoo zal d'hoog Achtbaerheyd der Ed'le Konste groeyen ;
Zoo zal men na verdienst door menig Rijn-gezag
Verheffen uwen Lof , U dancken eeuwen lang.
En schoon den grijsen tijdt schijnt alles te verflinden :
Men zal staeg uwen Naem heel ongeschonden vinden ,
Gedreven

• Speelt op het Wapen-schrift van den HR. HOOFT-MAN Constanter Constanter.

O P - D R A C H T .

Gedreven niet in Steen , nog Yfer , nog Metael ;
Maer in de g'heugenis der *Brugsche* Reden-zael.
Dan zal den zwarten nijd , en haetelyck gedompel
Verdwijnen op't gerucht van d'eer van VANDEN SOMPEL
Tot yders groote vreugd , dan zal met volle glans
Uw jonst voor onse Gild' een Borstweir zijn en Schans.

En gy ô *Derthien-tal* 't geen d'Edelen Heer HOOFT-MAN
Volgt met gelijken moed , ist dat gy my gelooft , dan
Zal U: E: Achtung end' aenzienelijcken Naem
Voor later tijden zijn verzegelt aen de Faem.
Dan zal voor 't flicker licht van U: E: jonste stuyven ,
Den haet en bitze nijd , dan zal den mist verschuyven
Van snoode lastering (die) ick en weet waerom
Een *Momus* braeckted' uyt tot krencking van den rom
Der Konst en Konstenaers van een al oude Gilde.

Och of gy insgelijck met waeren yver wilde
ROEMWAERDIG OVERHEYD Gy BRUGSCHEN MAGISTRAET
Die door uw wijs beleyd verstreckt tot een cieraet
En borst-weir aen 't gemeen , met Vaderlijcke jonste
Bejegenen 't verzoeck van onze zoete Konste ,
(Een Edel pronck Juweel van wel gezette Steên)
Dan 't is onnoodig die gewillig is gebeên.
Ulieden Wetenschap , Geleerdheyd , Konsten-yver ;
Verzoeckt geen bedel-vers van d'een of ander Schrijver
Ick weet 't Const-lievend' Hert van zoo veel vroomen Mans
Zal willig geven aen de Dicht-konste haeren glans.
* Zoo dat men zeggen zal gelijk men zey voorhenen
Dat *Brugg'* op dezen tijdt geworden is *Athenen*
§ Dat *Brugg'* als ander Steên in vele gaven rijck
In gaven van Verstand niet veel heeft haers gelijk.

• *Vrientius ad Wingardum.* § *Dominicus Baudius in Laudem S: Stevini.*

O P D R A C H T.

Nu : om mijn danckbäerheydaen U ONS HOOFD te toonen,
Om met een kleene Gift, uw groote jonst te loonen :
Ick breng (na mijn plicht) ick breng aen U dit Schrift,
Aen-ziet gy niet den Prijs, ziet aen mijn Liefde drift.
En neemt dit kleen Geschenck zoo als gy placht voor dezen
t'Aenveerden vriendelijk, en met een jonstig wezen
Yet grooter van belang : aenveerd op mijn verzoek
Het b'hoort U eygen toe, dit Wercxken, dezen Boeck :
Ick heb het op-gestelt als noodig een Verdeding
Een wederlegging van onrechte Const-beleding
't Is aen U toe-geschickt met 't Edel *Derbien-tal*,
Van welcke' ick ben geweest, en ben, en blijven zal

Eenen Oodmoedigen Dienaer

J: P: VAN MALE

Op d'Ontleding en Verdeding vande Eere-
lijcke en Reden-rijcke Konst der

P O È Z Y E.

*Uyt-gegeven door den Scherp-sinnigen , Konst-rijcken
en Uyt-muntenden fverner der Geleertheydt ,*

Den Eerw: HEER J: P: VAN MALE.

DE Rijm en reden-konst al-om
Door een bezond'ren eygendom
Van alle Volckeren geprefen ;
Hoe zeer mis-handelt , of ontwijd ,
Hoe zeer gevloect , gehaet , benijd ,
Behoud haer stand en heerlijk wesen :
Daer zy den Palm-boom in gelijckt ,
Die voor geen over-laft beswijckt
Zoo d'ondervinding doet getuygen :
Want hy verheft zig , en verkloect
Zoo veel te meer , hoe meer men zoekt
De ftam te krommen of te buygen.
Zoo ift dat zig de Konst verheft
Ter-wijl den over-laft haer treft ,
Zoo groeyt , en bloeyt zy in het ftrijden ,
Zoo zien haer Oeffenaers met vreught
De Konst uyt-fchijnen als de deugd ,
Die zelfs te midden in het lijden ,
Ja , fchoon tot finckens toe beswaert ,
Haer eygen Lof en luyfter baert

J: LABARE.

In't Li

G. E

DE Rijn
Voor
nu by y
geen Man
Doch 't
s, en bet
En d'een
ten Man
Den ro
Waer lan
Die niet
Der Na-
Zulcks
Van M
Van mer
En stelt
Dus w
Daer zu
Als Du
Hoe Re

OP DE OUDHEYD

Ontleding ende Verdeding der

R Y M - K O N S T

In't Licht gebracht door den zeer Eerwaerden Heer

HR. J. P. VAN MALE.

G. E E S T E L Y C K E N P R O O S T

Van het Hoofst-konst-genootschap des

H. G E E S T S

B I N N E N B R U G G E.

De *Rijm-konst*, recht genaemt den slijp-steen van't verstandt,
Voor-heen zoo hoog-geroemt gelief-kooft, en geprezen,
nu by yder-een tot d'hoogste smaed gerezen;
en Man die haer bezit, of 't schijnt tot zijne schand'.
Doch 't is maer by de geen wiens Herffen-breyn ontaert
en beschimmelt; dus heel onbequaem tot Rijmen,
d'een gebroken zinn' aen d'ander vast te lijmen:
en Man is Man door Konst, en reden t'saem gepaert.
Den roem en luyfter van zoo menig oude Va'er
er lang vergaen, in-dien de penne der Poëten
niet en hadd' gedrukt in't Hert, en in't geweten
er Na-neef; d'eer en Konst storf met den Konstenaer.
Zulcks blijkt in dezen Boeck die door den *Waerden Heer*
van Male word ten toon gestelt: den roem en luyfter
en menig Wijs-geir Breyn, die bringt hy uyt het duyfter,
steltse al-hier ten toon tot yders nut en leer.
Dus wie d'al-oudtheydt mint, komt, en door-leest dees blaen;
er zult gy *Sax* en *Wael* niet anders hooren spreken
en *Duyts*: hoe-verr' dat zy daer nu zijn af-geweken.
en *Re'en* en *Poëzy* voor ander Consten staen.

INSERVIENDO CONSUMOR.

Op de ontleding ende Verdeding van
d'Edele ende Reden-rijcke Konst der

P O Ë Z Y E

Beschreven door den Eerwaerden Heer

J: P: VAN MALE.

Ziet eens hoe *d'Heer van Male*, hier tot zijn grooten Lof,
De Konst der *Poëz,ye* (door schrand're Reden-stof)
En haeren Ouderdom, zoo loffelijk Ontledigt:
't Gebruyck, en't mis-gebruycck, hier klaer ten toone staet;
En tegen 't *Midas-rot* dat staeg de *Konst* versmaet,
Heeft hy de *Konst*, door *Konst*, heel *Konstelijk* Verdedigt.

ô *Wijs-geleerden Heer*, *Minervas* lieven Zoon,
Die door U schrand'herheyd, hier zingt op zoeten toon
Den Lof der Edel oud-beroemde *Reden-konste*;
Gy geeft *Eerwaerden Heer* aen ons een klaere blick
Dat gy *Apollo* mind, en't welvaert van zijn Rijk,
En waerdig zigt bestraelt van *Phæbus* glans en jonste.
HELDEN-DEUGD IS WYSHEYD.

EERSTEN ^(1) ARTYKEL.

Of de Nederduydsche Dicht-konste oudt is ? ende van oudste Gedichten die men in onse Tael geschreven vindt.

E gone die onse Taelen houden voor eene moeder ofte Hooft-taelen ende staende houden dat zy ouder soude wesen als eenige andere Taelen van Europa: konnen oock alzoo met eenen staende houden dat de Nederduydsche Rym-konst, ofte zang-luydende maniere van schrijven in ouderdom overtreffen zoude, die, van alle de andere Europeesche Volckeren. Dan ick het eerste latende te bewijzen aen *Goropius Becannus*, onsen *Schriekius* ende *Abrabam vander Mijle*, stappe oock het gevolg van dien voor by, ende segge

Dat onse over oude voor Vaderen die moedige *Geten* en (a) *Celten* zelfs ten tijde van *Augustus* niet onkundig inde Rym-konst en waeren (b) dat de oude Duydsers onse Voor-ouders, of schoon zy liever hadden beschrijvelijcke daden te doen, als zelfs te schrijven; Voor dat zy op den vyand aen-vielen eenig Helden-dicht songen, ende op het treffen met een yselijck gebaer ende mannelijcke Versen malkanderen eenen moed in de ooren-kloncken. Dog wat wil ick besondere getuygenissen van dees ofte ghene Schrijvers by-brenghen tot een aen-wijs van den ouderdom der Nederduydsche Rym-konst, daer dat het immers seker is dat den mensch alzoo haest als hy spreken kan, alzoo haest bequaem ende gegenen is om te zingen, ende men zingt door-gaens geene Liedekens, ofte zy zijn na de Rym-konst op Dicht ende sekere maete gestelt: is het niet (gelijck als de onse) door t'zamen galmende ende gelijck luydende Letter-grepen ofte Sijllaben: het is immers na de Griecsche ende Latijnsche maniere, op eene vaste ende sekere maete de welcke voor desen by den Dichteren alzoo wel wiert gesongen, als dat zy nu wordt nyt-gesproken ofte voor-gelesen.

Maer om by dese al-gemeyne stellinghe tot voldoeninghe vanden weet-gierigen Leser wat breeder licht van onse Nederduydsche Rym-konste te geven: men vindt geen klaerder bewijs van de oeffeninge ende gebruyck van de selve, als van den tijde van *Carolus Magnus*, den welcken den eersten geweest heeft die in dese Landen openbaere offen-plaetsen der edele Konsten ende Weten-schappen heeft in-gestelt, ende zelfs om alle zijne onderhoorige Volckeren aen eene Taelen gewoon te maken, dacht eene Duydsche Grammatica in het licht te geven. Welcken on-vol maeckten Boeck daer na te weten onder *Lodewijck* (by genaemt) den Godtvruchtigen, sekeren Monick met naeme *Ostfridus*, ter handt heeft genomen ende getracht te voltrecken. t'Is desen geleerden Man den welcken onder meer andere schoone Wercken die hy op Duydsche Rym-maet beschreven heeft, na liet: eenen Evangelie-boeck in Duydsche Versen, den welcken (naer alle waerschijnelijckheydt) den zelven is geweest, die *Beatus Rhenanus* Anno 1530. te Frijsingen vondt, beginnende de voor-reden aldus

Nu wil ick Scriban unser heil
Evangeliono deil
So wir un hiar begunnon
In Frankisga zungun.

Nu dat ergens jemandt zoude willen seggen dat dit Hoog-duydsch is, ende diensvolgens ons niet en komt aen te gaen: zoude grootelijcx falen; want of schoon wy

A

(a) Ziet *Ælianus Var: Historia lib: 12.* (b) *Ituri in prælia canunt. Sunt illis quoque sua Carmina. &c. Tacitus de moribus Germanorum in initio.*

Nederlanders van alle tijden hebben gewoont op den Gauloiffchen bodem: wy zijn nochtans af-komstig vande oude Duydschen ende namentlijk zoo als meest alle de geleerde willen vande *Saxen*, niet van die de welke *Carolus Magnus* over-heert hebbende door ander Landschappen verspreyde, maer vande alder-oudtite *Saxones*, de welke langen tijdt voor Christi Geboorte uyt de Noorder deelen van Duydslandt in dese landen sijn over-geswermt.

Endemen moet weten dat in over oude tijden de Duydsche tale wijd ende breed gesproken wierd, al-hoe-wel met eeneverschillende wijze van uyt-sprake, nochtans niet soo seer verandert, ofte de eene Natie konde gevougelijck verstaem de ander. Dog t'sedert door de mengeling van vremde volcken, ende oock door de verwarringen der Duyfers onder een, soo is die verstanelijckheyd soo bedorven, dat men soude seggen, de eene Tael met de andere, geene gemeynsaemheyd te hebben.

Het is aenmerckelijck het gone onsen Edelen ende nauw-keurigen *Vredius* diessenwegen schrijft. Te weten dat de oude Gauloiffche Tael geene andere en was als de oude Duydsche: dat de Gauloiffche (doen geheel dat machtig Rijk door *Julius Caesar* ten onderen gebracht was) seer bedorven wierd, ende by na vernietigt door eene noodwendige ende gedwongen mengeling met de Romeynsche Tael. Dat wy vlamingen te weten: die naest de Zee tuschen Poelen ende Moerasschen gelegen sijn, alleen onse vryheyd ende onbedorven Tael hebben behouden: dat onse klouckmoedige voorouders, die sig met goede redenen Vrye ende Francke noemden, ten lesten op het hellen der Roomsche Monarchie uyt berstende ende verlatende de engten van hunne Bosschen, ende Meyeryen, getogen sijn in het oude Gallia, ende daer uyt verdrijvende alle de bezettingen der Romeynen, hebben aen het Landtschap den naem van Franckenrijk gegeven ende hunne vrye ende Francke Tael gelaten, de welke geene andere en was als de oude Duydsche, ofte soo gy wilt Gauloiffche Tael; dieten eersten wel suyer gesproken wierd by de Princen ende hunne Soldaten, dog is wel haelt bedorven door de in-mengeling van het Boersch ofte keuken-latijn, het gone onder den gemeynen man de over-hand hadde, het gone men waerachtig te wesen voor seker moet oordeelen, soo men plaetse geeft aen de redenen van gemelden Schrijver, die het voor-gaende aldus bevestigt.

De Romeynen (voor hun de Griecken) hebbende eenige volckeren overwonnen, dwongen de selve hunne spraek-wijse aen te nemen: waerdoor by verloop van tijde ontstaen sijn de Spaensche, Italjaensche, ende hedendaegsche Fransche Taelen. Maer die volckeren de welke hunne vryheyd behielden, hebben oock hunne voorige Tael onbedorven behouden. Onder dese sijn die geweest, de welke ontwijckende de Roomsche dwingelandye, al-hier aenden Zee-kant van Vlaenderen, Zeeland, ende Brabant, tuschen Poelen Bosschen ende Moerasschen sig selven onthoudende, den naem van vrye ende Francke Luyden hebbende aengenomen, ende dese vluchtelingen sijn het geweest, de welke naer meer als vier hondert Jaeren de Romeynen uyt het oude Gallia vanden eenen kant hebben verdreven, ende over schepende vanden anderen kant den Rhijn, hebben hunnen naem ende Tael gelaten aen dat gedeelte van *Saxen*, het gone men daer naer, om hunne Volck plantinge Francken-land heeft genoemt.

Van dese onse vrye ende Francke Mannen sijn aenleyders Hertogen ende Koningen geweest: onder andere de beruchte Helden *Carausius*, *Faramond*, *Clodonar*, *Clodio*, ende *Carolus Magnus*, welcken lesten uyt een besonder genougen de Latijnsche Tael beminde, ende een genougzaam voorbeeld aen sijne nasaten liet, om de selve Tael wel te gebruycken.

Dog alsoo het gemeyne volck de moeyte niet nemen wilde om ten volmaecksten de Latijnsche Tael te leeren, soo heeft het een vremd mengelmoes van dese ende sijne oude Sprake gemaect: ende eyndelinge soo hebben de Vorsten zelfs de suyerheyd van het Latijn verlaten, om sig naer het begriip van hunne onderfaten te schicken, de eene ende de andere Tael bedorven. Het gone men lichtelijck kan bemercken uyt dese staeltjens.

On

Ontrent den Jaere 630. *Dagobert* Koning van Vranckerijck geeft eenigfins het vervallen der Latijnsche Tael te kennen, schrijvende aldus. *Dagobertus Rex Francorum vir inluster &c. De omnes Negotiantes in Regno existentes, vel de ultra mare venientes, in illa strada que vadit ad Parisius &c. Ceteri pagenses de alias Civitates perfolvant de illos navigios de unaquaque quarrada. &c.*

Ontrent 120 Jaeren na dien foo was de Latijnsche Tael nog meer verbaftert als blickt uyt het gone *Pipinus* ontrent het Jaer 753. in deser manieren schreef: *Vir inluster Rex Francorum &c. De omnes necutientes tam Saxones quam Frifones vel alias naciones promiscuas de quacumque pages vel Provincias ad festivitate St. Dionisii Martijris.*

Uyt de Brieven van dese twee Vorsten kan men genougsaem mercken dat de Latijnsche Tael feer bedorven was: maer is na de Regering van *Carolus Magnus* nog meer vervallen, ende alsoo verandert dat sy by na geen en schijn van haereerte, ende echte wesen en behield, waer af wederom eene preuve in den Eed die *Ludovicus Pius* doet aen sijnen Broeder *Carolus*, met dese woorden, onder de welke wy om het verschil te thoonen het Latijn stellen.

Pro day amur, & pro Christian poblo, & nostro commun salvament

Pro Dei amore & pro Christiano populo & nostra communi salute

Dift di en avant in quand day savir & podir me dunat &c.

De isto die in ante in quantum Deus scire, & posse me donat &c.

Desen Eedt dede *Ludovicus* in bedorven Latijn; sijnde als dan de gemeene Tael der Gauloysen ofte anders genoemde Franschen: waer op *Carolus* insgelijckx sijnen Eedt heeft gedaen in de Duytsche Tael als volght

In Gothes minna, indi thes Xtianes Folches, ind unser bedher gehalteniff: van tesimotage fram mordeffe.

D A T I S: In Godes minne ende des Christenen Volckes end' onser beyder behoudenisse van desen dage soo voorts.

Zo mir Got ghewis ei inti mahd furgibit so hald ih thison minan Bruther &c.

So my Godt wijsheyd ende macht voor-geeft so houd ick desen mijnen Broeder &c.

Waer uyt Zonne-claer blijckende is dat de Duytsche Tael noyt alsoo veel verandert, dat sy teenemael eene andere Tael schijnt te wesen, waer af onder menigvuldige bewijfen, soo ick meyne genougsaem is by te brengen eene preuve uyt de beschrijvinge van den Kruys-tocht ten Jaere 1222. van *Godefroy de Villeharduin*, den welcken onder ander segt.

Sachies que mille cent quatre vinz & dix huit Ans aprez l'Incarnation nostre Seingnor Jesu Chritt, al tens Innocent 3. Apostoille de Rome, & Philippe Roy de France, & Richard Roy d'Engleterre ot un Saint Home en France qui ot nom &c. Stelt nu dit Francois by de Brieven van *Dagobert* ende *Pipin* en gy sult terstont konnen mercken hoe feer die Tael van tijdt tot tijdt is verandert.

Maer aengaende onse Nederduytschejoprechte Franckische ofte Vrye-landers Tael, sy en is alsoo niet verandert, ofte men kan met weynige op-letting gemackelick verstaen, het gone by na over de negen hondert Jaren in de selve is geschreven, soo als genougsaem blickt uyt de hier vooren gebrachte Versen van *Osfridus*, de gene soo men een weynig de spreuk-wijse verandert heel goed ende suyver Nederduytsch Luyden. Gelijck als oock dese Versen onder ander geschreven tot Lof van *Theodoricus* Koning der Gotthen, ende van *Becanus* uyt *Lazius* by gebracht.

Es was gar ain chuonan man

Item.

Die wolden preyz erbormen in des storms not

Die westen nicht der mare das in so nahend dot

Item.

Zie trughen swerd die scharpfen die vil chuonan man

Dar zu vor iren handen die lichten schild gar prayt

Irn schilde die waren newe und prayt

Und vil schone ire Helben.

Wat

Wat is dit anders segt *vander Myle* als de suyvere Saxifche Tael, alleenlijck wat verschillende, om dat men nu coen, voor chonam, verworven voor erbormen, ende Helmen voor Helben komt te Ichrijven: Ende ick meyne dat dese Versjes wel de alder-oudtste sijn die men in onse Tael kan thoonen alsoo sy geschreven sijn, niet langhe naer het Jaer 700. Hier uyt soo kan men lichtelijck begripen wat Tael onse over oude Voorouders al lang voor den tijdt van *Carolus Magnus* gesproken hebben. Nochte daer en leyd niet aen datter eenige woorden door den al-veranderden tijdt onverstanelijck zijn geworden: wy hebben ongetwijffelt nog de selve Tael, dat is de Duydsche, Saxifche, ofte Frankifche die onse Voorouders over meer als eenduytend Jaeren gebruyckten, of schoon sy nu van die verschilt inde uyt-spraeke, die door des tijdts verloop ende verplaeftinge der volckeren haeren uytwendigen Letter-klang verandert, ende in het schrijven insgelijckx de oude stelling verliest, behoudende evenwel haeren eersten eygendom, ende innige beteekeninge.

Dus is hy seer lichtveerdig, die sonder nauwer ondersouck de Vlaemsche ofte Nederduydsche Tael van kleinder weerden is houdende, als de Franche, Spaensche ofte Italiaensche Taelen, want dese alle drie een bedorven mengelinghe sijn van de oude Lands-tael *Latijns, Gottifch, Gauloys, Arabifch, Longebaerds*, ende meer ander onder een gesmeten.

Daer dat onse Nederduydsche Tael, als eene onbewegelijcke Rots na soo veel Eeuwen, soo veel veranderingen, ende wissel der saecken, haeren suyveren eygendom nog heeft behouden: sijnde nu nog de selve die de alder-oudtste *Gauloyfen, de Schijten, Celtien, Gottben, Hunnen, Deuen, Noordmannen, Longebaerden*, ja zelfs de *Præcopifche Tarters*, met alle hunne af-zetselen gesproken hebben.

Dus om in alle deelen den naukeurigen Leser te voldoen soo wil ick uyt *vander Myle* by brengen twee staeltjens: het eerste om te thoonen hoe de hedendaegsche Nederduydsche Tael eene groote over-een-kominghe heeft met de oude Saxifche; ende het tweede om te bewijfen de gemeynsaemheyd van het Nederduyts met het Hoogduytsch, Engelsch, ende Sweedts.

Voor het eerste dient dit stucxken vanden 19. Psalm.

<i>Cæli</i>	<i>enarrant</i>	<i>Gloriam</i>	<i>Dei:</i>	<i>et</i>	<i>opus</i>		
Himiln	tellunt	Guodlicheyd	Godes:	ind	werck		
deHemelē	vertellen	deGodlicheyd	Godes;	ende	'twerck		
<i>manuum</i>	<i>eius</i>	<i>annuntiat</i>	<i>firmamentum</i>	<i>dies</i>	<i>diei</i>	<i>eructas</i>	
hando	sinro	furkundit	ftseli	dagh	daghes	ropizot	
sijner	handen	verkundight	't vaste.	den	dagh	roupt uyt tot den	dagh
<i>verbum</i>	<i>et</i>	<i>nox</i>	<i>nocti</i>	<i>indicat</i>	<i>scientiam</i>		
wort	ind	naht	nahti	kund	wistnom		
t'woord	en den	nacht	kundight	aen den	nacht	wijsdom.	

Voor het tweede sal dienen dit stucxken uyt het ses-entwintigste Capittel van Mattheus.

	<i>et</i>	<i>principes Sacerdotum</i>	<i>accipiebant</i>	<i>argenteos</i>	<i>et dicebant</i>
Hoogduyts	und	die hooghe Priesters	namen	die silberlinge	und sachten
Engelsch	and	the opper Priests	tooke	the silver pennijs	and saide
Sweedts	oc	de ypperste Prester	toghe	solff pendingene	oc sagde
Nederduyds	ende	de opperste Priesters	namen	de silver penninge	ende seyden
	<i>non</i>	<i>est licitum</i>	<i>eos ponere</i>	<i>in Dei</i>	<i>cistam</i>
Hoogduyds	es	ist nicht zimmelich	diese zuleghen	in die Gottes	kallen
Engelsch	it	is not becomly	those te lay	in te Gods	chieft
Sweedts	det	is icke scommerlig	dem til legge	i Guds	kiste
Nederduyts	heten	is niet betamelijck	dese telegghen	in Godes	kiste

Dus ver van de oorspronglijcheyd van onse Tael om daer by aen te wijfen (voor soo veel als mogelijk is) hoe oud de Nederduytsche Dicht-conste is. Dus komme ick tot het

TWEE-

TWEEDE ^(5) ARTYKEL.

Of onse Vlaemsche ofte Nederduydsche Dicht-
konste minder te achten is, als die van eeni-
ge andere Taelen.

HEt is waer dat om een goed ende gegrond oordeel op dese vrage te geven, men behoorde in alle Taelen even gelijk ervaren te wesen: zijnde immers onmogelijk te willen oordeel strijcken over eenige saken die ons onbekent sijn. Dies niet tegenstaende ick my voor een deel behelpende met de bewijs-reden van andere Schrijvers, meyne dat onse Vlaemsche ofte Nederduydsche Rijm-konst geensins wijcken en moet, aen die van eenige andere heden-daegsche Taelen.

Ten eersten om de oudtheyd der Taelen, de welke (schoon ick haer niet en derve met *Goropius Becannus* van uyt het Paradijs af-leyden, nochte Godt met *Adam* ende *Eva* doen Vlaemsch spreken.) ick houde de selve te wesen, die de nakommelingen van *Gomer* Sone van *Japet*, de *Comery* ofte *Cijmery* gesproken hebben, vande welke gesproten sijn de *Schijten* Vaders vande *Sacen* ofte *Saxen* die voort-gebracht hebben de *Tbracers*; vande welke vervolgens de *Phrijgiers*, *Troyanen*, *Dacen*, *Sarmaten*, *Cimbren*, *Celten*, *Geten*, *Gotten*, *Gauloyfen*, by na in alsucken oordening als sy hier genoemt worden sijn voort-gecomen. Ende van dese om-swervende volckeren souden de *Cimbren* eerst den *Cheronesus* beslagen hebben, ende van daer eenige swermen van hun volck inde naest-gelegen Eylanden hebben gesonden, ende van den anderen kant allengskens van den boord der Zee sig te Landewaert in gesmeten hebben; soo dat sy Vriesland, Holland, Zeeland, Vlaenderen ende Braband metter tijdt hebben ingenomen, ende al menige Eeuw voor Christi Geboorte alhier te Lande met hun volck hunne Taelen ende maniere van leven hebben gebracht. Welcke Taelen (soo als vooren gesegt is) onbedorven is gebleven, ende werd nu nog aldersuyverst onder de Lands-luyden ende geleerde personen behouden. Ick segge onder de Lands-luyden, om dat sy weynigen ommegang met de uytlinders hebbende, hunne oude Land-sprake van Ouders tot Ouders ongemengelt gebruycken. Voorts onder de geleerde: om dies wille dat sy de seylen ende ghebreken die onder des gemeynen volcx-sprake in gesloopen sijn, uyt de oude Schriften weten te verbeteren.

Soo dat onse Taelen ver boven de andere Europeesche uytneemt door haren ouderdom, ende suyerheyd, de welke sy behouden heeft boven de Spaenische, Italiaensche, ende Fransche.

Ten tweeden: onse Taelen onafhange van alle andere, is in haer eygen selven rijk, ende overvloedig; diensvolgens op haer eygen genougzaam tot alles, sonder een enkelwoord van andere te moeten ontleenen: alsulcken genougzaamheyd en heeft selfs die soo hoog-geroemde Latijnsche Taelen noyt gehad; maer om haere eygen behouftigheyd te vervullen, heeft vande Grieken moeten ontleenen, de naem-woorden van meest alle de Konst-wetenschappen, wercktuigen, siekten ende gebreken des Lichaems. Het gone den seer geachten *Seneca* genougzaam te kennen geeft in sijnen 58. Brief aen *Lucilius*.

Nog veel gebreklijcker sijn de drie voornoemde. Ten eersten de Fransche, hoe meer sy haersichijnt te suyveren, hoe sy meer in het Latijn versmilt: behoudende sleghts van haer oude wesen eenige bedorven woorden. Soo dat *Lipsius* t'sijnen tijde seer wel gesegt heeft: de nieuwe Fransche Taelen te weten van de Romeynen ingevoert: hoe wijd en versohilt sy nu niet van die sy ontrent over de drie hondert Jaeren was, ende hoe wijd en falsy niet na drye hondert Jaeren verschillen van haere tegenwoordige gedaente. De Italiaensche insgelijcx is een bedorven Latijn, gemengelt met stucken en brocken vande Taelen

Taele diër volckeren de welke d'eene na den anderen dat Landschap hebben overgestolpt. Voug't daer by de Spaensche eene seldsamen mengeling van de *Rustica Romana*, *Gottische Alanische*, ende *Africaensche* sprake.

Voorts soo en bestaet het voordeel van onse Taele niet alleen uyt haere onbedorventheyd ende genougzaamheyd, maer sy heeft daer by eenige besonderheyd; dat is eenen veelvoudigen overvloed van t'laemen klinckende woorden, ende ofschoon den gemelden *Ulfriidus* t'sijnen tijde, klaegde vande herde onbuysaemheyd der Duydsche woorden, ende *vander Myle* meynt dat onse Taele swaerder is, om Geestlige Gedichten toe te stellen: ick meyne ende houde staen dat geene Taele uyt haer eygen selven soo een ruym behulp heeft aen woorden, als de onse.

(c) Ick weet wel soo men de hedendaegsche Franschen sulcx vooren leyde dat sy (of schoonse onse Taele soo wel kenden als die van *Paraguay*) hunne schouderen, als by medelijden ophalende, souden seggen: dat wy wat geluckiger sijn als de Hottentotten, om dat wy by na verstanlijcker sijn als die Barbaren. Dan wy willen dat lichtveerdig volck sijnen eygen lof tot berstens toe laeten singen, ende met ons alle andere verachten. Het is hunne oude quaede gewoonte: want doen sy (weynig meer als vijfhondert Jaeren) onder *Philips* den Schoonen in dese Landen quamen. sy meynden by na dat sy onder de woeste volckeren van Tartarien gekommen waren, ofte indē *Woestijnen* van Arabien, daer de wilde Beesten ende de Menschen by na eene de selfde Taele spraken, het gone *Willem* van *Brittaigne*, in sijnen Krijgs-tocht van *Philippus*, genoegsaem te keunen geeft, met dese Versten.

*Hinc quoque Corterii vi mœnia capta subivit
Nos ubi Barbarica post verba incognita lingua;
Sub qua longa diu fueramus tœdia passi,
Demum nativæ cognovimus organa vocis.*

Dies niet tegenstaende zoo wil ick met vaste redenen thoonen dat onse zuivere, ende oorspronckelijcke Taele ten minsten zoo bequame is (ick en segge niet alleen als de Fransche, Spaensche ende Italiaensche, maer dat meer is) als de Griecsche ende Latijnsche, om eenig geestig Gedicht te Schrijven ende te spreken: Ende om het selve vast te stellen, midts my nu mogelijcx betere bewijsen ontbreken; zoo keere ick my wederom tot *vander Myle*: den welcken om te thoonen dat onse Nederduydsche Taele niet en houft te wijcken, nochte in destige, nochte in aerdige Schrijvens wijze, aen de Griecsche, voor eerst by brengt de vertalinge van een Lier-dicht van *Pindarus*; wiens verheven Dicht-mate van *Horatius* als boven alle andere steygerende wordt gepresen: maer midts ick onnoodig achte het Griecx alhier te stellen, zoo laete ick de vertalinge daer nevens: als oock den lof der gefondheyd, den welcken even geestig uyt de aerdige Schriften van *Aripbron* van *Sycionien* den zelve *vander Myle* heet vertaelt.

Ende wat de Latijnsche Dichten belangt, ick oordeele: dat de Schriften van sommige uyt-stekende Nederlanders aen hun geentins en moeten wijcken. Dog is het alleen noodig, dat men het oordeel daer over zoucke, aen persoonen, die grondig ende geestig in beyde Taelen ervaeren sijn, ende geen eenen van desen zal loochenen, ofte immers de noyt vol-presen vertaelinge van *Virgilius* door *Joost vanden Vondel*, en moet niet het minste toe-geven aen het vertaalde. Ick laete daer zoo menige schoone vinding, ende wel-geschickte oordening van veele Nederlandsche Schrijvers, die in hunne Taele ten minsten zoo grooten lof verdienen, als eenige Latijnsche Schrijvers in de haere: maer het gone eens voor al geseyd dient: men moet geen oordeel soucken, ten zy aen grondige Tael ende Konst-kenners; andersints zoo zal men aen Grieken, Latijnen, Franschen, Italjaenen, Spaignaerts en Duydschen gelijckelijck moeten toe staen, dat yder een Meester is in zijne Taele.

Dog alsoo mijn voor-nemen niet en kan wesen de uyt-nemende werckingen van verheven Geesten (in wat Taele zy hunne gedachten uyt-drucken) te mis-prijzen: alsoo

(c) *Suum tantam galli linguam norunt quam mirum in modum solent extollere, quam tamen spuma dumtaxat sit lingua Latine . . . nostramque licet perfectissimam odisse, ideo quod istam facile assequi nequeant. Meyer: Annal: folio 188. Verso.*

foo en mag ick oock niet na laten te leggen dat wy Nederlanders bequaeme zijn om in onse eygene Tael alle slag van Griecfche, Latijnsche, ja zelfs Hebreuwfche Gedichten in Maete ende geestigheyd te vertaelen. Zoo dat men met eene zoete bevalligheyd op eene de selve bestiptheyd kan vertaelen al-der-hande slag van Versen als de by hun zoo genaemde *Heroica*, *Elegiaca*, *Sappica*, *Jambica*, *Lyrica*, ende meer andere 'tzy dat men op de eynden r'famen klinckende Letter-grepen willen stellen, ofte niet.

Het gone niet nieuws en is onder ons, want zoo den Abt *Tribemius* getuygt: den meer gemelden *Osfrius* heeft in de oude Franckische Tael de geheele wercken op de Maete van *Heroica* ende *Elegiaca* t'zijnen tijde geschreven, ende den meer gemelden *vander Mijle*, geeft oock een Rijme-loos Gedicht, het gone nochtans zijne befondere aen-genaemheyd heeft: ende daerom, alhier verdient gestelt te worden, zijnde als volgt

Komt hier mijn luyt, geluydeloos
 Nog stom, wilt zoo niet hangen
 Komt doet my nu den besten dienst
 Die immer gy zoud mogen
 Komt helpt nu mijne zinnen
 Wilt nu te wercke leggen
 Al d'aen-genaemheyd die gy hebt
 Al uwe lieflijkheyd &c.

Waer by men zien kan dat om een geestig Gedicht in onse Tael te maken, het niet altijds noodtaekelijck is t'samen Rijmende Versen te gebruycken. Ten tweeden dat wy bequaem zijn alle-der-hande slag van Maete na te spelen: zoo als seer wel behoort sekeren *Joannes Clayus* in zijne Duydsche Grammatica anno 1683. tot Francfort in het licht gegeven. Ten derden: dat onse Tael in haer eygen selven overvloedig seer genoegsaem is om (sonder behulp van eenige andere) aen alle Liefhebbers eenen rijcken schat van Woorden by te setten, tot eene onbekrompen verbreydinge van hunne konstige gedachten. Ten vierden dat sy alsoo schoone heftige ende deftige hoe-danigheden heeft, als eenige andere Tael, om yet uyt-nemende te Schrijven. Alleenelijck is dit onderschil dat de onfinnige lust tot vremde nieuwigheden, de Nederlanders den rijk-dom van hunne Tael doet verachten, ende met open armen om-helsen de Wercken van vremde ende uyt-landsche Schrijvers.

DERDE ARTYKEL.

Of onse Tael ende diens-volgens onse Dicht-konste door eene in-mengeling van de Fransche Tael niet en is bedorven geweest, ende wanneer sy beyde gesuyvert zijn?

WY hebben hier vooren gethoont: hoe-danig de over-winners door-gaens in de over wonnen Rijcken ende Landschappen getracht hebben hunne Tael in te voeren: meynende dat eene gemeyne sprake niet weynig by en brengt tot de vereening van gemoederen, ende wegh neemt een deel van op-roer, ofte ten minsten van het vermoeden vande selve. Om dese redenen zoo ick meyne zoo verboden de Franschen die met Graef *Lodewyck van Male* tegen de Gentenaeren in Vlaenderen quamen, ende Yperen belegerden: dat niemand van des Gravens gevolg op de verbeurte van het leven Vlaamsch zoude spreken.

Maer de vrije ende voorheen ontemmelijcke Vlaemingen en hebben noyt konnen gedwongen worden eene vremde Tael te gebruycken. Dog soo als het gemeynelijck geschied dat

hals-

hals-sterrige gewoonten, met sachtigheyt eer veranderen, als met geweld; ende het immers waer is het gone *Claudianns* lingt te weten: *Peragit tranquilla potestas, quod violenta nequit*. Alsoo hebben de moedige Vlamingen onder de Regering der Bourgoignsche Heeren, allengskens afgeweken van de suyverheyd van hunne oude Tael.

Want dese Heeren onkundig in onse sprake, ende (om de swarigheyt van de zelve) haer niet konnende aengewent worden: bleven hunne eygene, dat is de Fransche Tael behouden. Zoo dat zelfs de grootste Heeren Geboortig van dese Landen genoodsaectt waren Fransch te spreken, ende oock alle staets ende gericht's saken in het Fransch verthoont moesten worden. Dies wierd dese Tael onder de ampt-luyden (rechte Simmen van het Hof) gemeyn, ende vervolgens onder de Borgers. Ja men verviel door eenen sijnexfen yver soo ver: datmen sijne aengeboren inlandsche Tael willende verlaten) ende niet genough ondericht sijnde inde Fransche, eene waenschickelijcke mengeling van beyde maecte: ende de eene bedierf met de andere. Zoo dat om de waerheyd te seggen men nergens als by de een-voudige Landts-luyden de rechte oude vlaemsche Tael behield, die dog enckelijck bestond, in de benoeming van gemeyne ende ongeachte zaeken, sonder bequaem te zijn van grooter te verhandelen.

Inder-daed zoo men na ziet de Schriften van Staet, Placcaeten, ende geschicht Boecken van den Jaere 1400. tot den Jaere 1600. men zal de zelve zoo vol van verballerde ende uytheemsche Woorden vinden; dat hunne menichte meer als het derde Deel der Schriften komt te bevatten. Met desen euvel zijn oock vervoert onse Vlaemsche ende andere Nederlandische Dichters: de welke om zig veel wetende, ende wel sprekende te thoonen, geheele Karren en Wagens met onaerdige ende onechte Woorden in hunne Wercken mengelden: het welke men naecktelijck zal bevinden, in de Schriften van *Jr. Jan Baptiste Houwaert*, ende die van onsen *Eduart de Dhene*, waer af ick al-hier ter preuve slechts een deeltje stellen wil, van het Lijck-dicht het gone hy schreef voor *Heer Steven vanden Geenste*.

Meester Steven vanden Geenste die ligt Overleden
 Ten Magdalenen, Rhetoricael Artiste
 Prochie Pape was hy ter voor-noemde Steden
 Vul civile Zeden
 Eerweerdig Priester vry vranck van wiste
 Veel puërilc geestkens 'tInstruerene wiste
 Inde litterale, lesende uprechte Doctrine:
 Hemlieden stijlerende als goed Orthographiste
 Eerlic in conversatien Poëtig minerviste
 Godts Woord verkondiger was hy ten sine
 Nu es hy verlost vander Eerdsche pijn.

Maer als wanneer dese Landen het Bourgoignsche Jock begonden te weygeren: zoo hebben zy oock beginnen te verwerpen een deel van die bastaert Woorden die by een langduerig mis-bruyck op het voor-gaen van Hove-ljngen ende Ampt-lieden, in haere Tael gesloopen waeren. Ende men heeft dan aen-gevangen, niet alleen de Tael te suyveren, maer oock haer met eygene ende wel-vougende Woorden (uyt haere eygen Schatkoffer op-gesocht;) te verrijcken. Zoo dat weynige Letter-helden (onder de welke onsen *Simon Stevin*) ten beginne vande lest voor-leden Eeuw, met eenen dapperen yver ende keur-sistende oordeel, het onkruid der bedorven Tael, uyt den Nederlandischen Hof weerende, den zelven met zelfs-aerdende, schoone, ende vermaekelijcke Blommen ende Vruchten hebben vervolt. Waer door 'tsedert niet alleen onse sprekens wijze paer de Maet ende maniere van Schrijven en Dichten zeer verbeterd is, ende (of schoon de ontwenning van een veroudert mis-bruyck ten eersten moeyelijck valt) de Tael ende Konste tot eenen vol-maecten staet gebracht zijn. Zoo dat waere het sake dat onse oude Nederlandische Dichters nu mochten hooren de geschickte oordening van Maere ende Getal der hedendaegsche Wercken, beneffens die cierelijcke aengenaemheden met de welke de gestyverde Tael zegen-praelt: zy zouden zoo ick meyne wel haest hunne oude Refereynen met hunnen Prince en Princelijck &c. ter zijden stellen, om onse nieuwe, ofte immers ernieuwde Dicht-wijse te omhelsen. Dog

Dog niemand en beelde zig felven in dat ick in het minste vooren hebbe den achtbaeren ouderdom te mis-prijlen: in geender manieren. Mijn oogwit en doelt maer op het buytenste ciertel der Konste, dat is op de zuiverheyd van l'aele ende aengenaeme toe-stellinge der Versten. Want wat de Stoffe bēlangt ende den Geest, ende Oordeel, met de welcke de Gedichten gemaect worden: ick belijde dat de oude Schrijvers daer in (soo zy ons niet en over-treffen) ten minsten niets en moeten toe-given. Want soo als ick by veel lesens ondervonden hebbe, hunne wercken zijn rijpzinnig ende ernstig toe-gemaect, ende men kan genougfaem oordeelen: dat zy met grooter neersligheyd zijn waer genomen; daer dat wy nu, of wat lichtveerdiger ofte vermetender, meynen; dat alles wat ons uyt de Pen valt volmaect is, ende onse luyheyd verbloemen, met te seggen: dat een geestig Gedicht geene bekommering der zinnen, nochte lang bedencken van nooden heeft. Het gone immers maer plaetse en grijpt in geestige slagen, op-schriften ende aerdige neepjes, de welcke als by geval uyt-berstende, seldsamer werkingen van besonder verstanden zijn.

(d) Maer wat aengaet ernstiger Schriften, ende sfaerder wercken dese moeten op bequame uren, aen ende voor-geset worden: ende daer na gekeurt, geschaeft ende ten besten voltrocken worden. Het gone (soo men gemeynelijck seght) *Virgilius* voor alle andere heeft waer-genomen; ende onsen Latijnschen Dichter *Jacobus Wallius*: den welcken, schoon begaeft met eene aen-geborene genegenheyd ende bequaemheyd tot het Dichten, nochtans alle de Versen die hy op vervallende gelegtheden by een stelde, soo lang erknaude, ziftede, puerde, en suyverde; tot dat hy oordeelde, dat van een groot getal heel weynige, dog wel gelautert, den toetsteen der letter-zisters verdragen konden. Dies niet tegenstaende, men behoort oock te mijden eene al te naukeurige ende verdrietige erknaubeling van zijne wercken: want veele, nu dit afnemende, dan dat vougende, by hunne eerste geluckige in-vallen, vallen in eene verwarring; ende het gebeurt oock wel, dat sommige (andersints groose meesters) willende hunne goede gedachten breeder uyt-recken dan het behoort, onder niet te pas-kommende redenen beswijcken. Zijnde naer gelijkennisse, niet veel wijser als onverstandige Kruyd-kokers, die door de instorting van te veel vocht de kracht van hunne Kruyden bedervē.

Daer om te oordeelen alder-best, selt de Schrijvers van de sestiende, tegen die vande seventhiende Eeuw; ende gy sult bevinden dat de leste de beste zijn: ten minsten door de suyerheyd van Taele, ende volmaecte mate van Sangen ende Gedichten.

VIERDE ARTYKEL.

Of die van Brugge minder bequaemheyd hebben om jet goeds in Dicht-konste uyt te wercken, als de Schrijvers van ander Steden ende Landen.

Gelijck als ick niet voorgenomen hebbe anders te handelen als vande Vlaemsche ofte Nederduydsche Dicht-konste; alsoo en wil ick onse uytstekende ende hoog-geleerde Mannen *Gommarus*, *Vulcanus*, *Nansius*, *Modius*, *Meesterckius*, ende veel meer andere Edele ende Hoog-geleerde Dichters, niet stellen inde Weeg schael met die van andere volckeren, die in het Hebreusch, Griecx ende Latijn uytnemende wercken geschreven hebben: ende nochtans onse geleerde Borgeren voor hunne meesters souden moeten kennen. Maer mits mijne voorgestelde vrage enkelijck ondersoect: of de Dichtens-wijse die de Konst-minners tot Brugge gebruycken wijcken moet, aen de maniere van schrijven van Hollanders, Brabanders, ofte Zeeuwen. Soo wil ick trachten met goede redenen daer op te antwoorden ende segge ten eersten:

B

(d) *Hieron: Vida, de artz Poët: Lib. 3. Circa finem.*

Das

Dat alle Taelen, ende manieren van Taelen te spreken ofte te schrijven, maer en zijn een by-vallig vercierfel vande wetenschap ende Konste. Ende ick meyne dat den Soon vanden beruchten *Florimond Remond* in de Voor-reden van sijns Vaders Wercken seer wel geseft heeft: (e) de Taele der Grieken is niet meer weerdig, als die vande Françoysen, de woorden dienen nergens toe, maer de wetenschap doet alles. Men kan soo wel eene saeke beschrijven in het Françoys, onte gemeyne Taele, als in het Latijn. De woorden verschillen, maer de saecke blijft de selfde. Waer uyt ick besluyte, dat het slimmer is slechte reden met schoone woorden te schrijven; als goede redenen met slechte woorden te seggen. Immers het beste is; *Bona, bene dicere*: wat goet is, op eene goede maniere voort te brengen. Anderints het eerste is als een goet Peerd onder eenen on-ervaeren rijder: ende het tweede, als een slecht Peert onder eenen goeden Ruyter

Nu wat aengaet de bequaemheyd van verstand. de welcke het innigste werck-tuyg in alle Konsten is, ick gedrage my aen de getuygenisse van de alder-beste Schrijvers der voorleden Eeuwe, die dog eenpaerelijck belijden: dat den Geest van onse Bruggelingen seer na by komt aen de Attische bevalligheyd, ende (met een woord) bequaem is tot alle wetenschappen. Waer af de menigte der geleerde Mannen, welckers geschriften ende levens-daden ick elders ten volle op-hale, overtuygende preuen kan geven. Dog het is oock waer dat op desen tijdt de Hollanders meer bevolckt, meerder liefde ende gestadiger oeffeninge dan wy gebruyckende, meerder gelegenheyd ende genegenheyd hebben, om de Konsten voort te setten ende een ruymter getal van verstandige, dog na gelijk matigheyd geen verstandiger en konnen besitten.

Ende wat des Schrijvens wijse belangt, ick moet wederom belijden dat zy zoo in schicking der mate, als beneerstigde zuiverheyd van Taele, ons al wijd over-treffen. Wat wonder? de gestadige oeffening, aangemoedigt door het voor-stappen van menige letter-helden; de eerlijcke belooning, de lesens-lust der gemeynthe, ende boven-dien den dagelijcxschen touts-steen van schrift-ziftende oordeelders, en laten niet toe dat jemant die eenige eere in-leggen wil, jets voor den dagh bringe, ten zy wel gezuvert, ende met soo weynige mis-slagen als het immers mogelijk is. Daer dat by ons weynige gevonden werden, die het lust de Konst-wercken te lesen. Diensvolgens weyniger die de liefde hebben om jets uytnemende te aerbeyden; ende het alderweynigste getal is van die, de welcke jets aende Konsten willen toe-leggen.

Nochtans het is geloovelijck dat wy in ons eene genoegsaeme bequaemheyd hebben, om tot diergelijcke eene volmaecktheyd te raken. Ware het sake dat men de aengeboren licht-geestigheyd met ernstige op-lettinge van jongs af ten besten leyde; waer toe van nooden was dat de oeffelingen der Dicht-konste, met eenen goeden yver ende genegenheyd, op bestemde tijden te samen souden kommen, hunne prouf-stucken open leggen, de frayheden soo wel als de feylen ende gebreken met den vinger laten aenwijzen: ende uytstekende de bastaert-woorden, iude plaetse vande selve eygene klare ende wel-luyden-de trachten te vinden.

Op dese maniere soo hebben niet alleen *Heynsius, Cass*, ende den Phoenix van alle de Nederduytsche Dichters *Vondel* zig selven ende andere voltrocken: maer oock alle de Griexsche ende Latijnsche Schrijvers, hebben dien middel, te weten van vergaderingen, ende by-een komsten; gebruyckt om hunne wercken ter preue te stellen, soo als ick hier na breeder wil thoonen. Ja ick meyne, soo men eendrachtig, ende standvastigh, ter oorsaken voorseyd, op bestemde tijden by een quamp, dat wy eerlang den Hollanders niets en souden moeten toe geven. Want het dog seker is dat sy over hondert en vyftigh Jaren immers alsoo slecht schreven in hunne Land-taele, als de oude Vlamingen inde onse. Voorts, is het zake dat wy altijdts gehouden zijn geweest, als hebbende eene besondere bequaemheyd om alle der-hande Taelen volmaeckelijck te leeren spreken: ick betranwe dat wy oock alsoo licht, ende gemackelijck de grond-vlecken ende lands-gebreken van onse spreken wijse konnen af-leggen. Te meer: midts sy soo grof nochte soo veel niet en zijn als die van eenige andere die even als de Walen altijdts hunnen stordigen Land galm mede slegen.

Het
(e) *Seer schoon bevesticht dit den Graef Baltasar de Castellion in zijnen volmaeckten Hoveling.*

Het is nu eenen Ruymen tijd dat ick met opmerckinge vele schriften van onze Brugsche Liefhebbers hebbe gelesen: maer behalven acht ofte thien die eenigfints den toutssteen lijdten konden soo gebrack'er altijds jet aende andere Nu vondick verlemde Verssen, ongelijke mate, hard-dringende ofte verballerde woorden, dan verkeerde zinnen, belacchelijcke uyt-druckingen, ende een wan-gestalte van heel het werck het gone deftig beginnende, te midden besweeck ofte als machteloos het achter-lijf na sleepte Soo datter altijdt jet ofte wat ontbrack met weynige betering door dien men niet gewoon was op de Konst-kamers, in het besonder aen te wijfen wat wel ofte qualijck geschreven was ende sonder de onaerdige mis stellingen te verbeteren de Konst-oeffenaers zoo wijs liet henen gaen als zy quamen. Waer door het geschied is, dat de slechtste (hunne eygen gebreken niet konnende zien) zig voor de beste hielden, ende niemand den anderen in Konste en wilde wijcken. Dis bleven de kreupele altijdt manck; ende ick hebbe gelet dat Liefhebbers die over de twintig Jaeren de Konst zalen hadden by-gewoont, ende anderfints geestig ende veerdig waren, selden eenig geschrift voor den dag brachten, het gone heel luyver ende vry was van kinderlijcke feylen.

Maer sal jemant seggen, gy en spreekt niet van de Brugsche wijze van spreken ende uytpraeck van Letteren ende Letter-grepen eenigfints verschillende van die, der andere Nederlanders. Dan of die beter is, ofte slechter, als eenige andere, en geest, nochte en neemt niet aenden eygendom vande Dicht-konste. Gelijck als alle Landen ja Steden selfs, en Dorpen, by na jet vanden anderen verschillende hebben, in zeten, zoo hebben zy elck jet besonders in hunne maniere van spreken. Dog alsoo jder een zig schicken moet na de gelegenheyd vande plaetse daer hy zig vind: zoo zal men oock wel doen te schrijven na de maniere van spreken van onse mede-borgers ofte Land-genoten, alleenlijck sorge dragende, dat men allengskens de ballaerd woorden uyt-wint, ende zig aengewenne de zuiverse wijze van schrijven: dog zonder al te groote beivering want dit mede een groot gebreck is. Soo als men kan mercken inde schriften van (f) *Hoofst* den welcken willende onse Tael ten hoogsten geleyden, by na onverstanelijck werd: ende den Leser telckens doet stil-staen om te bedencken, wat dat hy met zijne (al te seer gekeurde) woorden seggen wil. Is het eene mis-grypingh in Dicht-konst: het is een belacchelijck mis-bruyck, in den dagelijcxschen handel en wandel ontrent de gemeyne luyden atsulcken gefochte woorden te willen spreken. En wie en soude de geckernye niet hertelijck belacchen van eenen verwaenden Tael-zifter, soo hy hem hoorde eenen schoen-lapper toe-spreken met dese woorden: Vader lander weest gegroet, van wegen den jongsten Soon van uwen Groot-vaders oudsten Broeder, Boeck-oeffenaer op de Land-school tot Loven: hy is over drye weken vervoordert tot Lauwer-besie-broeder, ende betracht nu geoorlofsden Man te worden. Wat my belangt my dunckt dat dese gemaecte swaer-wichtige woorden soo wel te pas kommen by den gemeenen Man, als dat een paer Stelten dienen om ter Kercken te gaen. Dat is om zig meer bespottelijck als aenzienelijck te doen blijcken.

De middel-maet meyne ick hier, gelijck als meest in ander saecken, best te wesen. Dog mogen de woorden wel gepast worden op de stoffe, ende oock wel meer ofte min gekeurt zijn na dat men meynt dat onse schriften wijd en breed sullen verspreyd ende gehandelt worden. Men moet hier de nauwkeurigheyd der hedendaegsche Fransche Schrijvers volgen, de welcke willende eenig aenzienelijck werck beschrijven, af-leggen de kleynigheden van hunne eygen Land-sprake: Ende gebruycken, soo veel als hun immers mogelijck is, de geluyverde algemeyne Tael, op dat hunne Schritten sonder walging van alle de Liefhebbers, soo binnen als buyten het Rijck souden gelesen worden. Soo dat eenen Gascon, Provençal, Norman &c. Schoon zy in spraeck-wijse veel verschillen, in het schrijven eene ende de zelve zuivere Fransche Tael beneerstigen.

V Y F-

(f) *In diergelijcken mis-slag is oock gevallen onsen vermeerderaer vande grootsdaedsgheyd der Brugsche Stads-regering*

(12)
VYFDE ARTYKEL.

Vande Dicht-konste, ende haer gebruyck in het gemeyn.

HEr gone eene aenleyding gegeven heeft tot het spreken ende schrijven op mate ofte op sekere bepaelde t'samen klinkende sluyt-woorden, (g) is geweest de aengename zoet luydentheyd der Dicht-konste, ofte Poëzie selfs. Dese is by onse Voor-ouders, soo alshier vooren breeder verhandelt is, met even gelijk-Iuydende slag-woorden op-geltelt: sonder soo bestipt, in jder Vers ofte reke, eene eventallige maet van woorden ofte sillaben te houden, als dat men nu is doende. Men houd dat de Hebreën de selve maniere in het Dichtengehouden hebben, soo als nu (uyt-genomen de Griecken ende Latijnen) meest alle de volckeren des wereldds gebruycken, te weten van t'samen rijmende Versen te schrijven.

Nu al is het zaecke dat men nergens vinden kan, wie eerst op de wereld het alder-eerste Ligt ofte Gedicht zoude gemaect hebben: zoo dunckt my dat *Jubal* den Vader van de Zangers op Chijter ende Orgel, alder-eerst heeft uyt-gevonden den middel om by dat speel-tuyg op eene sekere mate de woorden en Stemmen te passen, ende dat vervolgens *Enos* den Sone van *Setb*, de sijne geleert heeft den Almogenden ende zijnen Heyligen Naem in volle vergaderingen, met Gódtvruchtige Gezangen te eeren endete loven.

Immers na de meyninge van sommige Schrijvers zoo zoude den Arts-vader *Jacob* op Dicht gesproken hebben de leste zegening over zijne Soonen. Insgelijcx zoo zongen de Kinderen van *Israël* op Hebreuwsche Dicht-mate den zegen-danck op de overwinning van *Sehon* Koning der Amorrhéers. Alsoo zijn oock op vaste ende bepaelde zang ofte Dicht wijze geschreven de Danck-lieden van *Mosyses*, *Debora*, en *Barac*. Ende voor alle andere de Harp-zangen van *David*, het hooge Lied van *Salomon*, beneffens de Treur-klachten van *Jeremias*, ende den huffiter *Job*, met nogh eenige andere. Waer by men oogblijckelijcke preuve heeft dat de Dicht-konste onder de Hebreën doorgaens by d'Heyligste ende aenzienelijckste perfoonen gebruyckt was.

Na het voorbeeld van dese die met eene on-navolgelijcke grootsheyd den Lof des Heeren hebben gezongen; soo hebben de Griecken, dog verblind in hun wan geloof, met ciereelijcke reden op Dicht-mate ter eeren van hunne Af-goden eenige Lof-zangen geschreven. Ja nog leeger vervallende, de stervelijcke ende af-gestorven Koningen, Princen ende Helden met diergelijcke streel-schriften verheerlijckt. Ten lesten jder een treckende dese aengenaeme schrijvers wijze, tot het uyt drucken van zijne bezondere genegentheden. Zoo heeft een yder in Dicht-maetige-schrift begonnen te verheffen die Perfoonen ofte zaecken die hem lieft waeren: ende de Dichteren (van tijdt tot tijdt yet nieuws verzinnende) hebben bedacht eene nieuwe maniere van Schrijven, passende de maete van hunne Versen naer de hoedaenigheyd van hun voorworp. (h) Ende hier uyt zoo is gesproten een veel-voudig slag van Versen, in maete ende oordening veel verschillende de eene vande andere.

Zoo dat de Helde-dichten, Minne-klachten, Hekel-schriften, Treurspelen, Gasteriezangen, Klucht verhaelen, ende stekende Punct-dichten zoo veel als zy in stoffe zoo veel by na in schrift maete verschillen.

Nu om te seggen yets van het besonder beroep tot de Dicht konste; ick houde staende met alle de gone die dies-wegen geschreven hebben, dat de bequaemheyd tot het Dichten, is eene aangeboren ongemeene hoedanigheyd, de weicke aen besondere menschen van Godt gegeven is, om hunne geestige gedachten zoo zoet als deftig aen den dag te brengen: andere Konsten, Wetenschappen, ende Hand-wercken wordt men met groote neerstigheyd, zorge, ende aerbeyd aangewend: dog de vlug-geestigheyd tot het Dichten, eene hoedaenigheyd ons mede geboren, word door haere eygen genoegzaemheyd, tot eene besondere volmaecktheyd opgevoestert. Niet dat ick zeggen wil dat zy geen behulp

(g) *Natura quippe ita comparatum est: ut versus suavius audiantur, penitus haereant, facilius permoveant.* A: *Consulen Politic: Lib. 4. Cap. 19.* (h) *Polid: Virgil: de invent: rer: Lib:.. Cap: & Seqq.*

der goede Letteren ende Wetenschappen van nooden heeft om yets vormaet te baeren; maer wil alleenlijck; dat haere bewerckinge door zig zelfs voor het meeste deel bestaet; of schoon het werck zomwijlen eene beneerfigde kennis van andere Wetenschappen verheyscht.

Dit stelle ick vast, midts de ondervindinge. leert: dat vele eenvoudige ongeletterde Perfoonen dickwils hunne kleyne ongeachte inbeeldingen, met zoo eene verhevenende aengenaeme geestigheyt weten voor te stellen, dat yder een zig daer over verwondert; daer dat andere hoog-geleerde, wijze, ende ervaeren Mannen, (i) willende met beslaefden aerbeyd hunne trotse gedachten in Dicht verbeelden: slechts eene dorre, magere, ende (om zoo te zeggen) eene vertleende schaduwe van hnn verstand hebben naer gelaeten.

Dus staet het vast dat eenen Poët (zoo als het oude spreek-woord zegt) Poët gebooren word: dat men in weer wil van *Minerva* in die Konst oeffening niets bestaen moet. Ende dat men by den aen-geboren drift, eene beneerfigde oeffeninge moet voegen; wilt men yets dat ter preuve slaen kan voort brengende ofte schrijven. Voorts dat men in deze Konste verticheyden deelen heeft: vande welcke het eene met beter geluck by zommige aengegrepen word als het andere, zoo als men tot een voor-beeld zien mag in de oude Latijnische Schrijvers: *Virgilius* neemt uyt in Helden-zang, *Ovidius* in Minne-dichten, *Horatius* in Lier-dicht, *Martiael* in Knepenende Steeck-dichten: ende *Seneca* is weder-gadeloos in treurige verhooningen. Dus gaet het oock met onze Vlaemische ofte Nederduydsche Schrijvers, de welcke, of schoon zy om den over-vloedigen rijkdom van onze Tael, alle stoffe, alle maete aen-slaen; door gaens ergens in, besonder uyt-munten, ende om zoo te zeggen alle andere te boven steygeren.

Dus ver van de oorzaeke ofte oorsprong van het gebruyck der Dicht-konste, nu willen wy gaen onderzoucken met het

SESDE ARTYKEL.

Of de Dicht-konste meer schaede als voor-deel veroorzaeckt aende gemeente van Rijken, Steden, ofte Landen.

WAere het zaecke ick van zoo ondancckaer een, ende vermeten gevoelen waere; alseenen onlangschen Schrijver, ofte zoo goddeloos als *Cornelius Agrippa*, die als ydele ende onnutte zaecken verworpt alle de vrye Konsten ende Wetenschappen: ick zoude met hem insgelijckx de Dicht-konste versmaeden ende verachten; ende met haetellicke redenen verhoonen dat zy als schaedelijck aen edele, ende onedele, rijke ende arme, jonge ende oude, uyt alle Steden ende Landen behoorde gebannen te worden. Dan ick met alzulcken onzinnigen euvel niet besmet, hebbe een danckbaerder gemoed, ende houde my verplicht om deze Konste te prijsen, ende aen te wijsen, dat zy is als eene bezondere gaeve van Godt, gestort in het gemoed van besondere menschen, om tot het gemeyne bette, door aengenaeme ende nutte redenen yet aengenaems voort te brengen.

Het is waer dat de Dicht konste langen tijdt by de Romeynen, onbekent en onbemint is gebleven want zoo men *Gellius* mag geloven, de oeffenaers der Dicht-kunde noemde men nog op het vijf hondert en derthientste Jaer na des Stadts stichtinge *Brassers* ofte *Grassatores*. (k) Ende my gedenckt, dat ick nog onlangs by eenen Franschen Schrijver gelezen hebbe dat *Plinius Secundus* de Griecxsche Dichters (die eerst in Italien overgekomen, om de tafel der Edel-luyden ende aenzienelijcke Perfoonen te winnen) Lof-zangen ende Eer-dichten maecken, *Laudicænos* noemde. Dog dit en vermindert in het minste de weerdigheyt der Konste niet in haer eygen. Zoo als de bequaemheyt van eenen Zanger

of

(i) Namentlijck *Cicero Erasmus Lipsius*. (k) *Garassus Lib. 6. Sect. 15. num. 3.*

of Muzijk-speelder de zelve blijft, 'tzy dat hy in de Kercke zingt of speelt, ofte in een Bordeel: al-hoe-wel de omftandigheyd van plaetse, zijne oefeninge van aen-zien doet veranderen.

Immers het is zeker dat de Konfte de welcke op die rouwe ende ongefchaefde tijden by de Romeynen ongeacht was, naderhand in die gulde letter eeuw van *Augustus* ten hoogften geweerdeert is geworden. Wordende de menfchen, het zy door de verbeteringe der Konfte zelfs, 'tzy (gelijck als het nu met vele zaecken gaet) door des tijds veranderinge, wijzer. Want de dagelijcxche ondervindinge leert ons dat alle Konften ende Wetenschappen die eerst rouw, ongefchaeft, onaengenaem zijn. By tijds verloop een volmaeckter wezen krijgende, met eenen nieuwen lult worden omhelst, ende met eere geoeffent.

Ja zelfs: wie en weet niet hoe *Ennius* (op het 514. Jaer, te weten juyst een Jaer na dat *Livius Andronicus* het eerste Schau-fpel tot Roomen vertoonde, geboren) met zijne onbollige Versen groote eere verkregen heeft. Ende wien is dog onbewuit dat *Virgilius* zittende uyt *Ennius* fchriften de beste stoffe, met eenen onsterfvelijcken roem zijnen *Aeneas* heeft toe getakelt. Ick laete daer de andere Letter helden de welcke met toe-juyging van alle Eeuwen nu nog de uytnemende weerde van hunne wercken draegen.

Voorts wat willen de Griecten met hunnen *Orpheus*, die niet alleen de Menschen en Dieren, maer zelfs de Bosfchen, Sroomen, en vlieten door zijn gezang en snaer-fpel beweegde? wat willen zy met *Amphion* op wiens gezang de steenen zig zelve de eene op de andere vougden om *Theben* te bemueren? wat willen zy voorders met de verciering van *Arion*? als onder de bewimpeling van verdichte gefchiedeniffen te vertoonen de verruckende kracht der welsprekentheyd, de welcke de menfchen anderzints nog woelt ende wild, tot eene Borgerlijcke ende vredige by een woonfte, en gezellig leven gebracht heeft. Het gone *Horatius* mede bevestigt met deze Versen:

Fuit haec sapientia quondam:

Publica privatis fecernere, Sacra Trophanis:

Concubitu prohibere vago, dare jura maritis.

Oppida moliri, leges incidere ligno:

Sic honor, & nomen divinis vasis, atque

Carminibus venit.

Zoo dat doen *Aeschilus* aen *Euripides* vraegde waer om men de Dichteren behoorde in achtig te houden? den zelve zeer wel geantwoord heeft: men behoort hun grootelijcx te weerderen om hunne geeltigheyd ende ichtoone leeringe, door de welcke zy de menfchen tot goede zeden brengen. Want, neemt maer acht op het begin: gy zult bevinden dat de Dichteren zeer veel voordeel aen de gemeynthen hebben by gebracht *Orpheus* heeft ons de plichten des Godts-dienst, ende de onthouding van moorderyen geleert. *Museus* heeft aangewezen de hulpmiddelen tegens de Sieckten. *Hesiodus* al wat den Landbauw aengaet: ende den goddelijcken *Homerus* heeft ons nagelaeten zeer fchoone onderwijzingen zoo inde Staet-kunde als in den Wapen-handel.

Hier tegen zoo brengen de Konft-haeters gemeynelijcx by: dat *Plato* uyt zijne vercierde Republijcke de ftreelende Dicht-konfte wilde gebaunen hebben. Maer dat hy zulckx enckelijcx verstaet van het misbruyck is genoegh te begrijpen: ten eerften, om dieswille hy zig zelve veel tijds in de Oeffeninge van deze Konfte verlustigt heeft: ende ten tweeden, om dathy ergens (verfmaedende de Philosophen ende Sophillen ofte neus-wijze Woorden verkoopers) ons raed te gaen by de Poeten (die hy oock Kinderen Godts noemt) om de kenniffe van oprechte deugden te leeren.

Dan om met vaste redenen te bewijzen dat de Dicht-konfte zeer nut ende voordeelich is aen den gemeynen Staet van Steden ende Landen zoo zoude men ontellijcke getuygeniffen vande aldergeleerste Schrijvers konnen by brengen; dog laete zulckx als te overtollig daer; denckende dat den Lezer zig vergenoegen zal met deze Woorden van *Cicero*:

(1) Wy hebben vande grootste ende verftandigste Mannen gehoord, dat de Oeffeninge van andere zaecken, in neerftige betrachtighe, op een zeker voorschrift, ende beleyd bestaen; maer dat eenen Dichter uyt zijne eygen genoegzaemheyd, ende kracht van zijnen geest,

(1) *In grat. pro archia Poeta.*

EVEN

even als door een hemelsch vier ontfleken, word voorgedreven. Zoo dat *Ennius* niet ten onrechte de Poëten heylig noemt, als zijnde door der Goden jonste ons aengeboden. Eert dan rechtschapen rechteren den naem der Dichteren als yet goddelijcx: gene woefte dolzinnighey heeft haer gefchonden. De rouwe rotzen ende woefte Bosfchen weergalmen hun zoet geluyd, en Beeren en Tijgers vergaepen zig stilstaende op hun gezang: en zullen wy (die ten besten onderwezen zijn) op hunne stemme onbewegelijck blijven? ziet hoe de *Colophoners* eenen *Homerus* als hunnen Borger eeren daer dat de inwoonderen van *Chius*, en *Salamine* hem als den hunnen houden, en die van *Smirna* aen hem als hunnen Landts-genoot eenen Tempel ter eeren bouwden, of schoon meer andere Steden om het recht van des zelfs geboort-plaets twiuten.

Dus verre den Vader der wel-sprekentheyd: ende zullen wy nog staende houden dat men uyt onze Steden verbannen moeste, die Konste de welcke de menschen tot een gezellig leven brengende, den grondvest om zoo te zeggen van alle menschelijcke gemeenzaemheyd heeft geworpen? zullen wy alle die konstenaren verachten, daer om de eere te hebben van de geboort-plaets te wezen van eenen alleen, seven Steden twiuten.

Is het zaecke dat de heyligste ende treffelijckste Mannen, van de oude Wet, deze aen genaeme Konste hebben gebruyckt; even als de grootste ende verhevenste geesten onder de Griecten ende Romeynen: zongen onze Voor-ouders ten strijde treckende Helden-zangen: ende presen zy de gunne die, vroomelijck strijdende, verslagen waeren: met eerelijke Gedichten: vind men by alle volckeren even aengenaem te wezen de zoete Dicht-konste: wy alleen zouden moeten afwijcken van allen menschelijck oordeel zoo wy misprijzen ende verachten, eene Oeffeninge de welcke van alle andere hoog gepresen word.

Nochte men moet niet geloven dat de edele Dicht-konste slechts met onedele ende ongeachte handen is omhelst, geweest: ende nu nog maer een speel-tuyg wezen zoude van het gemeyne volckken, geenzints niet: het past moedige Edel-luyden zoo wel de lievelijcke Dicht konste te hanteren, als de Wapenen te handelen: het gone (onder meer andere) zeer wel te kennen geeft den Graef *Balthasar de Castillon* in zijnen Boeck van eenen volmaeckten Hoveling, in den welcken hy zeer geestig beschrijft de verzochte hoedaenigheden van eenen oprechten Edelman.

Het waere te lang ende te verdrietig alhier op te haelen alle de Koningen, Princen ende Vorsten die inde oeffeninge van deze Konste hun vermaeck gevonden hebben alleenelijck zal ick zeggen dat onze groot machtige Princen, *Chilperit* zone van *Chlotarius* Koning van Vranckrijk; ende zelts *Carolus Magnus* zig verlustigden in het Ichrijven van Latijnsche Gedichten. Zoo heeft oock den Konst-minnenden *Paus Leo de X*, ende lang naer hem *Urbanus de VIII*. met zijne geheyligde vingeren, Apollos Harpe hoog loffelijck geslagen. Zoo hebben die vrome ende dappere Edel-luyden *Jovianus*, *Pontanus* en *Sannazarus*, de Duytsche *Lotichius*, *Huttenus* &c. de Holandsche *Huygens* ende *de Groot*, de Brabandsche *Houwert*, ende *vander Noodt*, de Vlaemsche *van Marievoorde*, *Maldegem*, ende *Maulde* te midden vanden Oorloog te midden vanden Wapen-handel de zoete Zang-goddinnen geviert, ende geenen minderen roem bekomen door hunne noyt vol-prezen Wercken, als door de blijckteekenen van hunne geboorte ofte eygen daden

Ende hoe zoude deze Konste alzoo verachtelijck zijn als sommige dorre, drooge, ende magere heirlen-beckens willen, daer dat de aldergrootste Princen, ten allen tijden hebben gethoont eene ongemeyne jonste tot de uytnemende Dichteren ende hunne Wercken. Alzoo heet eene groote achttinge by *Alexander den Grooten* gevonden het keur-stuck van *Homerus* zijnen *Ilias* ofte oorloog van Troyen: alzoo heeft *Archelaus* Koning van Macedonien den Treur-dichter *Euripides* met groote eere onderhouden: alzoo waeren zeer aengenaem aen *Hieron* Koning van Syracule *Aeschilus* en *Simonides*: aen *Dianisus*, *Philoxenus*: aen *Polycrates* Heere van Samos *Anacreon*: aen *Antigonus* de volgeestige *Aratus* ende *Antagoras*: aen de Spartaners *Tyrens*: ende zoo hoog in weerde hield *Plato* de Dichten van *Sophron* dat hy in het uytterste van zijn leven de zelve onder zijn oorkuffen gelegte wilde hebben: even als *Alexander den Grooten* die van *Homerus*: ende den Keyser *Aelius Verus* de Minne-dichten van *Ovidius*: en zoo men zegt *Julius Scaliger* den welcken zoo verliest was

was op de Wercken van *Virgilius* dat hy t'elckens als hy die las de Versen kuffte ende ten laetsten heeft gewilt dat men hem met zynen *Virgilius* op de Borst begraven zoude. Hy is het oock geweest die zeyde dat hy veel liever zoude willen de eere hebben van den maecker te wezen van een Lier-dicht van (m) *Horatius* het ghone begint:

*Quem tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris
Illum non labor isthmius.*

Als het geluck van te wezen Koning van Arragon.

Wat wil ick hier voorders ophaelen de milde vergeldingen de welcke aen eenige uytstekende ende uytnemende Dichteren om hunne zeldzaeme ende ongemeyne Wercken zyn toegeschoten, het is genoug wat *Virgilius*, wat *Appianus*, ende (by laeter tijden) *Sannazarius*, voor schatten om hunne geestige Wercken genoten hebben. Dog ick en wil uyt die bezondere voorvallen (die even alzoock oock niet geschieden konden) de weerdye onzer Konste niet schatten: vermits ick wel weet dat vele uytmuntende Schrijvers het zelfde geluck niet altijd en treffen, ende ick meyne dat men immers nu waerachtig bevindt te wezen, het gene den Bisschop *Vida* van zynen tijdt zeyde te weten: *Sibi & multis hoc tempore cantant vates*. Maer achte de weerdye ende weerdigheyd van deze alderzoetste wetenschap te bestaen in haere eygen uytmentheyd, zonder meerder te worden door jonstig geluck, ofte minder door af jonstige verlaetentheyd. Ende daer mede moet zic eenen edel geestigen Schrijver vergenougen, te vreden zijnde met den schat van eene Konste de welcke altijds gehouden is geweest als de trompette der Krijgs luyden, den galm der Kercken, de lof bazuyn der geleerde, ende met een woord het edelste vermaeck der menschelijke zinnen.

SEVENSTE ARTYKEL.

Weder-legginge van verscheyde redenen die men gewoonlijk by brengt tot verachting der Konst-oeffeninge van Poëzye.

DAn ick hebbe dickwils gehoord hoe zommige onwetende ofte ten minsten quaed-aerdige Konst-haeters de oeffeninge der Poëzye misprezen hebben. Ten eersten: midts het schijnt dat alle de ghoné die zig daer mede bemoeyen, doorgaens een deel van hunne heirsenen daer by verliezen ende zoo men gemeynelijk zegt half sot worden.

Ten tweeden midts deze Konste (eene oeffeninge van luye ende vaddige geesten) veele wrywillige Bedelaeren maect.

Ende ten derden: om-dies-wille uyt haeren Winckel ontellijcke Godt: ende mensch: lasterende schriften, ontuchtige dertelheden, voorts ziel quetsende Dichten en Gezangen ten voorschijne komen. Met vele woorden deze stellingen ende het gevolg van de zelve te wederleggen (of schoon ick zulckx zeer gevoegelijk doen kan) en vinde ick hier geenzints noodig. Ik zal even wel om *Momus* ofte immers zijne Ezel-oorige erfgenamen (die hy ten grooten getalle heeft naer gelaeten) te beantwoorden met korte redenen yder voor geworpen zwaerigheyd doen verdwijnen.

Ten eersten dat alle Poëten (n) half Sot zijn: word van geheele botte Sotten gezeyd, de gone die eer geheel hun verstand ende alle hunne heirsenen verliezen zouden als te verstaen een geestig Gedicht: alzulck een volcxken meet yder een na zynen voet, ende meynt dat de Arenden niet en können vliegen, om dat eenen Ezel geen vleugelen heeft.

Ik bekenne dat *Plaut* ergens zegt: dat eenen Dichter te vergeefs yet besonders tracht te schrijven, voer en al eer hy zijne zinnen vervoert ende verruckt voelt. Maer deze verruc-

(m) *Carminum Lib. 4 Ode. 3.* (n) *Mrs non habet inimicum nisi ignorantem.*

kinge en is geen en dullen euvel nochte uyt-zinnigheyd, maer eenen vierigen drift ende yver op de welke den Geest (als op vleugelen) gedragen , alle kleyne ende verworpen gedachten te boven sweeft. Het gone *Seneca* wijd-loopender te kennen geeft met deze woorden : den Geest is onbequaem om yet uyt-muntende te verrichten , ten zy vervoert door inwendige krachten van haeren yver : dan zingt zy yets, het gone den sterfelijcken mond te boven gaet, dan verlaed zy alle gemeyne ongeachte zaacken, en steyert om zoo te zeggen door het vier van hemelsche Gedachten haer zelven te boven.

Ick belijde voorders, dat de uyt-nementheydt der Dicht-konste voor kleyne Geesten al te hoog ende verheven is: ende dat'er hier en daer onbedachte Menschen zijn, die buyten het vermogen van hun verstand, de Dicht konste aen-grijpende (even eens als *Phaeton* den wagen der Zonne) in verwarringe raecken, ende aen de Oeffeninge van het verstand, hun verstand ende zinnen verliezen. Maer geheel hun ongeluck is hunne onbequaemheydt. Dog al waer de Dicht-konste ervaeren ende genoegzaeme Geesten ontmoet, aldaer gaet hunne pooging ver te boven de gemeyne verwachting. Zoo dat (gelijk als in alle andere Konsten ende Wetenschappen) de onvolmaecktheyd van het voor-genomen werck, enckelijck veroorzaeckt word door het vermeten bestaen, van onbequaeme menschen.

Dan om het tweede voor-worp der Konst-haters te weder-leggen. Zoo zegge ick ten eersten : dat (al is het zaecke de Oeffeninge der Poëzye na de getuygenisse van *Ovidius* (o) eenen ledigen tijdt) zorgelooze zinnen, ende eene onbelemmerde eenzaamheydt vereyscht, zy daerom geene Bedelaers nochte behoefte Kost-zoekers en maect. Het gone vaste staet door dien menige uyt-stekende Dichters, kleyne van af-komste, ende onverzien van middelen, de jonste van Princen en Vorsten, groote schatten, ende voor alles eenen onsterfelijcken naem onder de menschen bekomen hebben door hunne Schriften.

Ick weet oock wel dat zommige die zig veel tijds aen deze Konste vergaepen, al-tijdt even arm blijven; is't zaecke dat men arm noemen mag, de gone die (versmaedende allen oneerlijck gewin, ende slaessche baet zucht) zig te vreden houden met de bezitting van deze edele Wetenschap.

Dog voorder gaende zult gy my zeggen: dat'er oock vele zijn die door eene slinck-schen yver gedreven, rechts tegen hunne macht ende vermogen vruchteloos den tijdt verquitten, die zy anderzints hoog-noodig hebben om de noodzaeckelijckheyd van hun huys-gezin te bezorgen. Dit loochene ick niet: want het gaet met onze Konste in deze gelegentheyd als met de Heel ofte Genees konste, de welke met ongewasschen handen onweerdelijck van Quack-zalvers, Muyl-stoters, oude quenen, &c. word aen-gegrepen. Elck wil den wijsten zijn, ende schoon zy nog quaele nog Genees-middelen kennen, den anderen (zoo het immers Godt belieft) helpen. Zoo gaet het mede ontrent de Dicht-konste: al wie een Versjen op den anderen passen kan, of een Straet-liedeken ongerijmt doet rijmen: acht zig zelven als eenen anderen *Cats* ofte *Vondel* alzulcke bastaerde Poëten hoort men swetsen en pocchen in alle Herbergen, Kroegen, en Sluyp-hollen. Daer houden zy (even als de Quack-zalvers op de Merckt) het volcxken gaende, bleeten malkanderen toe, ende roemen zig ver' boven *Virgilius* en *Homerus*.

Dat men dier-gelijck een uyt-bracksel van *Parnas*, ende schuym der Dicht-konste vryelijck (met *Cato*) *Grassatores* noeme: ter wijlen zy, even als de Vliegen om den Sijrop, alzoo gedeurig om Potten en Kannen swermen: op-rechte Bedelaers: Schuym-teugen, Mauw-vagers, ende Platteel-leckers: die zoo veel onder het getal der Dichteren behooren gerekent te worden als de Muggen en Wespren onder het gevogelte: en dies niet tegenstaende die verworpingen der Konste, houden zig zelven voor groote meesters.

Lipsius (p) ende den staetkundigen Jesuit *Adam Consen* belacchen die Brabbelaers van onze tijden gelijk als *Cicero* die vanden zijnen: want men heeft altijd Konstenaeren, ende Konstenarren gevonden. Ende of schoon (zegt den Vader der welsprekentheyd)

C

(o) *Carmina secessim scribentis & otia quarunt.* (p) *Lipf: Epistolâ ad monavianum. A: Cont-sen Lib. 4. Polit:*

yder eeuw nauwelijcx eenen goeden Dichter uyt-levert , daer zijnder nochtans menige die met hunne vaddige Schriften een groot gerucht maecten. Zoo speelt yder een den meester , zoo koelt de Zim haer jongen , zoo prijst-elck sotje zijn marotie. Zoorzoude men nu wel thien millioenen van Menschen vinden die zig met de Dicht-konste bemoeien en vermoeyen , ende niet geirn voor de beste het zeiltjen strijcken , of schoon meest alle hunne poogingen stroy en kaf zijn.

Voorders wat aen gaet de aermoede ende machteloosheyd der Dichteren , en moet alzoo niet verstaen worden als of deze Konste maer eene Oeffeninge van behouftige Bedelaeren waere: daer dat veele groote machtige ende rijke personen zoo Geestelijcke als Weereldlijcke de zelve geoeffent hebben. (q) Maer dat een goed deel van haere Oeffenaers door-gaens zig vergenoegende met den schat van hunne Wetenschap , geene vervoorderinge , geene winste beslaven ende diens-volgens altijd even rijk blijven. Dan gelijk als de aermoede niet en kan hinderen aen de deugd , ende edelmoedigheid : alzoo en kan zy niet schaedigen aen de reden-rijcke Konste , die aen haere Lief-hebbers by-zet eene Mannelijcke kloeckmoedigheid om den wêer wil van het blinde geval , ende de menschelijcke ondancbaerheyd standvastig te lijden.

Voor-waer ick en hebbe my niet genoeg konnen verwonderen over de slaeffsche begeerlijckheyd van twee van onze Konst-genooten : de welcke meynende (om dies-wille zy taemelijcke Versen schrijven) dat men aen hun verschuldigt was de Ampten ende Bedieningen toe te worpen ; zig grouweijck stoorden , ende bulderden als dulle Stieren , doen zy ondervonden dat hunne Gedichten tegen gereede Penningen in de schael geleyt , al veel te licht waeren. *ô Dwaeze Poëten !* jae geene rechte Poëten die de kuyssche Zang-godinnen ten prijse veylen. En doen zy (naer hunne begeerlijckheyd) niet genoeg open brengen , de zelve aen het hekelen en spinnen zetten , en de Penne met Galle vollen , ende hunne vrake nemen aen de Konste zels , de zelve lasterende ende vervloeckende gelijk als eenen ydel borsigen tuysscher de Teerling steenen ende Kaerten is doende.

En weten zy niet dat hunnen over ouden Groot vader *Homerus* in aermoede zijn leven sleet? en hebben zy niet gelezen by hunnen voor-ganger *Ovidius* (het gonne alle Geleerde altijdts op hunnen tijdt gepast hebben) deze Versjens :

Carmina laudantur , sed munera magna petuntur.

Dummodo sit dives : Barbarus ipse placet.

Waerom dan zoo onverduldig ? waerom de Konste gelastert ? waerom die zoete ende volgeestige Oeffeninge versinaed , ende ons gezelschap met zijne eygen wapenen bestreden ? men moet de Konste niet beminnen als om haere eygen weerde , ende het inwendig genoegen van eenen goeden naem. Want zoo als *Naso* zingt

Quid petitur sacris nisi tantum fama Poëtis ?

Hoc votum nostri summa laboris erit.

Nu om te komen tot de derde (ende waerschijnlijk de sterckste) reden , die geleerde ende ongeleerde tot verworping van het gebruyck der Dicht-konste by brengen ; zy zeggen : dat de Poëzye de af-goderie geleert heeft , de ontuchtigheyd in-gevoert , de zeden verdorven , ende den naem van vele eereijcke menschen heeft geschonden : diens-volgens zoude deze Konste (zoo als den (r) *H. Augustinus* wilt) met goed recht ende reden uyt alle Steden verworpen , ende gebannen worden.

Dog wat het eerste belangt is genoegzaam hier vooren onwaerachtig bewezen ; alzoo het vaste slaer , dat het uyt-verkoren volck , den naem des Heeren , ende de grootsheyd vanden waerachtigen Godt veel vroeger gezongen heeft , als dat eenige vande Griecx-sche Schrijvers , zijn bekend geweest. Ende of schoon dat nader hand , de Heydenen de Zang ende Dicht konst misbruyckt hebben , het zy in hunne valsche Goden te verheffen , het zy in het aen-prijzen van hunne eygen ongebondentheden : zal men daerom de zuivere , eereijcke , ende stichtende Gedichten verworpen ? zal men het hoogelied van *Salomon* , de Harp-zangen van *David* , ende de Treur-klachten van *Jeremias* , te zaemen met de Minnerien van *Ovidius* , de Dertelheden van *Catullus* , ende de Vuyligheden van *Martialis* doemen ?

Ik
(q) *Het gone ick ten eynde van dit wercxken zal bewijzen met eene by-gebrachte naem-lijste van onze Bruggelingen alleen , die zig met deze Konste hebben bemoeys.* (r) *Lib. 2. Cap. 14. de Cris. Dei.*

Ick en wil (tegen de dagelijcksche ondervinding) niet zeggen , dat men geene der-tele ende goddelooze Schrijvers vind , die met onreynen herten ende handen de edele Dicht-konste aangrijpen , ende het sneeuw-wit Papier met ongeoorlofde ende ontuchtige Schriften bemodderen ende bekladden : voor waer gelijk als men doorgaens op alle tijden , dier-gelijke wanschepzels , ende konst-vlecken gevonden heeft , alzo vind mer op deze ruym-geestige eeuw , een groot getal , bijzonder in een Landfchap niet wijd van ons gelegen , alwaer de aldermoedste Schriften , als meest gezocht , dierft-verkocht worden : ende het toe-gelaeten (schijnt , met openbaere gedruckte Boecken alle vuyligheden aen den dag te brengen : ja niet alleen den waeren Godts-dienst ende haere plichtigheden , maer Godt zelve door een verdoemde vermetelheyd (treckende in twijffel des zelfs bestendigheyd ende wezen) te bespotten.

Eylaes ! hoe geestiger alzulcke Schrijvers schijnen te wezen , hoe zy beestiger zijn : een goddeloos een verdoemelijck geslacht , des Duyvels werck tuynen , de smette en peste der goede zeden , vyanden vanden naeme Christi , de Rotzen en Klippen aen de welcke het geloove schip-bracke lijd , de stronckel-steenen der eerbaerheyd , ende verleyders der jeugd , in wiens gemoed zy eene goddelooze vry-geestigheyd , ende onuyt-blusschelijcke vlammen van oncuysche genegentheden ontfleken. Alzulcke booswichten (beneffens de vinnige Lasteraers , ende onbeschaemde eere dieven) placht de voor-zichtige Overheyd niet alleen uyt haer gebied te bannen ; maer na verdiensten aen goed ende bloed te straffen : ende het waere wel te wenschen dat zy (wiens eyghen ampt het is , de onbedorventheyd van Godts-dienst te bewaeren , ende te bewaecken) wat meerder zorge droegen , om die overvliegende ginsteren by tijden af-te drijven : in plaetse ven onbedachtelijck Pasquillen , ende Laster-schriften goed te keuren.

Nu datmen meynen zoude dat de Dicht konste eene aenleydinge tot diergelijcke goddelooze Schriften , ende ontuchtige vertooningen geven zoude : dat loochene ick rond uyt : want meest alle de dolingen ende Ketterien de welcke ontrentden waeren Godts-dienst ontslaen zijn : en zijn van haere stichters niet in Gedicht , maer ongebonden Schrift-wijze voorgestelt. Ende wat aengaet de zeden-stoorende Schriften , men vind immers diefswegen een grooter getal van rijme-looze Boecken , als Gedichte : terwijlen een yder bequaemer is zijne verfoeyelijcke gedachten met eene onbepaalde , als met eene bepaalde Schrift wijze te vertoonen.

Ende of schoon men hier en daer eenige Schrijvers gevonden heeft , ende nu nog vind , die goddelooze , ende eere-roovende Gedichten geschreven hebben , ofte nu nog schrijven : dat en kan aende Konste niet te laste gelegd worden , maer aen het misbruyck ; het gene in eene wel-gestelde Gilde , geene handvesting en vind , dog in tegendeel misprezen , verworpen , ende met schande verwezen word.

Het is eene gefochte ende haetelijcke Lastering het misbruyck van besondere Luyden te willen aen-vrijven aen geheel een loffelijck gezelschap , aen eene onschuldige gemeente : men moet sonder haet , zonder af-jonstighen , zonder verwaentheyd van een misbruyck oordeelen ; ende wel toe zien , dat men om de schuld van ongeachte naem-becladders , niet in twijffel trecke de Achtbaerheyd van eene oude ende prijsens-weerdige vergaeding. Men moet op het voorbeeld van *Socrates* , van *Plato* , ende den H: *Augustinus* , de misbruyckers der ed'le Dicht-konste verfoeyen , ende de eerbaere , geestige , ende Reden-rijcke Schrijvers in eeren houden.

De Dichters (s) blijvende by den stock-regel van betaemelickheyd ('tzy dat zy lidmaeten zijn van eene Gilde , 'tzy dat zy op hunne eygen hand ende af-gezondert schrijven) zijn nut ende voordeelig aen het gemeene best. Hunne leeringen worden met vermaeck ende lust gelezen. Ende zy storten te zaemen met hunne zoet-vloeyende Versen in het gemoed des Lezers het merg der Edele wetenschappen. Daer en is niet

C 2

(s) *Poëtica ars multis mebercle de causis , reliquis antecedit disciplinas : vel quia homines nullam penè artem assequi possunt , nisi in illam diu incubuerint vel quod scientias fere (ut Strabo in primo Geographia adversus Erasosth: pulchre demonstrat in se continet omnes : vel demum quod ex omnibus artibus quæ ab Humani ingenii excellentia proficiuntur , sola Poëtica divino furore percipiuntur Polid: Virgil: de inventoribus rerum Libi 1. Cap. 8.*

dat wetens weerdig is, het gone zy na den eylich der zaecken niet en weten bevallig af te maelen, hunne geestige spreucken komen over al te pas, ende men vindse in het heylig Schrift, by de oude Vaders, Godts-geleerde, Rechts-geleerde, Heel-meesters geschicht en Staet schrijvers t'allerwegen gebruyckt. Hanne zeldzaeme geestigheden zijn als Sterren, Peirelen, en Bloemen die alle der hande Boecken verlichten, en verciere[n]: dies-volgens meyne ick (met oorlof vanden laeck-zuchtigen *Cornelius Agrippa*) dat deze zoete ende edele wercking van nytmuntende verstanden niet ydel, niet onnuttig is. Ende houde staende dat deze loffelijke Oeffeninge ten minsten zoo veel voordeel ten dienste vanden Coning, ende gemeenen staet der Landen by brengt, als eenige andere Wetenschap, Konste, Vergaederung ofte Gilde.

ACHTSTE ARTYKEL.

Of de waere (ende van alle Geleerde hoog-geachte)
Reden-konst wel kan tot eene Gilde voegen ?

DAer is onlangs, binnen de Stadt van Brugge in het licht gekomen een Boeckken, voerende ten voorhoofde eenen verbloemden Tijtcl, van Oordeel kundige Gildenlof: in het welke den Schrijver (als kax de Wapen-gilden als nut ende voordeelich aen het gemeyne beste verheffende) de gezelschappen ofte zoo men gemeenelijck zegt de Gilden van Rhetorica tracht te verdrucken: Ten dien eynde zoo vraegt hy zeer arglistig, of de waere ende van alle Geleerde Hoog-geachte Reden-konst wel kan tot eene Gilde voegen ? waer op de Edelmoedige Grootsheyd van onze Beschermers dezen ongeachten ende verworpen konst-verraet ongemeect, onghindert, heeft laeren blasfen, en keffen: ja zelfs niet gefocht dat eenige van hunne Lief-hebbers hem zouden naer verdiensten beantwoorden: daerom ick voor by stappende alle ruste stoorende bemerkingen zegge ende wil staende houden dat de Oeffenaers ende Lief-hebbers der Edele Dicht-konste, ten minsten zoo veel recht ende bequaemheyd hebben om eene welgestelde Gilde, ofte Bond genoodschap te maecten als wel de Minnaers ende Oeffenaers van eenige andere Wetenschap, Konste, ofte Handeling. Dog eer ick voorder trede zoo wil ick eerst grondig op-haelen wat men door het woordeken Gilde van overoude tijden verstaen heeft.

Het selve (volgens dat *Kilianus* in zijn nau-keurig woorden-boeck meld) en beduyd niet anders, als eene vergadering ofte gezelschap, het gone op eene bestemde plaetze te zamen komt, om een gemeen Gast-mael te nemen. Mogelijck Gulde genaemt om dat daer toe jder een voor zijn aendeel een gulden penningken toe schoot, ofte wel gelde om dieswille alle de benoodigde aldaer jet geldende waeren. Ende midts dien men onder geene volcken zoo eene Broederlijcke liefde en vond, als onder de Duydschen, zoo en heeftmen geene ouder nochte menigvuldiger Gilden ofte gezelschappen gehad, als by de zelve.

Deze werden inde Wet-boecken der Longebarden *Gildonia*, ende inde Rijcx-schriften van *Carolus Magnus*, *Gildonia*, *Gelda*, ende *Gilda* genoemt: waeren zoo grootelijck in zwang ten tijde van gemelden Keyser, dat hy (om eenige reden van staet) Anno 883. uytdruckelijck belaste aende Priesteren ende zijne gericht's dienaers dat zy den Lands-luyden verbieden souden *Ne collectam faciant quam vulgo geldam vocant*. Dat is: dat zy geene verzameling van penningen die men gelde noemt, souden maecten. Wederom: *Gildonia invicem conjurantibus nemo praesumat facere*. Niemant en vermete zig met onderling verstand eenige Gilden op te rechten: alzoo oock maecte gewag van deze gezelschappen *Hincmarus* Bisschop van Rheims met dese woorden. *Ut de collectis quas Gildonias seu Confratrias vocant &c.*

Waar

Waer uyt men immers oog-blijckelijck kan zien dat de vergaderingen van besonder bondgenoten al van dien tijdt ja zeker van vele ouder tijden, by onse voor vaderen, Gilden ende Broederschappen genaemt geweest zijn. Ende diergelijcke gezelschappen (na *Marchantius* zeggen) noemde de Griecten *Hæteria*. Ende de Romeynen *Societates*. Dewelcke inder daed niet anders en waeren als eene versameling van verticheyden perfoonen, die onder zekere voorwaerden ende bespreken, onderling aen malkanderen verbonden, gelijk als een lichaem maecken, ende te zaemen aen ende in-legden, om eene konste, oeffeninge, ofte handel te onderhouden.

Van diergelijcke gezelschappen eerst door weynige perfoonen op besondere plaetzen begonst, zijn de zommige door hunnen achtbaeren ouderdom in wezen ende weerde gebleven. Ander later op-gerecht ende door Princen ende Koningen met vele voor-rechten besonstigt en zijn niet min aenzielijck als de alder-oudste. Wy laeten jder een zijne weerde ende meynen dat alle gezelschappen, Broederschappen, ja zelfs de Ridderlijcke Oordens, even gelijk als ons over oud gezelschap mogen Gilden genoemt, ende daer vooren gehouden worden. Terwijlten het eenig inzicht ende eynde om dewelcke zy ingestelt zijn ende onderhouden worden, is de eere Godts, het gemeene best, ende eene loffelijcke oeffeninge 't zy vanden Geest 't zy van het Lichaem. (1) Ende op dat al zulcke Edel-moedige betrachtungen met vlijt ende liefde vande jeught zouden omheft worden, zoo hebben de onderlingen deze oeffen-scholen 't zy van het verstand. 't zy van den Wapen-handel altijd in grooter eere gehouden, ende de lof: ende eergierige Oeffenaers door jonst-touvinge behaeling van pryzen, ende vrydommen van gemeene lasten, aen-gewackert om voor de oogen des volckx de preuf-stucken van hunne geleertheyd ofte moedigheyd ten thoon te stellen.

Nu wat belangt de Griecsche ende Romeynsche Wapen-spielen, de loop en ren-baen, Schieten, Schermen, en worstelen: die laete ick daer, beneffens de steeck-speelen, ring-steken ende het Tournoyen van onse voor-ouders. Maer ick en kan niet na-laeten eenige staeltjens by te brengen van den Lof ende Eere, de welcke meest alle de geoeffenste volckeren, hebben toe-gelegt, aen de Gedichten ende Gezangen, als zijnde de zeldzaamste nytwerckselen van verheven ende ongemeene verstanden.

Wat aengaet de *Hebreen*: t'zedertdat hunnen Arts-vader *Jacob* in Dicht-maete uyt-sprack de zegeningen over zijne Soonen, zoo hebben de grootste ende Heyligste perfoonen (gelijk als meer gemelden Vader (v) *Adam Contsen* zeer wel bemerckt heeft) den Lof des Heeren ende zijne wonderheden in schoonen Gedichte gezongen, ende verkondigt. Vervolgens de alder-oudste onder de Griecsche Schrijvers *Linus*, *Museus*, ende den *Thracijschen Orpheus* uyt de Heylige Boecken vele schoone leeringen treckende: hebben (naer het voorbeeld der Heylige Schrijvers) begonst, de Dicht-maete te gebruycken, om op eene aengenaeme wijze, de rauwe ende woeste volckeren tot eene zedige levens-tucht te bewegen.

(w) Nu met verloop van tijdt zoo als wy hier te vooren hebben gesegt. Zoo hebben de Edelste Geesten hunne Schrijvens-maet op alle der hande voorworp gepaft, ende men heeft begonst om Prys ende Eere op beropen vergaederingen te Dichten ende Zingen. De eerste zoo ick bevinde die tegen malkanderen in het Perck van Eere de crachten van hun verstand hebben in-gespannen zijn geweest, die zoo beruchte Griecsche Dichters *Hesiodus* ende *Homerus*. Alwaer *Hesiodus* door zijne onsterffelijcke Versen over-treffende die van *Homerus*, heeft op den Berg *Helicon* tot eene gedachtenis van zijne overwinning eenen Silveren Dry-peckel met een seer geestig op-schrift gelaeten; tot *Atthenen* soo plachtmen ter eeren van des stadts stichter *Theseus* op zekere tijden openbaere spelen te houden: alles (wat in *Griecten-land* geleert ofte Konst-minnende was) quamp daer na toe, daer strede de Treur-dichters door geestige verthooningen om den Prijs, ende wierd *Aeschylus* den eersten Treur-dichter door de grootsheyd van *Sophocles* overwonnen, waer

(1) *Cum nullâ aliâ re magis disciplina propagetur, quam emulatione & contentione: Musis atque Apollini ludos dedicantur quibus ut atletarum sic omnium Scriptorum Victoribus bonores ac premia darentur. P: Ærod: Lib: 2. Ad legem Juliam: peculatus. 11. (v) Lib: 4. Polis: (w) Ziet Alexander ab Alexandro Genial: dierum Lib: 6. Cap. 19.*

op hy aen Herts-zeer quynende, ten eersten stierf. Op deze vermaerde by-een-komsten (alwaer de Lief-hebbers immers Gilde-wijs quamen) zoo Offerden de Lier-zangers eene Veirse, de Treur-dichters eenen Bock, ende de ander eenen Stier. Ende om het oordeel over de conssige Dichten, Gezangen, ende verthooningen te strijcken: zoo koos men uyt jder wijcke thien aenzienelijcke Mannen, dewelcke oock wel zomwijlen by voor in-genomen oordeel aen den minst-verdienende den Prijs toe-leyden: zoo als gebeurde ten opzichte van den vol-geestigen *Mevander* den welcken (schoon hy alle zijne mede-strevers wijd over-trefte) door de quae-willige af-jonstigheyd der Rechteren, van den Prys verstecken, aen *Philomenes*, de eere ten onrechte heeft moeten laeten.

(x) In tegendeel: *Aristophanes* op diergelijcken Konste strijd tot Rechter gestelt, heeft den Prys aen eenen slechten ende gemeenen Dichter toe-gewezen, om dat dezen alleen zijn eygen maecksel op het Thooneel gebracht hadde: daer dat de andere niet anders als by-een-geraepte Schriften uyt oude Schryvers en hadde vertoont. Voorts is zeer aenmerckelijck hoe zeker (y) *Eutimus* geboortig uyt de Stadt *Locros* zoo uytnemende in Dicht-konste geweest is, dat hy uyt-genomen eenen keer, op de *Olimpische* Spelen al tijd overwinner gebleven is, ende zelfs binnen zijn leven door de Godt spraeck van *Delpbos* om zijne onvergelijckelijcke Konste voor Heyligh is verklaert geworden.

ICK laete daer de groote zorgvuldigheyt die *Ptolomens* Koning van *Aegypten*, *Attalus* Koning van *Pergamum* ende *Archelaus* Koning van *Macedonien* gebruyckt hebben om diergelijcke Spelen, als zijnde den Toets steen der Edele Geesten ende de pronck-plaetzen van uytnemende verstanden, te onderhouden. Voor-waer my dunckt datter aen d'Edelgeestige Schryvers niet eerlijcker en kan gebeuren als het gone *Theopompus* eenen leerling van *Isocrates* weder-voer, doen hy door de Hand vanden voornoemden *Archelaus* tot eene vergeldinge van zijne volmaeckte Konste zig het Hooft met eenen gewijden Lauwer crans zag cieren.

Wat wil ick voorder op-haelen alle de schoone Eer-teecken en dewelcke aen de uytstekende Dichters door geheel Grieken-land geschoncken wierden. De Lof-zangen, de toe-juyginge des volckx, de giften ende gaeven der mede-borgeren, ende voor alles, eenen onsterffelijcken naem by vrienden ende vrede bekomen? ick stappe voor-by de hoog-geroemde Konst-thooneelen van het vermaerde *Elis*, ende *Pellene*: ende gae over tot de Romeynen. Alleenelijck nog voegende by het voorgaende hoe (tot eenen ongemeenen lof van het Vrouw-geslacht) de Dicht en Zang-kundige *Corinna* binnen *Theben* vyf-mael den hoog-geroemden *Pindarus* inde tegenwoordigheyt van ontellijcke menschen door haere Lier-dichten heeft overwonnen.

NEGENSTE ARTYKEL.

Vande Oeffeninge der Dicht-konste by de Romeynen ende hoe by de selve een gefelschap ofte Gilde van Dichteren geweest is.

WY hebben in het voorgaende Artyckel gezien de Eere-spielen, Konst-twisten, ende gemeene vertooningen der Zang en Dicht-minners onder de *Grieken*. Nu willen wy gaen na-speuren, hoe ende op wat maniere de selve by de *Romeynen* in het gebruyck zijn gekomen. Om deze zaecke wel te onderscheyden, zoo moet men weten dat het *Roofsche* volck ten eersten door geduerig oorlogen met zijne na-gebueren, weynige negenheyt ende gelegenheyt gehad heeft, om eenige vrye Konsten ende wetenschappen te Oeffenen. Waer door de Dicht-konste gelijk als alle andere aen hun onbekent, ende dies-

(x) Vide P: *Aerod. loco pracitato ex Vitruvio Pollione, Lib: 2.* (y) *Alex: ab Alexandro ipso pracitato item eodem Libro Cap. 4.*

volgens onbemint is gebleven. Maer naderhand, doen zy niet alleen de na-bueren, maer vele af-gelegen volckeren over-wonnen, ende het onderling verdeelde *Grieken-land* onder hun geweld gebracht hadden: zoo hebben eenige *Griekfche* Schryvers ende Konfteenaren of door nood-dwang, ofte door vryen wille, hun verdruckte Vaderland verlaeten, ende zig naer *Italien* ende vervolgens binnen *Roomen* begeven.

Lucullus word van *Jovianus Pontanus* in zijn Boecxken der mildaedigheyt feer geprefen om dies-wille hy de *Griekfche* Konfteenaren in zijn Huys door-gaens jonstig onthaelde. Al-waer zy (om hun levens-onderhoud te vinden) hebben begonst voor-te-ftellen de waeren van hunne wetenschappen. dewelcke, zoo wy hier vooren uyt *Aulus Gellius* hebben bewezen, ten eerften zoo verfmaed ende veracht waeren: als dat nu de Straet-zangers Liedekens by ons zijn, ende men noemde die Dichters *Grassatores* dat is *Koft-soeckers* ofte *Bedel-brocken*: om dies-wille zy geduerig om de Huyzen der grooten zwarmden. Maer doen die Held-haftige fierheyd der itrijdbaere Romeynen (door ruste ende overvloed van rijckdommen verflapt) wat handzamer wierd, zoo begon den eenige Edele Geesten een vergenoegen ende vermaeck in Poëtifche vertooningen te vinden. Dies *Lucius Mummius* Zegenpraelende over het bemachtigen van *Achayen*, gaf aen het Roomsche volck op zijne Zegen-feest het vermaeck der *Griekfche* Spelen. Dog dese bleven daer na ruym twee hondert Jaeren achter, tot dat den Keyzer *Nero* de selve ter eeren van *Jupiter Capitolinus* wederom op het Tonneel bracht, ende de Alder-edelste Geesten van zijnen tijd om Prijs dede Spelen, Zingen, ende hunne Gedichten op-zeggen, na de *Griekfche* wijze. Wel is waer dat *Caligula* jet zulckx te vooren binnen *Lyons* hadd' ondernomen. Alwaer de overwonnen gedwongen waeren den Lof van hunne overwinnaers te zingen maer geheel zijn voorstel en was niet te gelijcken by *Konst-spelen* van *Nero*.

Voor-waer na mijn gevoelen daer kan niet loffelijcker niet vermaeckelijcker ja zelfs niet nutter bedacht worden als diergelijcke tegen-een-ftellinge van uytmuntende verftanden: dewelcke uyt eene Edel-moedige begeerte tot Lof ende Eere, maer en vlammen, om de bequaemheyd van hunnen Geest te laeten blijcken. Men brenge my niet by dat dese fchoone Oeffeninge de ander wetenschappen verftickt, ende de zinnen der Lief-hebbers af-wend van grooter gedachten. Sulckx is teenemaal onwaerachtigh fulckx is eenen valfchen Laster, gemeenelijck gefmeed, of by onwetende, leege, ende verworpen Geesten: ofte verdicht, by droeve fwaermoedige menschen, die (aen hunne eygen krankheyd eene preuve nemende) meynen, dat den vluggen Geest der Dichteren niet meer bequaem en is om deze Wetenschap te befeften, dan hunne doffe fwaermoedigheyd komt te wezen om de zelve te begripen. Voorwaer ick (die geenzints van het gevoelen der ongevoelige *Stoici* zijn) wensche dickwils: dat men met volien yver ende Liefde, op onze *Konst-kamers* die overoude loffelijcke gewoonten zaeghe erleven, ende dat onze *Edel-geestige Bruggelingen* (na flappende hunne geleerde Voor-ouders) zig ge-weerdigden aldaer yet geeltigs voor te ftellen, ofte te beantwoorden.

Ick weet wel, dat van wegen onzen Edelen Heer HOOFT-MAN, ende de Edele *Dertshien Heeren*, nog yver nog jonste nochte behulpzaeme mildadigheyd ontbreckt, om die aengenaeme *Konfte* oeffeningen in eenen bloeyende staet te onderhouden. Maer, daer de volmaeckste verftanden de *Konfte* veronachtzaemen, ende moedwillige *Lasteraers* door af-jonstige menschen onderfleunt, hunnen *Laster-muyt* durfven tegen ons *Gefelschap* openen: daer de *Liefde* ende *Eendracht* der *Lief-hebbers* flauwt: zoo moet noodzaeckelijck vergaen den luyfter van onze *Oeffen* Scholen; alleenelijck betoorden van *Lief-hebbers*, welckers prijfelijcken yver grooter is, als hunne bequaemheyd, waer door men wederom dit ongeval ontmoet: te weten: dat men op deze *Konst-zaelen* meer onvolmaeckte als volmaeckte *Versfen* hoorende lezen, terfont zig in-beeld, dat de bewerking der *Konfte* by alle onze *Lief-hebbers* even wan-ftaltig ende gebreckelijck is.

Maer dit gemeen oordeel van eene onkundige gemeente, is alzo lichtveerdig ende onrechtveerdig, als het vonnis van eenen eenvoudigen Mensch den welcken ergens ziende de vaddige ende ongeschickte krabbelingen van *Meurverwers* ende *Cladschilders*, zonder voordere na-zicht vande noyt volprezen *Konst-stucken* van *Rapbael*, van *Titiaen*, van *Rubbens* en van *van Dijck* &c. geheel de *Schilder-konst* zoude verfmaeden, en zeggen, dat alle de *Schilders* maer en zijn *Kladpotten* en *Brabbelaers*. Dog

Dog om wederom te keeren tot mijne voorgenomen Stoffe vande welcke mijnen yver my wat te wijd heeft afgevoert: ick bevinde dat 'tzedert het Jaer 513. na des Stads stichting, de Dicht-konste binnen Roomen allenxkens meer en meer heeft toe-genomen. De eerste Schrijvers zijn *Nævius*, *Pacuvius*, ende *Ennius*, de welke (al hoe-wel vol geestig) nog eenigzints rauw ende ongeschaeft in Konste waeren: zoo als *Ovidius* getuygt, schrijvende van *Ennius* aldus (2) *Ennius ingenio maximus, arte Rudis*.

Ja het schijnt dat al van den tijdt van deze Schrijvers binnen Roomen eene Gilde ofte Gezelschap van Dichteren geweest heeft, zoo als den nauwkeurigen *Lipfius* uyt *Valerius Maximus* vaste stelt met deze woorden, die ick ten vollen by-brengte tot eene gegronde antwoorde, op de ongegronde vraegte van onzen *Alastor*, „*vetus ea (id est recitatio) Romæ, saltem inter Poetas: quod unum aut præcipuum genus Scriptorum: & reperio apud Valerium Collegium Poetarum jam libera Civitate fuisse. Quid nisi ut recitarent inter se, judicarentur & judicarent? & mansit etiam postea schola Poetarum, quam Martialis nominat bis ter, & agnoscit Ovidius hoc amplius: etiam diem fuisse quo convivia omnia agitarent ipsis Liberalibus, & dolet ac queritur, exuli sibi hoc solatii ereptum.* Dat is

Deze gewoonte (te weten van zijne Schriften voor te lezen) was tot Roomen van over oude tijden naementlijk by de Poëten, als dan de voornaemste Schrijvers, in gebruyck. Ende ick bevinde by *Valerius*, dat (vanden tijdt als die Stadt gevrijd ende verloft was, uyt de dwingelandie der Koningen) aldaer eene *Vergaederinge der Dichteren* geweest heeft: inde welke zy hunne Schriften lazen ende over de zelve het oordeel onder malkanderen streken. 'tZedert bleef die *Oeffen-school der Dichteren* in wezen. *Martialis* gedenckt daer aen twee ofte drye-mael. Ende *Ovidius* geeft breeder te kennen, hoe dat (aa) gezelschap 'telken Jaere ontrent de Feelt-daegen van *Bacchus*, te zaemen gasts-maelde, ende het smert hem geweldig dat hy in ballingschap wezende, het troostelijck vermaeck van hun Gezelschap niet en kon genieten.

Hier vind gy den naem van Gezelschap, den naem van Schole, de gewoonte van zijne Schriften op te zeggen, daer op zijn oordeel te geven, ofte het goed-duncken van andere te hooren: hier ziet gy de jaerelijcxche Feesten, ende Gasts-maelen der Dichteren onder malkanderen. Wat word'er meer tot eene Gilde verzocht? wilt gy het Dichten om Prijs, de Lauwer-cransen, Lof-zangen, toe juygingen des volcx, de mildadige jonste van Koningen en Vorsten? stelt het gone ick hier vooren vande Griecxsche Dichtkonsts Oeffeninge hebbe by gebracht hier nevens ende gy zult den geheele toestel van onze tegenwoordige Gilden vinden.

Ick weet wel dat om enen goeden Dichter te wezen, het niet noodzaeckelijck is zijnen naem te stellen in enen Gilden-boeck, ofte zig te voegen by een Gezelschap. Maer ick wil enckelijck zeggen, dat diergelijcke Gilden, Broederschappen, ofte Vergaederingen hoogloffelijck zijn, om de voor-deelen de welke het gemeene best, ja zelfs yder Schrijver in het bezonder daer uyt komt te trekken. Voor eerst het gemeene best heeft by de wel-gestelde Gilden, het zelve voor-deel, dat de *Grieken* ende *Romeynen* hadden by hunne openbaere Konst spelen ende Edel-geestige vertooningen. Te weten: dat de geesten door eergierighevd op-geweckt, alle hun vermogen, alle hunne krachten inspannen, om hunne schoone Wercken ten volmaeckiten aen den dag te brengen: waer door die Edele ende hoog-geachte Konste in enen uyttersten welstand geraeckte, ende het Vader-land met uytstekende verstanden vervolt werd. Ten tweeden zoo ontfangt het gemeene best te zaemen met een aengenaem ende zinne-strelende vermaeck, het voordeel van schoone Zeden-lessen ende Leeringen de welke de Dichters onder hunne bevalige Schriften zeer konstig weten voor te stellen. Ten derden zoo geniet by deze Oeffenplaetzen het gemeene best nog een ander voordeel, te weten dat op deze Oeffen-scholen geene Goddeloose dertele nocte naem-rovende Dichten en worden geleden. Dies-volgens word aldaer de Konst-minnende jeugd van jongs af aen-geleert, te zaemen by de Konstekeene lievelijcke, ende schadelooze zaegbaerheyd te voegen: ende alzo werd de Burger-ruste en Vrede, met vermaeck, ende genoegten onderhouden.

Wat

(2) *Trist: Lib. 2.* (aa) *Ziet Lib. Trist: 5. Elegia 3.*

Wat aengaet het nut ende profijt het ghone de Schrijvers zelfs, nyt het by-woonen der Gilden trecken, is ten eersten de verbeteringe van hunne eygen wercken in het aenhooren van die van hunne mede-gezellen, ofte in het aenwijfen van hunne eygen feylen ende gebreken. (bb) Hy is te zelfs-minnende, die alle zijne gedachten en Schriften (sonder die te stellen aen het oordeel van andere) goed-keurt. Hy is te laet-dunkende ende verwaent, die sonder te willen geoordeelt zijn, alle andere Schrijvers inde weeg-schael van zijn eygen oordeel leght, ende een vonnisse strijckt van die, aende welcke hy met grooter reden zig behoorde te onder-werpen. Veel bedachter waeren de oude, die nimmermeer een werck in het licht en gaven, ofte hadden het zelve eerst by vrinden en vremde gelesen, ende gestelt op den Proef-steen. (cc) Het gone *Plinius* van zig zelve getuygt met deze woorden „ ick laete geen slag van verbetering achter. Eerst zoo bedencke ick by my zelve het gone dat ick geschreven hebbe. Thans leze ick het voor drie ofte vier personen. Daer nae zoo geve ick aen andere in handen, die het na-zien: ende het gone zy daer in aen-geteekent hebben (isser jet twijffelachtig) over-leze ende over-wege ick met twee ofte drie Lief-hebbers; ende ten lesten zoo leze ick het voor de volle vergaederinge.

Dit is eene noodige omzigtigheyt: want het is immers waerachtig dat volgens de spreucke van (dd) *Theophrastus* de op-zeggingen van Schriften, verbeteringe veroorzaecken. Zoo als dit wijd-loopender bevestigt den grooten *Lipsius* in eenen zijnen Brief aen den Raeds-heer *Ostbo Hartz*, ende de daegelijcksche onder-vindinge die leert het ten alder-besten.

Ten tweeden wat een vergenoegen en scheppen de Edele Verstanden niet als zy op de Konst-zaelen de schoone preuen van hunne bequaemhed ten thoone mogen stellen? wat eene recht-maetige blijdschap en gevoelen zy niet op het aanzien van zoo veel Edele ende Treffelijcke Mannen, dewelcke met hunne tegenwoordigheyt geen kleynen luyster aende Konste ende haere Lief-hebbers toe-en-brengen? het was eene groote Eere ende Spoor-slag voor de Latijnsche Dichteren, te hebben voor aen-hoorders den grooten (ee) *Augustus* ende den *Keyser Claudius*, ja zelfs te midden van hunnen rang, te hooren den *Keyser Domitianus* zijne Dichten lezen. Ende het en is voor ons geene mindere Eere te zien, in het by-zitten der *Derthien Edele ende Weerde Heeren*, het Hooft van onse Gilde als eenen anderen *Mecenas*, ofte *Asinius Pollio*, zijne Konst-keurende Ooren leenen om de Wercken der Lief-hebbers te aen-hooren. Wy zijn verplicht ende grootelijckx verschuldigt, de Edel-moedige jonste ende on-geveynsden Konst-yver van onsen Edelen Heer HOOFT-MAN ende van de andere Edele *Derthien Heeren* hoogelijckx te weerderen: ende de Achtbaerheyt van eene over-oude loffelijcke Reden en Zeden-rijcke Gilde met alle ons vermogen staende te houden, tegen de onzinnige lasteringen van alle de ghone die het, ghone zy niet en kennen, verachten.

Dog om een-mael een eynde te maecken van eene al-gemeyne ontleding ende beschrijving der Neder-duydsche Dicht-konst; zoo wil ick aen-vangen eenige besonderheden te Schrijven van de drie Konst-camers ofte Vergaeder-plaetzen der Reden-rijcke Schrijvers binnen *Brugge*.

D

THIEN-

(bb) *Ab valeat sibi qui parcat, & sua Solus aestimat, atque odio verba monentis habet. Wall: ad Hoffschium* (cc) *Siet hier over breeder Hierom: Vida Bischoep van Cremone in zijnen Boeck de arte Poetica parte 3. Lib. 7.* (dd) *Recitationes pariunt emendationes. Theoph: apud Diog: Laert: (ee) an non Studia & ingenia tali auditorio excitarentur? Lipsi: in Epistola ad Ostbo Hartium.*

(26)
THIENDE ARTYKEL.

Vande Reden-rijcke ende Goddelijcke Hooft-gilde
vanden HEYLIKEN GEEST.

Wy hebben ten beginne van dezen Boeck getoont dat by onze alder-oudste Voorvaderen, de *Celten* en *Saxen*, de Dicht-konste in gebruyck is geweest: ende eenige staeltjens van de oudste Gedichten by-gebracht. Het is gelovelijck, (dat hoe strijdbaar deze volckeren geweest zijn) zyeven-wel altijd onder hun eenige besondere geesten gehadt hebben, dewelcke zoo tot Lof van die, de welke vromelijck strijdende inden Oorlog verlaegen waeren, als wel tot aenmoedinge, van de gone die ten strijde trocken, eenige Helde-zangen maeckten. Het is waer dat diergelijcke gezangen, nae den aerd des volckx, mogelijkcx rauw ende herd, meer moedigheyd als Konst hadden: dog zijn by het verloop des tijds ende invoering van uytheemsche wetenschappen alengskens verzagt ende verbeterd ende naementlijck t'sedert men Schoolen ende Gilden heeft op gerecht, de eerste om de gront-wetten der Konste te leeren, ende de tweede om de preuen van zijne Konste te geven, ende om Prijs te strijden.

Nu te zeggen wanneer dat juyst de Gilden zijn in-gefelt, ende aen-te-wijfen den oorsprong der Reden-rijcke vergaederingen, ende wie de eerste waeren die tot *Brugge* als Gilde-broeders by malkanderen quaemen, is my onmogelijck: vermits de Schriftkassen van onze Gilde, ofte ten tijde der Nederlandsehe beroerten ofte (het gone ick best gelove) naederhant, onder de onachtsaemheyd der toezinders, door eenige bezonder perfoonen zijn berooft geworden. Zoo datter weynige stucxkens van haere Achtbaere oudtheyd zijn over-gebleven, de welke nochtans (zoo als ick betrauwe) genoegzaem sullen wezen om te toonen dat de ongefoutte vraeg van onzen *Momus* alzoo bespottelijck, als belacchelijck is, op den middag te onderfoecken, of de Zon is op-gestaen ende gerezen.

Dus, al-hoe-wel ick gelove dat-men van alle tijden tot *Brugge* gelijk als in meest alle de grootste Steden ende Vlecken van Neder-land eenige Oeffenaers ende Lief-hebbers der Dicht-konste heeft gevonden, zoo meyne ick dat hunne gezaementlijcke vergaederinge ofte Gilde alder-eerst ten tijde vanden uyttersten welstand, weelde, ende rijckdom dezer Stede is ingefelt: mogelijkcx op het voorbeeld der *Italiaenen*, ende naementlijck der *Florentijnen*, de welke door hunne licht-geestigheyd onze sluymrige mede-borgers hebben op-geweckt, om de hand te slaen aende Luyte, ende om Prijs te Dichten. Het gone nae mijn gevoelen soude geweest hebben, ontrent de vyf-hondert Jaeren nae de Stadts be-mearing onder *Graef Boudewijn den Caluwen*, te weten tusschen de jaeren derthien ende veerthien hondert. Zoo dat de Dicht-konste tot *Brugge* in achtinge raecte even by nae zoo veel Jaeren nae des Stadts stichting, als dat zy voor-henen tot *Roomeu* na des Stadts oorsprong was aengenomen.

Voor het jaer 1428. zoo voerde deze Reden-rijcke Gilde voorhaer Ken-teecken het drie-verwig *Violetteken*, genaemt het *Pensken*: als zijnde een schets ofte gelijckenis vande Alder-heyligste Dryvuldigheyt: ende dat niet ongegrond, aengezien, zoo *Dodoneus* getuygt, dit Bloemken by de Hoog-duydschen Dryfaldicheyts Blum, ende by de Latynisten *Herba Trinitatis* genoemd werd; ende gehouden wierd voor af-beeldsel van eenen Godt; Drievuldig in Persoonen. Ick laete my vastelijck vooren-staen dat dit loffelijck ende Godvruchtig Gezelschap van zijne instellinge ofte beginsel af, altijd gehadt heeft zijnen *Prooft* ende *Derthien Mannen*, welckers gezag ende Acht-baerheyd onder bepaelde wetten de Edele Dicht-konste ende des zelfs Oeffelingen in staet ende wezen hield. Immers het is zeker dat zy van eeriten af die Christelijcke gewoonte hadden, van t'elcken Jaere, ter gedachtenisse van het leste Avond-mael van onzen Zalig-maecker *Jesus-Christus*, te zaemen vriendelijck, ten huysc van hunnen *Prooft* by malkanderen te kommen ende

al-

aldaer te hooren lezen de Wercken dewelcke ofte eenige van hun gezelschap, ofte andere gemeyne Gilde-broeders hadden gedicht op het een ofte ander deel van het Lijden van onzen Zaligmaecker. Zoo als nu nog t'elckens op den Witten-donderdag in onze Reden-rijcke Gilde met grooten aendacht word onderhouden.

Voorts: na dat alzulcke Geestelijke bedenckingen gelezen waeren, zoo onthaelde den *Prooft*, met een maetig Avond-mael, zijne *Derthien Heeren*, beneffens eenige Gilde-broeders by-aldien hunne Kunst-wercken zulckx verdienden. Ende alzoo wierd zeer gestigtig de gedachtenis van het leste Avond-mael gehouden. Ende het is aldus op Witten-donderdag ten Jaere 1428. (volgens eene vaste over-leveringe) gebeurt dat de *Derthien Mannen* der Reden-rijcke Gilde van het *Pensken*, binnen Brugge te zaemen vergaedert zijnde, ten Huyze ofte ten Hove van zekeren *Jan van Hulst* als dan *Prooft* der zelve Gilde, voor dat zy ter Taefel gingen, met yverigen aendacht hebben hooren lezen, een bewegelijck Gedicht gemaect op het bitter Lijden van onzen Zaligmaecker. Het welke door een medogende erdencken hunne zinnen alzoo beroert ende vervoert heeft, dat zy als op-getogen in den Heere door medelijden en danckbaere liefde in traenen smolten. Ende ziet, te midden van hunne Godvruchtige aendachtigheyd, zoo is daer on-voorziens boven hunne Hoofden eene zichtbaere Duyve (ofte liever onder die gedaente *Godt den H. Geest*) verschenen, den welcken met glinsterende Straelen geheel de plaetse verlicht heeft, ende gegeven een zichtbaer teecken van zine Goddelijcke tegenwoordigheyd. Aen dit zeldzaam ende uytnemende wonder werck gedenckt dien grooten onderzoeker der oudheden *Ludovicus Lootius* gewezen Prince deser Gilde ten Jaere 1675. met deze Versjes

t'Was in het Jaer wanneer men schreef een Duyft vier Hondert,
En acht-en-twintig, dat een jder stont verwondert
In't Hof van *Jan van Hulst*, op Witten-donderdag,
Alwaer men doen ter tijdt een wonder zaecke zag.

* * *

Terwijl en dat men daer Godts Lijden heeft beleden,
Een Licht een Hemels Licht van boven quamp beneden,
Een Licht een zeldzaam Licht, een Licht een wonder Licht,
Een Licht dat onze Gild al vaster heeft gesticht.
Daer quamp een witte Duyf op hunne Hoofden daelen,
Omringt als Goddelijck met duyfsent helder Straelen,
Die Duyf voor hun gezicht, die flickerd en die vloog,
Te midden van hun al, om leeg, en dan om hoog.

Dus verre onzen Schrijver. Ende is dit Goddelijck vertoog eene oorzaecke geweest dat deze Gilde van het *Pensken*, is verandert in die van den *H. Geest*: nemende voor een Ken-teecken in haer Thanneel ofte Wapen-schild den *H. Geest* inde gedaente van eene vliegende Duyve met Straelen om-ringt waer onder voor Ken-spreuck ofte Devies gevoegt zijn deze woorden *MTN WERCK ES HEMELICK*. Voorwaer eene Spreuck die wel te kennen geeft de wonderbaere werckingen van *Godt den H. Geest* in het binnenste gemoed ende verstand van deugdminnende ende gestichtige Schrijvers, die in het heymelijck gevoelen een Hemelsch Vier ontvlammen hunnen Geest, om op eene verheven maniere, tot stichting ende onderrichting van hunnen even-mensch, tot vermaeck, tot nut, ende troost vande gemeente, hunne gedachten aen den dag te brengen: zoo als vele treffelijcke ende aenzielijcke Mannen hebben gedaen, welckers Naem ende Wercken door geen loop der Jaeren en zullen verflenssen.

Het is aen alle de gone die eenigstints de Boecken door-blaedert hebben genoegzaam bekend, dat de Heydenen zelfs voor-zeker meynden dat, de Dichteren ofte Poëten door eenen bezonderen Geest gedreven hunne Wercken schreven. Maer wat voor eenen Geest het geweest zy, is te onderscheyden. Te weren: eenen boozen Geest, voor die ontuchtige geyle en dertele Schrijvers: ende eenen goeden ja Goddelijcken Geest, voor de zedige geschickte ende Held-haftige Dichters. Het gone niemand en kan in swijffel trecken, die weet hoe dat den waeren ende oprechten Godt, als Heer ende Be-

sterder van het heel al, zomwijlen eenige uytmuntende gaven van wijsheyd verstand, wel-sprekenheyd, ja zelfs zijnen Geest van voor-zegginge (ff) na het goed-vindeu van zijne on-na-speurelijke voorzienigheyd, heeft gestort in het gemoed van Wijs-geeren, Redenaeren, Constaenaeren, Poëten en Propheten, of Ichoon zy den gever dezer gaven niet en kenden.

Maer midts wy Christenen vastelijck geloven, (gg) dat alle beste gave ende volmaeckste gifte komt van om hoog neder-gedaelt vanden Vader des Lichts: zoo erkennen wy de on-verdiende mildaedigheyd Godts ende gebruycken deze zijne gaven om met eene schuldige danckbaerheyd hem te loven en dancken, ende om onze eeuwige Zaligheyd te gewinnen.

Ende wie zal my loochenen ofte den Geest des Heeren heeft met zijn Goddelijck Vier vervolt het Hert ende gemoed van *Moyfes* om na den wonderlijcken door-tocht der Roode Zee, zoo een verheven ende zoo Heylig een Danck-lied te Zingen. Het is oock den zelve Geest geweest den welcken verruckende de Sinnen van *Barac* en *Debora*, *Job* en *Isaias*, *David* en *Salomon*, ende meer andere hun heeft gedreven om met eene on-na-volgelijcke grootsheyd zijne wonderheden in zekere Dicht-maet te Beschrijven. Het is insgelijckx dezen Geest, geweest die de Griekische Vaderen *Nonnus* en *Naziansenus*, ende de Latijnsche *Prudentius*, *Sedulius*, *Juvenius*, ende *Alcimus Avitus* beweegt heeft, om met onsterfelijcke Versten de voor-treffelijcke geheymen van ons Geloof te verkondigen. Met een woord het is dezen Geest, die ten allen tijden, onder alle volckeren, het Breyen van zedige deugdelijcke en Godvruchtige Schrijvers verlicht ende ontvlamt om hunne Edel-geestige gedachten, met eene volmaeckte Konst te verspreyden. 's Is dezen zelve Geest, (eene Geest van Peys, Vrede, ende eendrachtigheyd) die nog dagelijckx befiert het loffelijck Gezelschap van onze *Brugsche Liefhebbers*, de welke als wanneer zy zig verlustigen met jet Godvruchtig ofte gestigtig te Schrijven met meerder recht ende reden als den Heydenfchen *Naso*, mogen zeggen:

(hh) *Est Deus in nobis agitante Calescimus illo,*

(ii) *Sedibus Aetherijs Spiritus ille venit.*

D A T I S.

Daer is een Godt die in ons woont, in ons zijn Heyl'ge Vlammen toont, Daer is een Geest die ons bestraelt, dog uyt den hoogen neer-gedaelt.

Weg dan laeck-zuchtige konst-haeters, ende misprijfers van deze Edele ende hoog-lof-felijcke Konste, welckers verdeding wy hier voor genomen hebben. Ziet hier van wat eene uyt-nemende weerdigheyd de oeffeninge der Poëzye is. Eenen van onze Mede-borgers ende Konst-genoten, kan het U leeren, met deze diep-zinnige Versjes, de welke hy voorhenen tot eene getuygenis vande grootachting die hy voor de Edele Dicht-konst hadde, op onze Konst-kamer heeft gelaeten

Vile Poetarum non est, sed nobile nomen

Eminet omnipotens namque Poeta Deus,

Ipse Poeta hominum est, est ipse Poeta Poeta

Ipse Poeta poli est, ipse Poeta soli est.

Vos estis superum soboles, gaudete Poetae:

Nam par vobiscum numina nomen habent.

D A T I S.

Der Dicht'ren naem is niet verworpen: maer doorluchtig

Want Godt zelfs Dichter is, die 't al zijn maete geeft.

In Dicht verlicht den Geest der Dichteren Godvruchtig,

En sicht al wat op d'Aerd, en iaden Hemel leeft.

Dus Dichters U verheugt (Godts croost) door 't Dichten ruchtig:

Midts (met Ulieden) Godt den naem van Dichter heeft

Het welke den Hoog-geleerden *Heyns* in een Eer-dicht het gone hy tot Lof van eenen onsen (kk) Borger schreef beveltigt met deze Versten.

(ff) Ziet hier over *Jovian: Pontanus Lib: de Fortuna Cap: 38.* (gg) *Jerobi Cap: 1. V: 17.*
(hh) *Fest: Lib: 6.* (ii) *De arte Amandi Lib: 3.* (kk) *Franciscus Gammarnus.*

*Deus alii prostrata, Deum docet esse Poetam
Jam canus quamquam non moriturus olor,
Virginibus si quis pudor est discedite Musae
Carminis Ausporem sit satis esse Deum.*

Nu al-hoe-wel het zeker is dat dit gezelschap der Reden-rijcke langen tijd voor het Jaer 1400. tot Brugge in wezen geweest heeft, onder den Naem vande Gilde van het *Penséken*. Zoo en vinde ick echter inde Schrift-kassen geen ouder bewijzen als een Compromis ofte Verdrag-brief tusschen die van het Reden-rijck Gezelschap der *H. Geesters*, ende de Gilde vande *Drie Santinnen*, geteekent ten Jaere 1491. by het welcke (na datter tusschen dezetwee Gilden groote onlusten ende moeyelijckheden gerezen waeren) de Reden-rijcke ende Goddelijcke Gilde vanden *Heyligen Geest* erkend werd voor de oudtste, ende Hooft-gilde boven alle andere Reden-rijcke Gilden, binnen *Brugge*. Ende mis dien de zaecke weerdig is geweten: zoo hebbe ick uyt het gezeyde Compromis dit naer-volgende getrocken.

„ Dat van nu voort-aen, de voorzeyde vande *Drie Santinnen* present ende toecom-
„ mende, eeuwelijck geduerende, zullen mogen slaen, ende behouden heur-lieder Than-
„ neel, ter al-zulcker plaetze als'thun believen zal. Behoudens dat zy al heur-lieder
„ teekenen ende Thanneelen slaen, geven, ende stellen zullen in'tzelve Thanneel, en-
„ de teecken, het teecken van den *H. Geest*, raeyende boven de voorzeyde *Drie Santin-*
„ *nen*. Daer by datmen kennen ende weten zal: *Dat de voorzeyde vanden H. Geest, de*
„ *eerste, oudste ende opperste Gezelschap is, ende oudst gecostumeert inde Kouste van Retbe-*
„ *rijcken binnen de voorzeyde Sede van Brugge.*

„ Ick wenschte dat de Bescheeden ende Bewijzen, de welcke in dit Geding ofte Proces
tusschen die twee Gilden van weder-zijden zijn by-gebracht, te vinden waeren ge-
weest; want men daer uyt, zoo als waerschijnelijck is, veel bezonderheden nopende de
oudtheyd vande ene ende de andere zoude konnen geweten hebben, dog de onachtzaam-
heyd van onze voor-gangers berooft ons van dezen troost ende hulpe.

Ondertusschen alzoo der weder-om ten Jaere 1624. een swaer geschil rees tusschen de
twee genoemde Gilden om dat die vande *Drie Santinnen* een Schilder-dicht ofte *Poema*
Hieroglyphicum vooren stellende, den *H. Geest* in eenen hoek nevens de *Drie Santinnen*
(recht-draets tegen hun onderling Verdrag) geplaeft hadden. Zoo is daer op een
nader Vonnisse by daer toe gestelde Rechters tot hand-vesting vanden voor-rang der Re-
den-rijcke Hooft-gilde vanden *H. Geest* gevolgt ende is aen die vande *Drie Santinnen* an-
dermael belast dat zy (ingevolge het Compromis vanden Jaere 1491.) in alle haer teec-
kenen Thanneelen ende Schilder-dichten den *H. Geest* moesten stellen directelijck raeyen-
de boven de *Drie Santinnen*.

„ Ick bevinde dat voor den tijd vande Nederlandsche veranderingen van Staet ende Godts-
dient die van het Gezelschap der *H. Geesters* hunnen Kerck-gang hielden by de Carme-
lijten al-waer zy hunne besondere Bid-plaetze ofte Capelleken hadden zoo als blijktt by
deze Versjes van onzen *Edwaert de d'Heere*, den welcken geschreven heeft van ontrent het
Jaer 1530. tot op het Jaer 1560.

(11) t'Capelleken vanden *H. Geest* aldaer,
Moet ick gedachtig wezen oock voorwaer.
Veel geldts uyt-geven my niet als de milde quest
Zoo wil ick andersints deze Capelle gedincken
Te meer by dat ick en gaf noyt Gilde-gelt
Daer drte derhande Refereynen schincken.
Bet voorts: om dat daer Gewijd es den Autaer
Ter Eeren Goets Drievuldig menichvuldigheyd
Zoo ben ick in advijze te jonnen hier naer
Een Refereyn van d'Heylige Drievuldigheyd.

Ende ick gelove dat de Gilde-broeders al-daer oock in het Clooster hunne by-oen-komsten
hielden tot dat naeder hand de jonstige mildaedigheyd des *Brugschen Magistraet* aen hun ver-
leent

(11) In zijn *Rhetoricael Testament Tit. vande onze Vranwe Broeders*.

leent heeft om hunne vergaederingen te houden, eene zeer bequaeme ende lustige plaets op de *Poorterlicke Logie*. De welke onzen Edelen ende Konst lievenden Heer JR. LIEVEN IGNACE VANDEN SOMPELE op zijne aankomste tot het Hooft-manschap op den 22. Junij 1698. in volle luyfter erftelt heeft. Want hy al-daer een deftig Buffet met zijne Banck kussens ende andere toebehoorten heeft laeten op-rechten, ende tot een wel-voegende verciersfel van onze Konst-camer doen stellen de af-beeldzels van *Pallas* ende *Apollo*, geschildert door de konstige Hand van den ervaeren *Lodewijck de Deyssere*. Waer by de mildaedige jonste vande twee Konst-minnende Gebroeders d'Heer *Ferdinand*, ende Mr. *Cornelis Kelderman* hebben gevoegt de Beelden van CAROLUS SECUNDUS Z. M. Koning van *Spagnien*. Ende van MAXIMILIANUS EMANUEL Keur-vorst van *Beyeren* Gouverneur der Spaensche Nederlanden, zijnde vande Hand van N. *Frans* Schilder van Brugge.

Men ziet op deze Camer een Konstig Stuccken van *Pourbus*, verbeeldende de *Derthien Heeren* zittende met hunnen *Prooft* aen Tafel: maer en is niet vol-trocken. Daer by kommen twee Stucxkens van *Lansloot Blondeel* voor-tijds hebbende gedient tot eene *Vaene*, ende het Schauw-stuck van *Jr. Jan Anthonie vander Leepe*. Voorts zoo kan den nauwkeurigen Lief-hebber al-daer beschauwen de Wapen-schildkens ofte Blazoenen van alle de gone die van over meer als 300. Jaeren Koningen geweest zijn van deze Gilde. Zijnde het alder-oudste dat ick gezien hebbe vanden Jaere 1405. voerende den Naem van *Adriaen van Guilcke* met de Ken-spreuck *Diva Dulcedo*. Maer deze over-oude gewoon- is ick en weet niet om wat reden t'zedert het Jaer 1711. onder-bleven. Onder-tusschen het is zeker dat door-gaens vele vande aanzienlijkste in-gezetenen van deze Stadt dit Gezelschap hebben by-gewoont, zoo als uyt de Naem-lijste zoo vande Proosten, als vande Koningen, zoude al-hier kunnen aangewezen worden: ten waere, de menichte aen onzen aerbeyd verveelde. Dies ick den weet-gierigen zende, tot de Schrift-kassen van deze over-oude Gilde.

Dog, men zal nergens bevinden dat dit over-oudt ende Konst-minnende Gezelschap, oyt met meerder luyfter ende liefde gebloeyt heeft, als onder de standvastige behoddinge van onzen Edelen ende Achtbaeren Heer HOOFT-MAN: den welcken door zijn Edel-moedig voorbeeld, vele Edelen ende voor treffelijke Mannen heeft aen-gemoedigt, om zig onder het treffelijk getal der *Derthien Heeren* te begeven, ende met hunne Achtbaerheid de achting van deze Roem-waerdige Gilde te onder-schraegen. Zoo dat inder daed onzen grootmoedigen ende Konst-lievenden Heer niet min en verdient door alle de beste Geesten van onze Stadt geprezen te worden, als oyt dien Vader der Roomsche Dichteren *Maccenas* door de onsterffelijke Versen van *Virgilius* ende *Horatius* is verheven; ter-wijlen hy niet alleen de vervallen middelen van deze Gilde en heeft erstelt, maer de slaepende Geesten (om zoo te zeggen heeft op-geweekt: zoo dat de Konst-oeffening in zwang geraeckte: ende men eer lange zag, de Reden-rijcke Konst zael, met menige Lief-hebbers vervolt, de welke aldaer verschenen, ofte om in dit Perck van Eere hunne vol-geestige Wercken voor te stellen: ofte wel om hun Konst-lievende gemoed te voeden, met het lievelijck aanhooren der Brugsche Zang-goddinnen. Voor waer men kan niet lochenen, als met eene uyterste ondancckbaerheid, ofte men is de herstellinge van deze al-oude Gilde verschuldigt aen de standvastige zorge ende mildaedigheyd van onzen Edelen HOOFT-MAN, den welcken in alle gelegentheyd, zig toont, ende getoont heeft, eenen weerdigen Zoon, van dien grooten ende uytnemenden Heer LIEVEN VANDEN SOMPELE, wiens volkommen Rechts-geleertheyd niet min en heeft verciert het Banck-kussen des Hoog geachten *Magistraet* van den Lande vanden Vryen, als dat zy gestreckt heeft tot eenen toe-vlucht voor Weduwen ende Weezen: zoo dat ick meyne dat ick met recht ter gedachtenisse van dien uytmuntenden Man (die Anno 1705 in den ouderdom van 71. Jaeren bekleedt hebbende achtendertig Jaeren het Ampt van eersten Greffier van het gemelde Collegie; tot groote groeftheyd van vele is overleden) hebbe mogen Schrijven deze Versjes.

Wat *Jaspis* Graf of gulde Lijck-plaets heeft
Oyt eenen Vorst dus ghereelijck vereert?
Als U nu Weeuw en Weeze treurig geeft?
Hun droef geklag uw' achting zeer vermeert.

Want daer elck mist (met U) zijn'troost en raed,
 En jder een beweent uw Dood; ick meen:
 Dat VANDEN SOMPELE heeft al't Lijck-gieraet,
 Het ghoon verdient een Vader van't gemeen.

Daer laetende een geluckiger verstand ende geestiger Penne onzen Bescherm-heer na zijne verdiensten prijzen, ick keere my weder tot onze Konst-zael op de welke men van over-oude tijden deze loffelijke gewoonten (als volgt) heeft onderhouden.

Ten eersten zoo plachten de *Derthien Heeren* met hunnen *Prooft* t'elcken Jaere op den avond voor Drie Koningen dag op eene bestemde plaetse te zaemen te kommen om uyt hun Gezelschapeenen Koning by Lot-brievekens te trekken. Het welke zoo als *Sanderus* meld ten zijnen tijde geschiede (eerens halven) door twee Burg-meesters vande Stadt, twee Burg-meesters vanden Lande vanden Vryen, ende in het by zijn van eenige Pensionarissen. Dezen Koning bekleedde die Eere voor dat Jaer, ende wierd met de Heeren Burg-meesters, de Pensionarissen, den *Prooft*, *Deken*, ende andere vande *Derthien Heeren* treffelijck ten avond-maele onthaelt van den afgaenden Koning. Hy stelde ter gedachtenisse van zijne verkiesinge zijn Wapen-schild ofte Blazoen op de Gilde-kamer ende hadde het gezag, van alle de be-eedigde met hunnen *Prooft* maendelijcx te doen maenen om den Goddelijcken Dienst te kommen hooren in hunne Cappelle die zy ten tijde van *Sanderus* hadden, ende nu nog zijn houdende in der Predicheeren Kercke.

Ten tweeden zoo waeren zy gewoon te kiezen eenen *Prooft* ende *Deken* beneffens eenige (die *Sanderus* be-eedigde noemt) die ick meyne de zorgers te wezen. Ende zoo by aldien den *Deken* weygerde te dienen, hy moeste voor boete betaelen een marcq Goudts, de onwillige Zorgers verbeurden een marcq Silvers, ende waeren dies niet tegestaende nog verbonden te dienen. Den *Prooft* was het hooft vande Gilde: ende men placht t'elcken Jaere ten Huysse ofte Hove vanden zelve op den Witten-donderdag (zoo als hier vooren is betoont) eenige Godt-vruchtige bedenckinge op het Lijden van onzen Zalig-maecker *Jesus-Christus* te lesen. Dezen *Prooft* wierd door-gaens t'elcken Jaere verkoren het gone nu nog onderhouden word. Maer heeft veel minder gezag als voor dezen, want op dezen tegenwoordigen tijdt, zoo is den HOOFT-MAN het Hooft der Gilde, ende bekleed dit Ampt *Ad vitam*, gelijk als de Hooft-mannen van de andere Gilden. Den eersten die deze weerdigheyd aenveerde is geweest *Jr. Henderick Anchemant* Heere van Poncele, den welcken daer af in het Jaer 1662. de bezittinge namp op de Poorterlijcke Logie.

Den *Prooft*, ten wiens Huysse op den Witten-donderdag de Mandaet-kaerte, ende de voldoeninge daer op, gelezen wierd, onthaelde den Koning ende *Derthien Heeren* met een vriendelijck Avond-mael het gone nu nog onderhouden word, alleenelijck met dit verschil te weten dat het Galt-mael nu ten gemeenen koste word gehouden. Aen deze Maendaet-feeeste gedenkt in zijne Schriften meer als eens, gemelden *Eduwaert de D'bene*, ende voor het laetste aldus.

Refereyn in't Mandaet-bancket gelezen
 Van *Gysbercht Bunck* doe *Prooft*

Hebben daer mede mijn oorlof bewezen &c. 3. April 1560.

Ten derden: zoo is men van oude tijden gewoon de Gilde-broeders ende Lief-hebbers der Dicht-konste met eene Prijs-kaerte te benoodigen om op eenen bestemden dag voor den Heer HOOFT-MAN ofte *Prooft* met zijne *Derthien Heeren* te komen vertoonen hunne geestige Antwoorden op de voor-geworpen Vraegen; zom-wijlen is het getal ende Dicht-maete door het voor-schrift bepaelt, zom-wijlen vry gelaeten aen den keus des Schrijvers, denwelcken gemeenelijck zijne eygen wercken op de Konst-kamer in de tegenwoordigheyd vande gemelde Heeren, ende van menige andere Konst-minnende Perzoonen komt op te zeggen. Voor de Schrijvers zijn t'elckens drie Prijzen (door-gaens Tinne Schotelen) te winnen. Den eersten: voor die geoordeelt word alderbest op de hooft vraege te hebben geschreven; den tweeden: voor die het geestigste Liedeken gemaect heeft; ende den derden Prijs, is voor den gonen die zoo ter plaetse eene vraege, by na zonder voor-bedencken, vlijtig beantwoord. Welcke vraege enckelijck word

word voor-gestelt, om te onder-vinden of de bequaemheyd des Schrijvers over-een-komt met zijne in-gebrachte Wercken. Dat al van over-oude tijden het gebruyck geweest is alzulcke Prijzen te weten Tinne-schotelen voor te stellen, blijkt wederom uyt gemelden Schrijver, den welcken in zijn Rhetoricael testament de Prijzen die hy t'zinen tijde gewonnen hadde, schijnt te laeten aende Clercken van Rhetorica: schrijvende aldus.

Deze Clercken geef ic ses din Plateelen

'k En weet nauwelijcx waer zy noch te pande staen
Kunnen zijse achterhalen 't zijn seer schoon Juweelen
Rhetorijc gewonne Parcheelen

Geef ic datze gelijckelijck t'zaemen deelen

Daer in begrepen den dienst van elcx Capellaen.

Nu: al is het zaecke dat de gedachten der Lief-hebbers onderling zeer verschillen, ende dat het aen yder een geoorlooft is, zijne bedenkingen voor te stellen: de grond wetten van onze Goddelijcke ende Reden-rijcke Gilde en gedoogen geene goddelooze, eere-looze, nochte redenlooze schriften; maer by aldien'er jemand alzoo vermeten waere, van op de Konst-zael eenige naem-roovende Schriften, ofte onbetaemelijcke Gedichten te brengen, zoo zoude den Heer HOOFT-MAN dier-gelijcke onbeschaemde Schrijvers grootelijcx beschaemen, ende tot straffe, inde volle vergaedinge hunne rijmelooze Schriften doen verbranden. Zoo als ick voor dezen meer als eens hebbe weten gebeuren.

Her gebeurt oock wel zom-wijlen dat den Heer HOOFT-MAN met zijne *Derbien Heeren*, tot meerdere op weckinge, der Lief-hebbers, hunne Prijs kaerten in de om-liggende Steden zend, ende benoodigt de Konst-minners om te Schrijven om ter best, stellen-de eenige buyten gewoonelijcke Prijzen voor de overwinners. Dier-gelijcke beroepen Konst-feesten plachten onze Voor-ouders met ongeloovelijcken kost en pracht te houden, zoo als men zien mag in onze geschicht Boecken. Dan ick meyne dat men op dezen tijdt aen hun in Konst-oeffeninge niet en moet toe geven, of schoon wy te kort blijven in die uyt-wendige prachtigheden: die dog maer by vallig en zijn, ende de Konste niet en vermeerderen nog verminderen in haer eygen. Voorwaer (*Si parva licet componere magnis*) de Griecxsche ende Latijnsche Tooneelen, Konst-twisten, ende al-gemeene op-zeggingen konden immers niet veel meer de eergierige Konstenaeren op-wecken, als dat deze onze beroepingen de edele Geesten van deze tijden zijn doende. Ick en weet niet hoe andere Schrijvers (doen zy door hunne volgeeltige Wercken op onze Konst-zael den eersten Prijs onder vremde ende in-boorelingen bekomen) gemoedigt zijn: dog wil niet ontkennen, dat den geluckigen uyt-val van het eerste Gedicht het gone ick ten Jaere 1703. voor den Edelen Heer HOOFT-MAN ende zijn gevolg op-zeyde, my eenen bezonderen yver ende liefde tot de Konste by-zette: zoo als getuygen mogen deze Verssen de welcke ick als dan schreef, ende alhier zonder beroeminge derve stellen, zijnde als volgt.

A Pollo Konste-vâer, en Vorst der Zang-goddinnen,
Gy, die voert 't hoog gezag aen d' *Hippocreeische* bron
Die heerscht op 't Lauwer-spits des dubb'len *Helicon*,
Hebb' ick U toe-gewijd de neyging van mijn Zinnen;
Hebb' ick 't gevleugelt Ros zijn Wiecken na gespeurt;
En my verlustigt door uw' aen-geboren jonste,
In't aengenaem gebruyck der ed'le Dichters-konste;
Helpt my door uwen Geest het gone my gebeurt,
Met een Gedenck-schrift aen den grijzen tijdt verzeg'len.
Helpt my met Helden-zang verbeelden, hoe de Konst
Pronckt op de Reden-zael verciert met eer en jonst,
Ten spijt van *Midâs* zaet, en domme konste-vleg'len.
ô *Brugische* Konst-choor! zoo roemwaerdig als oyt was
In *Griekenlana* de plaets daer voortijds d' *Aganippe*
Met 't cristalline vocht besproeyd' een dobbel klippe,
Ter goeder uer ick hier mijn eerste Dichten las,

Ter goeder uer : terwijl , op d'aenvang , zoo veel achtung
 m'Ontmoet , en ick bemerck' zoo veel hoog g'achte Liën
 Hunn' hand aen't kleyn begin van mijne pooging biën,
 Op hope , zoo het schijnt , van meerder een verwachting.
 Schept moed mijn Zang-goddin , g'hebt lang genoeg geschuylt,
 Stapt vry op 't Konst-tooneel : ter-wijl de *Musen* gad'ren
 Aen *Peneus* kille-vloed gewenschte Lauwer blad'ren ,
 Ter-wijlen Cruyd en Bloem voor U ten kranste puyt.
 't Naem-ruchtig *Elis* , en 't nauw-keurig Wagen-mennen
 Der Griecken , 't *Stadium* en hun *Olympisch* perck ,
Pellenes Konst-tooneel , daer het verheven werck
 Des Dichters wierd getoutst. Daer d'oeffening der Pennen
 Beloont door d'Overheyd met Zilv're prijfen wierd :
 Of waer de Konste was beloont met Meel en Honing
 (Na recht , midts zoeter niet en zijt uyt Bien wõning ,
 Als uyt een Dichters Hooft met reden brein verciert)
 Het Lier en Luyte-spel met lievelijcke Stemmen
 Vereenigt , 't *Nedhar* zoet van een volmaeckte spraek
 Der Reden-rijcke , die het nut met het vermaeck
 Te zaemen voeghen , de'en m'op deze Konst-zael klemmen :
 En dreven mijnen Geest tot dier-gelijcke Konst.
 Mijn Hert ontluyccte , doen ick eerst de beste Schriften
 Van onze Borghers las , en met gelijcke driften
 Zoo heeft in mijn gemoed des Schrijvens lutt begonst.
 O! mag ick hopen jets , ick hope dat zal deuren
 Tot aen mijn sterf dag 'tvyer dat in mijn boesem blaect ,
 En dat gy lie , die touft mijn Konst nog onvolmaeck
 Haer (doen zy beter is) dan sult te liever keuren.

Ten vierden zoo placht-men (op zekere bequaeme tijden) aende Gilde-broeders voor-
 ren te stellen , een diep-zinnig Vraag-stuck , om (by de best-geoordeelde antwoorde)
 te maecten eenen Prince van deze Gilde : den welcken niet alleenlijck en geniet de
 openbaere getuygenisse van zijn Verstand. Maer behalven meer andere besondere teec-
 kenen van Eere , door de Edele ende Voorzienige Heeren van den *Magistraet van Brugge*
 met eenige Vrijheden vande gemeene lasten , pleegt bejonstigt te worden : inder daet
 niet zonder reden : want is het zaecke dat onze staet-kundige Overheyd eene jaerelijcx-
 sche jonste toe-legt dende Oeffen-scholen van *Mars* : ende alle wel-geschickte Steden ,
 de Gezelschappen van Hoog en Busse-schotters met zekere voor-rechten begiftigen , daer
 dat immers die Edelmoedige Oeffeningen maer en strecken tot een bezonder vermaeck
 der Oeffenaeren ; my dunckt , dat met rechtveerdiger reden , de Reden-rijcke Konste wel
 mag bejonstigt worden. Zoo om dies-wille haere geestige Oeffelingen door hunne
 zacht-vloeyende Wercken het gemoed der tegenwoordige verlustigen , de eere der over-
 ledenen bewaeren , ende aende toe-komende na-laeten de blijck-teekenen van hun Ver-
 stand : als om dat de crachten des Geests ende hunne bewerckingen , onvergelijckelijck
 Edelder ende verhevender zijn , als die des Lichaems.

Ick bevinde voorders dat de Lief-hebbers der Reden-rijcke Gilden van oude tijden
 gewoon zijn geweest tot het vermaeck der gemeente , op voor-vallende gelegentheden ,
 eenige Camer-spelen , Wagen spelen ofte Tooneel-spelen op te rechten , dat zy oock
 met groote pracht ende staet den Arts-hertog *Philippus* (naderhand Coning van Spaig-
 nien) op het groot Schiet-spel tot Gendt hebben vergezelschapt.

Dat zy wederom ten Jaere 1539. doen *Jan van Oost* Proost was binnen Gendt benef-
 fens meer andere Prijfen bequaemen den oppersten Prijs van het schoonste in-kommen :
 waer uyt men gifsen mag of dit Gezelschap der *H: Geesters* niet aktijd zeer trefelijck
 ende aen-zienelijck en is geweest , of schoon het somwijlen ofte door de ongemacken
 ende gemeene ellenden scheen te bewijcken , ofte door de onachtzaamheyd der Sor-
 geren wat was vervalpen.

E

Het

Het zy zoo het wil, noyt en heeft men in den achtbaeren Konst-raed dezer loffelijcke Gilde gezien zob grooten luyfter van Edeldom als tegenwoordig. Noyt en heeft het getal der Gilde-broeders zoo treffelijck en menigvuldig geweest als op dezen tijdt. Nochte men brenge hier niet tegen dat alle de Gilde broeders geene Schrijvers zijn: midts dien zulcx niet noodzaeckelijck is. Zoo als oock niet vereyscht en word dat alle Magistraets perfoonen uyt-muntende in Rechts-geleertheyd moeten wezen: daer zijn hier Gilde-broeders ende te zaemen Konst oeffenaeren: daer zijn Gilde-broeders die zelfs niet en Schrijven, maer de Konste beminnen, de Gilde beschermen, ende door hunne Achtbaertheyd in wezen houden: daer zijnder andere die met hunne naemen den hoop vermeerderen zonder daer toe ofte af-te doen, gelijk alffer zijn in alle Gilden, Gezelschappen ende Confrerien: en wie en weet niet dat alle Konsten hunne Lief-hebbers hebben, vande welcke het meeste getal alleenelijck zig vermaeckt in eene enkele beschauwing, zonder mede wercken prijsende de uyt-nemende Konst-wercken, ende bejonstligende: de Konstenaeren.

Nu dan, verhandelt hebben de bezonderheden van onze over-oude Gilde ofte Gezelschap vanden *H: Geest*, zoo wil ick hier in het korte by-voegen, het goe belangt de twee andere Gilden der Reden-rijcke Schrijvers binnen *Brugge* dus zal wezen. Het

E L F S T E A R T Y K E L .

Vande Gilden der Drie SANTINNEN, ende van het H: CRUYS.

DE Reden-rijcke ende loffelijcke Gilde der *Drie Santinnen* (is zoo-men meent) van over meer als twee volle Eeuwenen half van uyt het Noorder-deel des Brugischen Vrye binnen de Stadt van *Brugge* verplaeft. Van haeren ouderdom ende Achtbaertheyd mag men oordeelen uyt dat zy met die van het Gezelschap vanden *H: Geest* heeft de-ven twisten om den voor-rang ofte immers onaf-hangende Vrijheyd. De vergader plaetse der Lief-hebbers die zig begeven onder den Standaert der *Drie Santinnen* is gemeenelijck gehouden in het Landts huys vanden Vryen, in eene bezondere Camer: op de welcke men beneffens een geeltig Schilder-dicht zien mag een af-beelzel van den onvergelijckelijcken Nederduytschen Dichter *Joost van Vondel*. Zy houden hunnen Kerckdienst inde Collegiale Kercke van onze Vrouwe: alwaer van overlange tijden enen Outaer is toe-gewijd aen de *Drie Santinnen*, te weten Catharina, Barbara, ende Magdalena. Ende men ziet daer t'aller-wege hunne Zin spreuck *Die Lijd Verwint*.

Deze Capelle en heft den meergemelden *Eduwaert de D'bene* in zijn Rhetoricael Testament niet vergeten, want beschrijvende onzer Vrouwe Kercke, zoo gewaegt hy daer aen met deze Versen

Drie Santinnen Outaer, aldaer
 Ick Gilde-broeder zijnde van Bloemmekens drie,
 Catharina, Barbara, en Magdaleene.
 Santinnen bleven,
 De Weerelt, Vleesch, en zonde geweest partie,
 Den Tijrannen gestraft heurer Herezie
 Af-goderie en (mm) Mâmetterie,
 Maer zy beleden *Christum* openbaer gemeene
 Dese Santinnen reene.
 Twee liet'er om 't leven,
 Magdaleene die wierd veel zonden vergeven
 Veel hadze bemint.

Catharina

(mm) *Mâmettere: alias Mahometterie. Ofte zoo als daer by staet Heydensche Gods-dienst.*

Catharina, Barbara inder passien aencleven
 Zijn Hemelsche plantzoenen ge-int,
 Een Refereyn jon' ick hem-lieden toe-geschreven
 Elc by een Blomme geleken verheven.

Uyt dit (Gedicht het gone reedts meer als 160. Jaeren oudt is) zoo bevind menten eersten : dat het Gezelschap der *Drie Santinnen* aldaer van over-lang zijne bezondere Bid plaetse ofte Capelle gehadt heeft , gelijk als nu nog op dezen tijdt is hebbende, ende ten tweeden : dat die Lief-hebbers de welke inde Gilde vande *H: Geesters* waeren in gelijft, te zaemen mochten Gilde-broeders wezen vande *Drie Santinnen*, op dat alzoo door eene gemeenzaeme 'tzaemen handelinghe eene zoete over-een-komminge tusschen beyde deze loffelijcke Gezelschappen zoude blijven bestaen.

Van deze Gilde is tegenwoordigen Hooftman M^{HER} JAN CHARLES DE PEELLAERT Heere van *Steenmarre, Westhove &c.* Burg-meester des Landts vanden Vryen. Den lesten Prooft is geweest den Eerw: ende Achtbaeren Heer *Petrus Boury* 't zinen tijde Gegra-duerden Canonick vande Cathedrale, Vicaris ende Official des Bisdom van *Brugge*, ende gestorven Prooft van de Collegiale Kercke van onze Vrouwe, den Prince van dese Gilde is *Sr. Jan Labare* eenen zoet-vloeyenden Dichter, den welcken behalven meer andere preuven van zijne Konst-lievende bequaemheyd, onlangs in het licht gegeven heeft een Boeckken van de *Konst der Poëzye* het gone na mijn oordeel wel weerdig is by alle Lief-hebbers gelezen ende geprezen te worden. Voor de reste, zoo is dit Gezelschap zoo inde maniere van Prijs-kaerten uyt te geven, als in het verdeelen der Prijfen gelijk aen de Gilde vanden *H: Geest*: alleenlijck ifter tusschen beyde dit onderschil, dat de Konste by de *H: Geesters* met meerder jonste, kost ende yver vlijtiger word geoeffent

De derde Gilde is: die gezeyd van het *H: Cruys*, onder de Ken-spreuck *Slaet d'oog op Christus Cruys* is oorspronckelijck begonst ter Prochte van *St. Michiels* nevens *Brugge* alwaer des Somers de Gilde-broeders nog zomwijlen vergaederen, anderzints zoo houden zy door-gaens hunne vergaederinge in eene Herberge genaemt den *Mey-boom* binnen *Brugge*. Heeft eenigen tijdt (als veronachtzaemt) onbekent geweest tot dat over eenige Jaeren den yver van eenige bezondere Lief-hebbers haer heeft op-geholpen. Voor dezen bestierde dit Gezelschap eenen Stadt houder, Deken ende Sorgers, maer nu tegenwoordig na dat zy van onzen Edelen Heer HOOFTMAN ende de *Derbien Heeren* Anno 1714. oorloof gevraegt ende bekommen hadden om eenen Hooftman te mogen maecten, zoo hebben zy daer toe verkoren *Jr. JAN VAN DEUREN*, zy geven Kaerten uyt, deelen de Prijfen, ende maecten eenen Prince gelijk als de andere Gilden. De Konste word tegenwoordig met goeden yver onder hun geoeffent.

Dog zijn verschuldigt t'elckens als zy binnen de Stadt eenige ruchtige Vergaederinge houden willen, ofte Tooneel spelen uyt-voeren, te erkennen de Hooft-Gilde vanden *H: Geest*. Hunnen Kerck-gang houden zy op *St. Joris* steeger, alwaer zy op bescheyden dagen den Goddelijcken Dienst kommen hooren. Den lesten Prince van deze Gilde is geweest (nn) *Charles Maelfeyt*, den welcken nauwelijcx drie Jaeren ende thien dagen zijn Prinsdom beleefde, was eenen van onze beste Schrijvers zoo men de nauw-keurigheyd in de grond-wetten der Poëzye meerder acht, als de verheventheyd der gedachten.

Dus eyndige ick deze Stoffe wenschende dat onze Brugsche Lief-hebbers ende Gilde-broeders van het een ende andere Gezelschap, in eene minzaeme vriendelijckheyd, ter eeren Godts ende tot sichtiginge van hunnen even mensch deze aengenaeme Konste mogen oeffenen: dat men de grondwetten van wel-gestelde Gilden Heylijlijck onderhoudende, het sneeuw-wit Papier: niet en bevuyle met eerelooze Dichten ofte faem-roovende Schriften. Dat eenen Geest van Peys en Vrede ons te zaemen binde, ende aenmoedige om onder de jonstige bescherminge van onzen Edelen Heer HOOFTMAN die Edele Wensschap te doen erleven: waer toe wy (zoo als hier vooren breeder) een groot behulp hebben door de bequaemheyd van onze Tale, de welke (zoo *Meyerus* getuygt) zeer effen gladdes, zacht ende vriendelijck is, overvloedig in gelsijckenissen en spreucken, ende overvloeyende in Woorden, bequaem om alle-der-hande voorworpen na den eysch der

E 2

zaecken

(nn) *Wierd Prince anno 1711. 13. September. Stierf anno 1714. 24. September.*

zaecken eygentlijk uyt-te-drücken. Niet veel (zoo *Albert Crantz* wilt) verschillende vande *Saxische* spraek-wijze : die (niet herd aen het gehoor door schrabbende tweeklancken) met haere zacht-vloeyendheyd gelijk als aen de wel-sprekentheyd is toegueygent. Nu, al is het zaecke dat men meynt een Coning-rijck, Landschap, Staet, en Stadt weynig nuts te genieten by de Oeffeninge der Poëzye, ick houde staende dat deze Konste immers ten minsten zoo voordeelig is aen het gemeyne best, als eenige andere Wetenschappen, Konsten ende Hand-wercken, de welcke de menschelijke zinnelijkheid niet uyt noodzaeckelijkheid, maer alleen tot lust ende vermaeck van Hert en Sinnen heeft uyt-gevonden. Voorts haere Achtbaerheyd ende weerdije blijktt, uyt de Eere ende jonste die zy op alle tijden, by meest alle de Volckeren des Weerelds heeft ontfangen: als oock dat zy onder alle-der-hande slag van perfoonen, zoo Geestelijke als Weereldlijke; Edele als Onedele, Princen als onderdaenen ende met een woord zoo groote als kleene, gehadt heeft, niet alleen haere Lief-hebbers door het aen-hooren: maer zelfs vol-geestige Oeffenaeren. Zoo als ick met duysenden voor-beelden zonde kunnen betoonen: dog om aen onze Konst-lievende gemeente te voldoen wil ick allenlijck hier aen voegen de Naem lijste van onze Brugsche Borgeren ende Vry-laeten, de welcke hun vermaeck ende genoegen gevonden hebben in het hanteren dezer Edele Wetenschap ende dat: tot eene steek-vrye borst-plaet tegen den gemeenen laster van het geringste Volcxken, ende andere op-geblaesen Konst haeters, welckers onzinnige snaeter-klap door verwaentheyd gesmeed, door-gaens de Lief-hebbers dezer Konste uyt-maeckt, als onnutte tijd en zinne-quisters.

Het gone ick voor dezen meer als eens hebbende moeten hooren, van die groote vernufte Meesters aen wie niets en behaegt als hunne eygen dorre magere gedachten, wel hebbe te kennen gegeven met deze weynige Versjes, spottende met die swaermoe-dige Konst-haeters.

Ten is nog eer nog voor-deel die de Snaeren
Van mijne Luyt zig doen te zaemen paeren.
Waerom? om dat dees aengenaeme Konst
Is lang ontbloot van eer profijt en Jonst
Die Wetenschap, en touts-steen vande krachten
Van schrander'en vol-geestige Gedachten
Licht in een houck. En wie men noemt Poët
Houd-men voor geck: ja 't schijnt geen meerder leet
En kan-men aen een deftig Herte vrijven
Als hem den naem van Dichter toe te schrijven.
O! Midas-broer, die ons zoo stelt ter schimp,
Wat geefje' uw botheyd voor een sotte glimp?
Dog zonder kracht. Ick acht 'onkundig rasen
Van 't ezel-oorig Volck voor vjse vafen
't Is mijn vermaeck te schrijven na mijn zin
'k Haet grooten Staet, en spotte met gewin.

TWAELFSTE ARTYKEL.

Behelsende de Naem Lijste van alle de Bruggelingen ende Vry-laeten, de welcke de Edele Conste der Poëzye met grooten Lof geoeffent hebben.

OM ten eersten aen de af-jonstige mis-prijzers der Edele ende Reden-rijcke Konstete toonen, dat het zeer onbedacht ende onwaerachtig is te zeggen: dat deze geestige Oeffeninge maer gebruyckt en word door-gaens by luye last-hertige ende ongeachte perfoonen: ende ten tweeden om onze Brugsche Jonckheyt aen-te-moedigen om de voet-
stap-

stappen van hunne treffelijke voor-ouderen in het omhelzen der lievelijcke ende wel-sprekende Dicht-konst na te volgen, zoo hebbe ick alhier wel willen aen-voegen eene Naem-lijste van alle de gone die (binnen Brugge ofte den Lande vanden Vryen geboren, ofte andersints daer t'huys behoort hebbende) zig bemoeyt hebben met te Dichten t'zy in het Griecx, Latijn, Frans ofte Vlaems, met eenen in het kort aen-wijzende voor zoo veel als mogelijk is den staet van die personen, ende den tijdt ontrent den welcken zy geleeft ofte geschreven hebben: wat aengaet hunne wercken, daer af hebbe ick alle de bezonderheden in eenen anderen Boeck geschreven. Ick zal dan om alle verwarringen te vermijden hunnen Naem met den A. B. C. vervolgen.

A

A DEODATUS VAN MARIVORDE <i>Edelman van Brugge schreef in het Latijn ontrent het jaer</i>	1580.
M 'HER. ADOLPH VAN MEETKERCKE <i>Ru'daer, President vanden Raede van Vlaenderen, schreef in het Griecx ende Latijn, stierf binnen Londen Anno</i>	1591.
ADRIANUS DE BUDT <i>Religiens vanden Dnymen Historie-schryver ende Dichter in het Latijn stierf binnen Brugge Anno</i>	1486.
ADRIANUS LOPES <i>schreef in het Griecx ende Latijn ontrent het jaer</i>	1589.
ADRIANUS VANDER BURCHT <i>Greffier van Uytrecht schreef in het Latijn stierf tot Uytrecht Anno</i>	1606.
AMBROSIUS VANDER WOESTYNE <i>Prior van St. Martin tot Doornijck schreef in het Latijn stierf Anno</i>	1514.
ANDREAS HOIUS <i>Coninglijcken Professor inde Grieksche ende Latijnsche Taale tot Douay leefde nog Anno</i>	1625.
ALLAERD APPE <i>Vlaemschen Dichter Gilde-broeder vande H. Geesters ontrent het jaer</i>	1550.
ALEXANDER COLONEUS <i>Latijnschen Dichter ontrent den selven tijdt</i>	
ALPHONSUS VANDER PLANCKE <i>Medecijn, schreef ontrent het jaer, item des zelve Broeder JACOBUS.</i>	1616.
ANDRIES DE WILDE <i>Vlaemschen Dichter Gilde-broeder vande H. Geesters stierf Anno</i>	1554.
ANSELMUS BOETIUS DE BOODT <i>Hof-medecijn vanden Keyser Rudolpbns schreef eenige Vlaemsche Gedichten stierf Anno</i>	1632.
ANTONIUS A BURGUNDIA <i>Deken vande Hooft-kercke van St. Donaes schreef in het Latijn stierf Anno</i>	1657.
ANTHONE DE ROVERE <i>Vlaemschen Dichter schreef ontrent het jaer</i>	1560.
ANTHONIUS SCHOONHOVIUS <i>Canoninck van St. Donaes schreef in het Latijn stierf Anno</i>	1557.
ARNOLDUS MOTORIUS (alias) WOULAERT <i>Canoninck van St. Donaes schreef in het Latijn ontrent het jaer</i>	1550.

B

BOUDEWYN VAN COUCKELAERE <i>Vlaemschen Dichter ontrent het jaer</i>	1550.
BAZILIANUS VAN BRUGGE <i>Capucijn ontrent het midden der voorlede Eeuw</i>	
JR. BERNAERT D'ARANDA <i>schreef eenige Gedichten in het Latijn Frans ende Vlaemsch stierf in Denemarcken Anno</i>	1658.
BERNARDUS BAUHIUSIUS <i>van Antwerpen schreef tot Brugghe vele Latijnsche Dichten ontrent het jaer.</i>	
BONAVENTURA VULCANIUS <i>Professor tot Leyden schreef in het Griecx ende Latijn stierf Anno</i>	1614.

C

CESAR HEBBRECHT <i>schreef in het Latijn ontrent het jaer</i>	1640.
CAROLUS FERNANDE <i>met zijnen Broeder JOANNES schreven binnen Parys ontrent het jaer</i>	1503.
CAROLUS BAZILIUS INGELBRECHT <i>Medecijn, zeer geestig inde Latijnsche Dichtkonste stierf Anno</i>	1693.
CAREL MAELFEYT <i>Schilder ende Dichter stierf Anno</i>	1714.

CAROLUS NOLLET <i>Pastor van St. Jacob schreef eenige Vlaemsche ende Latijnsche Versen stierf Anno</i>	1719.
CHARLES ROOTCAES <i>van Aerdenburgh, Greffier van Veurne stierf Anno</i>	1606.
CLAUDE VANDER MANDERE <i>Koning vande H. Geesters ontrent het jaer</i>	1545.
CHRISTOFFEL CARDINAEL <i>geworden Prince der H. Geesters Anno 1699. stierf Anno</i>	1705.
CORNELIS COOLMAN <i>Vlaemschen Dichter ende Gilde-broeder vande H. Geesters ontrent het jaer</i>	1550.
CORNELIS EVERAERT <i>vlaemschen dichter &c. stierf op den 14. November ten jaere</i>	1556
CORNELIS KELDERMAN <i>eruaeren Heel-meeſter ende liefhebber der Poëzie stierf anno</i>	1711.
CORNELIS VAN ESSCHE <i>schreef in het Latijn ontrent het jaer</i>	1640.

D

DOMINICUS LAMPSONIUS <i>(alias) LAMPSEN Secretaris van drie achter-een-volgende Bisschoppen van Luyck schreef in het Latijn, stierf Anno</i>	1599.
DONAES VAN WAMBEKE <i>Vlaemschen Dichter eenen vande Dertvien Heeren van het Gezelschap vanden H. Geest stierf Anno</i>	1553.

E

EDUWAERT DE D'HENE <i>den geestigen Schryver van zijnen tijds in Vlaemsche Versen, Gilde-broeder vanden H. Geest stierf ontrent het jaer</i>	1563.
---	-------

F

FRANCISCUS BRICHOVIUS <i>schreef Griecsche ende Latijnsche Versen ontrent het jaer</i>	1580.
FRANCISCUS BUCKE <i>Vlaemschen Dichter ontrent het jaer</i>	1550.
JR. FRANCHOIS MAULDE <i>(alias) MODIUS Canoninck van Arien uytmuntende in Latijnsche Versen stierf Anno</i>	1597.
JR. FRANCHOIS NANS <i>Burg-meeſter s'Landts vanden Vryen zeer eruaeren in Grieksche ende Latijnsche Dicht-konste stierf tot Dordrecht Anno</i>	1595.
FRANCISCUS PIROULLE <i>Canoninck van St. Donaes schreef eenige Latijnsche Versen ontrent het midden der voorlede Eeuw.</i>	
FRANCISCUS PLANTE <i>van Brugge gaf uyt in Latijnsche Versen eenen Boeck in volle blad van het leven ende daeden van Prins Maurits.</i>	
FRANCISCUS GUMMARUS <i>zeer geleerd in het Hebreewus Griecx ende Latijn gaf in het licht een Boeckken vande Hebreewwsche Dicht-kunde in't begin der voorlede Eeuw</i>	

G

GABRIEL JANSSENS <i>van Brugge Schoolmeeſter tot Aelst. schreef eenige Latijnsche Tooneel spelen stierf ontrent het jaer</i>	1600.
GISELYN SCHEPPERS <i>stierf in het Hospitaal Anno</i>	1687.
GUYOT VANDER REVIERE <i>vlaemschen Dichter ontrent het jaer</i>	1550.
GUILLIELMUS DOMINICLE <i>schreef zoet-vloeyende Latijnsche Dichten ontrent het jaer</i>	1560.
GUILLIELMUS JENNIN <i>Pastor van Westcappelle met zijne Broeders te zamen zig oeffenende inde Dicht-konste stierf Anno</i>	
GUILLIELMUS ABSEELE <i>Cathuysen schreef eenige Latijnsche Dichten stierf Prior tot Brugge Anno</i>	1471.

H

HUBERTUS AUDEJANS <i>Canoninck van St. Donaes ende Penitencier stierf Anno</i>	1615.
HUBERTUS GOLTZIUS <i>(zoo immers de geleerde versen die op zijnen naem int licht kommen van hem zelve zijn) stierf tot Brugge Anno</i>	1583.

I

JACOBUS DE SCHRYVERE <i>Greffier des gezelschaps vanden H. Geest stierf tot onzer groote droefheit Anno</i>	1717.
JAQUES HUUSSENS <i>vlaemschen dichter zoo als JACOB KEMPE Gilde-broeders vanden H. Geest schreven ontrent het jaer</i>	1550.
JACOBUS MEYERUS <i>vermaerden Historie-schryver ende Dichter Pastor van Blanckenberge stierf Anno</i>	1552.

JACOBUS SMIDTS onzen goeden vriend, ende vol-geestigen Dichter, eyndighde de groote hope die men op zijne geleertheyd gestelt hadde Anno	1718.
JACOBUS SUSIUS ziet Nicolaus. JAQUES SEREINS Gilde-broeder vanden H. Geest goeden vlaemschen dichter ontrent het jaer	1650.
JAQUES VAN MEERLANDE Greffier van Damme vermaert zoo om zijne gedichten als om dies-wille zijnen Sarck steen de Fabel van Ulen Spiegel veroorsaecht heeft stierf Anno...	1690.
JACOBUS WALLIUS Priester vande Societeyt Jesu vermaert om zijne Latijnsche dichtten stierf Anno	1690.
JANUS (alias) JAN LERNOUT om zijne Latijnsche dichtten vanden Keyser tot Edelman gemaect, was Schepen van Brugge stierf Anno	1619.
JACOBUS LERNUTIUS (alias) LERNOUT, JR. JANS Sone, schreef ofte liever versamelde eenige geestelijke Latijnsche dichtten	
JAN ACKET in zijnen tijd eenen vande beste Schryvers van onse Gilde stierf Anno	1718.
M'HER. JAN VAN LICHTERVELDE Sr. de Beurivaert ende du Croix beneffens des selfs Soon JR. FERDINANDE worden van SANDERUS boog-geprezen.	
JOANNES VAN BLOOTACKER schreef in het Latijn stierf Canonick van St. Donaes Anno	1630.
JOANNES CAMPION Canonick van St. Donaes stierf ontrent het jaer	1363.
JR. JAN CASEMBROOT Hr. van Backerzele Secretaris vanden Graef van Egmond was onthalt op't Casteel van Vilvoorde anno	1567.
JOANNES CASTELIUS Pastor van St. Jacobs daer na van Somergem stierf ontrent het voornoemde jaer in't Grave Casteel tot Gendt.	
JAN DE RUE vlaemschen dichter Gilde-broeder vanden H. Geest ontrent het jaer	1550.
JAN DROOMERS genoeg onder ons bekend om zijne konstrijcke wercken stierf tot Antwerpen anno	1714.
JOANNES HUYSSENS Augustijner schreef zeer veel Latijnsche dichtten stierf anno	1696.
JAN LAMBRECHTS van Pollinckbove, wel bekend door zijne menigvuldige vlaemsche dichtten stierf tot Brugge anno	1698.
JAN LIEBAERT vlaemschen dichter Gilde-broeder vanden H. Geest stierf anno	1559.
Op den zelven tijd leefde JAN MOENAERT vlaemschen dichter &c.	
JOANNA OTTHO Dochter van JOANNES schreef zeer geestige Latijnsche dichtten woonde binnen Gendt ontrent het jaer	1599.
JAN DE SCHEERERE (by MEYERUS NOVACULA genoemt) vlaemschen dichter stierf anno	1543.
JR. JAN GEORGE TACQUET Hr. van Lechene voor desen Proost &c. vande Hoofdgilde vanden H. Geest stierf anno	1716.
JOANNES DE TOLLENAERE Provinciael vande P: P: der Societeyt Jesu seer zoet-vloeyende in Latijnsche dichtten stierf anno	
JOORIS HELLINCK vlaemschen dichter ontrent het jaer	1550.
L	
LAMBERTUS VANDER BURCH Deken van het Dom capittel tot Uytrecht stierf anno	1617.
LAMBERTUS VOSSIUS Rechts-geleerden wel bekend door zijne zoet vloeyende wercken schreef zoo in het Latijn als in het vlaemsch ontrent het jaer	1640.
LAURENTIUS CLAISSINS Priester schreef in het vlaemsch ontrent het jaer	1636.
LAURENS BART (by MEYERUS genoemt ASSER) vlaemschen dichter schreef ontrent het jaer	1550.
LUCAS FRUTERIUS wtnemende in Latijnsche dichtten stierf nog jong binnen Parys anno	1566.
LUCAS WYNGAERT Schepen s'Landts vanden vryen, vermaert om zijne Gricksche dichtten ontrent het jaer	1580.
LODEWYCK HEELWOUT schreef saemelijcke vlaemsche versen ontrent het jaer	1680.
LODEWYCK LOOTINS Rechts-geleerden ende grooten onderzoecker der oudbeden anno 1675. Prince van onze Gilde stierf anno	1721.
M	
MAERTEN DE BUUSERE vlaemschen dichter ende Gilde-broeder vanden H. Geest stierf ontrent het jaer	1560.
MARIUS DE LIE van Corremarck, van groote verwagtinge stierf binnen Blanckenberge anno	1711.

N

NICOLAIS BOLLAERT <i>Priester Zanger te St. Salvators vlaemschen dichter ontrent het jaer</i>	1546.
NICOLAUS LAMPSEN. (alias) LAMPSONIUS <i>Deken van St. Denys tot Luyck stierf ontrent het jaer</i>	1630.
N: BAQUE <i>vlaemschen dichter item</i>	}
N: COCHUYT <i>ontrent het jaer</i>	
NICOLAUS SUSIUS <i>Priester der Societeyt Jesu schreef in het Latijn stierf anno</i>	1619.
NICLAIS VAN BELLE <i>vlaemschen dichter ontrent het jaer</i>	1550.
NICLAIS COLVE <i>Gilde-broeder des H. Geest stierf anno</i>	1557.

O

OLIVARIUS VREDIUS (alias) DE WREE <i>Rechts-geleerden wel bekend door zijne andere ruchtbaere wercken stierf anno</i>	1652.
---	-------

P

PETRUS SMIDTS (Genees-beer binnen Brugge) <i>bekent door zijne Rijm-geestige wercken stierf anno</i>	1712.
PETRUS COLVIUS <i>Sone vanden Konst-minnenden NICLAIS COLVE schreef in het Latijn, stierf binnen Parys van eenen Mulet geslagen anno</i>	1566.
PETRUS DE BADTS <i>van Conckelaere schreef in het Latijn ontrent het jaer</i>	1620.
PIETER DE MIL <i>Clerck vanden Burg van Brugge vlaemschen dichter stierf anno</i>	1547.
PETRUS GESCHIER <i>Pastor van St. Andries nevens Brugge stierf ontrent het jaer</i>	1640.
PETRUS GEERAERTS <i>gaf te Venetien in het licht de beschryvinge in Latijnsche versen vande over-winninge der Christenen inde Golf van Corinthus. anno</i>	1572.
PETRUS VERHEYL <i>schreef ontrent dien tijdt zeer geestige versen in het Griecx ende Latijn</i>	
PIETER PANNE <i>vlaemschen dichter stierf anno</i>	1558.
PIETER VANDER HELST <i>vlaemschen dichter leefde ontrent dien tijdt</i>	
PIETER VAN DAELE <i>Gilde-broeder vanden H. Geest stierf anno</i>	1720.
PHILIPPUS JONGERYCX <i>vlaemschen dichter en Pastor tot Coolkercke verdronck anno</i>	1701.
M ^H ER. PHILIPS DE MALDEGEM <i>Rudder stelde de LAURA van PETRARCHA uyt het Italiaens in Fransche Versen, gedruckt anno</i>	1600.
PROSPER DE VYNCK <i>Canonick Regulier ten Eeckouste schreef in het vlaemsch ende stierf anno</i>	1674.

S

STEPHANUS COMES (alias) STEVEN DE GRAEF <i>Cappellaen van St. Donaes schreef in het Latijn ontrent het jaer</i>	1560.
STEVEN VANDER GHEENSTE <i>Priester ende vlaemschen dichter stierf anno</i>	1555.

T

THIELMAN ZAMMEL <i>Grauw-broeder Lief hebber der vlaemsche dicht-konste stierf anno</i>	1546.
---	-------

V

VICTOR GIZELINUS <i>van Zantvoorde, zeer vermaert onder de geleerdste Schryvers van zynen tydt stierf ontrent het jaer</i>	1591.
--	-------

W

WOUTTER BLASEN <i>vlaemschen dichter ende gilde-broeder des H. Geest ontrent het jaer</i>	1550.
---	-------

Hier hebt gy dan eene vaste ende zekere Preuve dat deze aengenaeme Konste eene gewenschte Oeffeninge geweest heeft vande uyt-munstenste Verstanden, de welke anderzins 't zy in den Wapen-handel, 't zy in Burgerlijke Staet-bestieringe, 't zy in Goddelijcke ofte Weereldlijke Wetenschappen daer om niet een' hair te minder en zijn geweest. Zoo als ick inde beschrijvinge van hunne Levens ende Wercken wijd-looperder kan thoonen. Waer mede ick sluyten zonde ten waere, dat zeer geestig Lof dicht het ghone *Daniel Heynsius* voorhenen tot Lof van Brugge geschreven heeft, my niet en hadde op-gehouden, om het zelve nevens zijue vertaelinge alhier te stellen.

(41)
LOF VAN BRUGGE

BESCHREVEN

Door den Hoog-geleerden ende Konst-rijcken DANIEL

HEYNSIUS van Gendt in het Latijn,

Vertaelt in het Vlaemfch door J: P: V: M:

A *Mæna Princeps urbium venustarum
Quascumque belga solzuetur ac lustrat
Aquila Brugæ! magna Mater ac nutrix
Æternitatis, Officina Musarum,
Opes Minervæ patrimonium Phœbi,
Domus leporis elegantiae sedes:
Taberna comitatus, hospitium portus,
Suavis, diserta, perpolitata, sal tota.
Quam prona adorat vultubusque submissis
Gens litterata, gens ubique diffusa,
Et ordo non plebeius eruditorum
Cui non benigna certet ingeni laudo
Largaque messe, copiaque Doctorum
Urbis Celtibera, non Libissa, non Graia
Non cui Patrima nomen imputat diva,
Non imperatrix ipsa gentium Roma,
Potens alumnis: quasque possidem usquam
Remi nepotes, & potentis Æneæ:
Non Civitatum quidquid est exterarum
Sub axe nostro vel sub axe non nostro.*

* *Hac invidendas Urbium jactet moles,
Aptasque Cælo nubiumque rivales
Miretur arces. Mercimonij Felix
Sis hæc vel illa: tu Pamelios diva
Fruteriosque, nobilesque Rævardos
Damhouderosq, tu Meetkerckios jacta
Vulcaniosque, Curtiumque non unum,
Tu Gitelinos, Modiosque, tu Nanfi
Facta labores, cum laboribus Colvi
Meosque amores dulce Lernuti pectus
Cui vitam Hyella, cui Cupidinum tela
Debent ocelli, cui lepos dionæus
Es basiorum suave olentiam nequæ.*

P *Princesse schoon der lievelijkste Steden
Die Nêerland's Son zag tot den dag van heden
Geen sêhoonder Stadt: nog 't Edel Vlaend'ren kan
Zig nimmer trotsen op veel sêhoonder, dan
Op U ð Brugge; Water-rijcke voedster
Van Lof en Eer, al-waerde Konste ð'hoedster,
ð tuys huys van heel vriendelijke zêen,
De Herberg van verstand, en Woon der rêen,
En d'Haef des vremd'ling: minzaem, hups, en geestig
Liefstallig zyt gy: aengezien dat meest zig
t'Geletert-volck gespreyd de Weereld door
Met diepe' eerbied het Hoofst buygt willig voor
Uw Achtbaerheyd. D'al-oude Spaensche Rijcken
Nog 'tpronck juweel *Cartago* van Afrijcken
Nog *Lacedemon* U bereyct met al
Haer Zeden-leeraers: nogte' het groot getal
Der Wereld-wijse van't vernuft *Arbenæ*
Het geen' hoogmoedig wilst zijn af-komst lenen
Van *Pallas* nog de hoog-gebiedster der
Verwonne volckeren: het wijd en ver
Beruchte *Roomen*, op het meeste t'achten
Om d' helde-dâen van die uyt de geslachten
Der brave *Romulus* en dapp're *Remus*, en
Æneas zijn geteelt. Voor zeker den
Liefgeur'gen morgen-dauw nog koelen regen
Besproeyt geen Stadt hoe wijd of by gelegen
Zy wezen mag die U te boven gaet,
Of in grootdaedigheyd, of luyfter. * Laet
De gene U trotsen met den bouw van haere
Onwinb're walleu. D'ander op haer klaere
Revieren: zig verheffen Water-rijck,
En zig beroemen boven U s'gelijck:
De deze tusschen Goud en Silver stappen
En over-vloedig zijn in Coopmanschappen,
Getroost U *Brugge* want gy steyert met
Den roem veel hooger op verstand gezet,
En door den Geest van U In-boorelingen;
Wiens spits vernuft bequaem is aen te bringen
Des wijsheyds merg. Gelukkig daer g'het werck
Mooght thoonen van van *Pavel*, *Navi*, *Meerkerck*;
Van uwen *Keyvaert*, met die steeds vermeerden
De wijze rey van uwe Rechts geleerden.*

F

Dama

Damboudere, en de *Corten* meer als een:
 Van *Maand* en *Gyfeling* aen welke scheen
 De zoete Dicht konst eygen aen geboren.
 Draeght uwen roem ó Nimpjen uyt-verkoren
 Op *Lucas frater*, *Colvius* en *Smids*
 Op dien Aen-bidder vande Minne-sits
 Uw Borger *Lernout* dién liefde-stoker,
 Dien Minne-zanger die en Pijl en Coker
 Van *Venus* Zoon ontleent ícheen t'hebben, doen
 Hy 't Herte van zijn Liefste quam te voén
 Door teere Dichten, haer verbergend' onder
 Den naeme van *Hyella*. * Een ander wonder
 Der Griekische Const en over-zeefche Tael
 Stelt gy te proncken op de wijsheyds Zael,
 Dien *Lucas Wynngaert*, die d'al-oude Grieken
 Soo geellig na stapt, ick laet voorts de wiecken
 Der vlugge Faem, ontelbaer een getal
 Van uwe Borgers voeren boven al.
 Want d'Oceaan voert zoo veel nat nog zant niet,
 Als gy Gelettert-volck. * Maer zoo gy d'handbied
 Aen d'Ed'le Rijm-konst, of íst dat U streelt
 Mijn Zang-goddin, of íst dat zy jet deela
 Gedenckens-weerdig aen den tijd na desen,
 Zoo smeect U *Heyns* zoo bidt hy om te wesen
 By 'tvoor-gemelde Volck gevoegt. Want gy
 Hem' zoo verplicht en zoo verstrickt, dat hy
 Sig geern soud aen U Lijf eygen maecten,
 Mocht hy maer als uw staef aen band geraecken;
 Of koad' het foet geweld der heufliche zeed.
 U t'saemen stricken door den strick der reed,
 Beleeftheyd en genucht; daer zijn geen Steden'
 Hoe trots, hoe schoón, hoe machtig zy zijn heden,
 Die *Heyns* niet laeten zoude sonder pijn
 Mochthy maer slechts ó *Brugge* uw Borger zijn.

* *Tu transmarinis artibus pelagorum
 Linguaque tinctum pectus acre Wingardi
 Pluresque quos laus consecravit & fama
 Exvo nepotum saculoque venturo,
 Quot aut arenas aut unda fluctus volvis.*

* *His diva si quid nostra timiet pulchrum,
 Et audiendum nota posteris Musa
 Dignumque laudis: Heinsum licet jungas
 Quem tu benigna comitate, vi blanda
 Lenique nexu, nec salubili vinclo
 Humanitatis & lubentiae cunctae,
 Sic mancipatum diva, sic tenes vinculum:
 Ut ceterarum quidquid urbius est usquam
 Sit inquilinus debito Civis tuus.*

FINIS MORTALIUM CINIS.

APPROBATIO.

Perlesto hoc tractatu, nihil in eo inveni orthodoxæ fidei aut bonis moribus contrarium,
 sed potius, quod ad honestam Artem dat incentivum, Unde imprimi poterit. Datum
 Brugis 19. Decembris 1723.

J: VERSLYPE Archid. Brug: Lib: Cenfor.

De Errata: zijn zoo weynigh ende zoo kleyn, dat den Goed-jonstigen Leser, de
 selve lichtelijck zal kunnen verbeteren.

Gedrukt tot Brugge, Anno 1724.

